

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM BİLİM DALI
ESKİÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI

147473

**KALKOLİTİK VE İLK TUNÇ ÇAĞ'DA
KONYA-KARAMAN BÖLGESİ KERAMIĞI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman:

Prof. Dr. Hasan BAHAR

Hazırlayan:

Hatice Gül KÜÇÜKBEZCİ

147473

KONYA 2004

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KALKOLİTİK VE ERKEN TUNÇ ÇAĞ'DA KONYA-KARAMAN BÖLGESİ KERAMIĞI

Hatice Gül KÜÇÜKBEZCİ

Danışman: Prof. Dr. Hasan BAHAR

Konya-Karaman Bölgesi tarih boyunca Doğu ve Batı kültürleri arasında önemli bir kesişme alanında yer almıştır. Bölgede bulunan bazı önemli merkezler Çatalhöyük (Neolitik Çağ), Can Hasan (Kalkolitik Çağ), Karahöyük (Erken Tunç Çağ) ve Sızma (Erken Tunç Çağ) yerleşmeleridir.

Bu tez çalışmasında kullanılan çanak-çömlek örnekleri, Konya-Karaman Bölge'sinde yapılmış olan yüzey araştırmalarında (1994-2003) toplanan malzemeler arasından seçilmiştir. Bu çalışmada keramik özellikleri sunulmaktadır. Keramik hamurunun katkısı ve rengi, astar rengi, pişme derecesi, açkısı ve bezemesi değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeye göre keramikleri diğer kazısı yapılmış yerleşmelerin malzemeleri ile karşılaştırmaya çalıştık.

Bunun yanı sıra Kalkolitik Çağ'daki ve Erken Tunç Çağ'daki tarihsel olayları anlattık. Orta Anadolu ve Konya-Karaman Bölgesi'ndeki önemli yerleşmeleri de yer verdik.

Çalışmamızın en önemli amaçlarından birisi, Konya ve Karaman çevresinde yapılmış ve yapılacak olan araştırmalara katkı sağlamaktır. Bu çalışmayla amacımıza ulaştığımıza inanıyoruz.

Anahtar Kelimeler: Konya-Karaman Bölgesi, Kalkolitik Çağ, Erken Tunç Çağ, keramik, keramik özellikleri, keramik analogisi, Orta Anadolu, yüzey araştırma, kazı.

ABSTRACT

MASTER THESIS

CHALCOLITHIC AND EARLY BRONZE AGES CERAMICS IN KONYA- KARAMAN REGION

HATİCE GÜL KÜÇÜKBEZCİ

SUPERVISOR: PROF. DR. HASAN BAHAR

In Prehistoric times and during the history, Konya-Karaman Region was an important crossroad between East and West. Çatalhöyük (Neolithic Age), Can Hasan (Chalcolithic Age), Karahöyük (Early Bronze Age) and Sızma (Early Bronze Age) are some important centers in this area.

This work presents ware characteristic. The ceramics are findings from the surveys which have been done in Konya and Karaman (1994-2003). The ware's paste temper and color, color of the slip, firing (under, moderately or hardly), burnishing and if there is any decoration has been studied. According to these evaluations, we have tried to compare the material with excavated area findings.

Besides this the historical background and evenings, also description of Chalcolithic Age and Early Bronze Age have been given. Important settlements belonging to these ages and Central-Anatolia and Konya-Karaman Region, have been written too.

Our purpose with this work, is to support the existing and future researches in Konya and Karaman.

Keyword: Konya-Karaman Region, Chalcolithic Age, Early Bronze Age, ceramics, ware characteristic, ware analogy, Central-Anatolia, survey, excavation.

İ Ç İ N D E K İ L E R

ÖNSÖZ	3
GİRİŞ	5
1. BÖLGEDE YAPILAN TARİH ÖNCESİ ARAŞTIRMALAR	7
1.1 KAZILAR.....	7
1.2 YÜZEY ARAŞTIRMALARI.....	10
2. COĞRAFİ DURUM	14
2.1 DOĞAL YAPI	14
2.2 İKLİM ŞARTLARI	14
2.3 BİTKİ ÖRTÜSÜ.....	15
3. ERKEN TARİHİ COĞRAFYA	17
3.1 PALEOLİTİK-NEOLİTİK DÖNEM COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ	17
3.2 ORTA ANADOLU'DA KALKOLİTİK ÇAĞ.....	19
3.2.1 ORTA ANADOLU'DA KALKOLİTİK ÇAĞ YERLEŞMELERİ.....	21
3.3 ORTA ANADOLU'DA ERKEN TUNÇ ÇAĞ'I	22
3.3.1 ORTA ANADOLU'DA ERKEN TUNÇ ÇAĞ YERLEŞMELERİ	26
4. KERAMİK ÇALIŞMALARININ ÖNEMİ.....	34
5. KERAMİK DEĞERLENDİRME YÖNTEMLERİ	35
5.1 KERAMİK İNCELEME.....	35
5.2 KERAMİK TİPOLOJİSİ	36
6. ORTA ANADOLU KERAMİK KÜLTÜRLERİ	39
6.1 KALKOLİTİK ÇAĞ KERAMİK KÜLTÜRLERİ.....	39
6.2 ERKEN TUNÇ ÇAĞ KERAMİK KÜLTÜRLERİ	46
7. KONYA- KARAMAN BÖLGESİ KERAMİK ÖZELLİKLERİ	52
7.1 KONYA OVASI ÇANAK-ÇÖMLEĞİ	53
7.2 KARAMAN BÖLGESİ ÇANAK-ÇÖMLEĞİ	65
8. KERAMİK ENVANTER.....	67

8.1 KAP GRUPLARINA GÖRE GENEL DEĞERLENDİRME.....	112
SONUÇ/CONCLUSION	114
BİBLİYOGRAFYA	117
EKLER.....	
RESİM LİSTESİ.....	
RESİMLER.....	
ÇİZİMLER	
TABLolar	
HARİTA	

ÖNSÖZ

Konya ve Karaman Bölgesi, Anadolu'da merkezi bir konumda yer alan ve jeopolitik öneme sahip olan bir bölgedir. Burası Anadolu'nun en erken dönemlerinden itibaren Doğu-Batı kültürleri arasında bir bağlantı oluşturmuştur. Bölgede XIX. Yüzyıl'dan itibaren yüzey araştırmaları ve arkeolojik kazılar yapılmıştır.

Bu tez çalışmasındaki amaç, Konya ve Karaman Bölgesi'nin Kalkolitik ve Erken Tunç Çağ keramik buluntularının özelliği hakkında bilgi sunmaktır. Çalışmada bölgeden toplanmış olan keramik parçaları üzerinde inceleme yapılmıştır. Bu incelemede keramiklerin yapım teknikleri yani hamur, pişme özellikleri ve bezeme tekniklerine önem verilmiştir. Keramik özelliklerinin değerlendirmesini yaparken, bu konuda yapılmış olan yayınlardan faydalanılmıştır. Kaynakların çoğu bölgeyle ilişkisi olan arkeolojik kazılar ve yüzey araştırmaları ile ilgilidir. Konya ve Karaman İlleri'nin malzemelerini tarihlemeye çalışırken Yumuktepe, Gözlükule, Beycesultan, Hacılar, Kuruçay, Can Hasan ve Batı Catalhöyük ile ilgili olan yayınlar, temel kaynaklar olarak kullanılmıştır.

Çalışmamız sekiz bölümden oluşmaktadır. 1. Bölüm Konya-Karaman Bölgesi'nde yapılmış olan arkeolojik kazılar ve yüzey araştırmaları hakkında bilgi vermektedir. 2. Bölüm Bölge'nin coğrafi durumundan bahsetmektedir. 3. Bölüm'de ise Orta Anadolu'nun erken tarihi coğrafyası anlatılmaktadır. Bu bölüm en erken çağlardan başlayıp Kalkolitik ve Erken Tunç Çağlar'da bölgenin coğrafi durumunu (yerleşmeler) ve tarihsel olaylarını anlatmaktadır. Ayrıca bu bölümün sonunda kısa olarak bazı kazı merkezleri hakkında bilgi (kim tarafından kazıldığı, yıl ve yerleşim katları) verilmiştir. 4. ve 5. Bölüm'ler keramik çalışmalarının önemi ve değerlendirme yöntemleri hakkında bilgi sunmaktadır. 6. Bölüm Orta Anadolu'daki Kalkolitik Çağ ve Erken Tunç Çağ keramik kültürlerini içermektedir. 7. Bölüm Konya ve Karaman Bölge keramik özelliklerinden bahsetmektedir. Farklı höyüklerden toplanmış olan malzemeler bağlı oldukları ilçe altında

verilmiştir. 8. Bölüm değerlendirmede kullanılmış olan her parçanın teknik özelliğini sunmaktadır (envanter). Burada bazı parçaların analojisi de yer almaktadır. Ayrıca seçmiş olduğumuz malzemeleri ana gruplara ayırıp kısa bir değerlendirmede vermekteyiz.

Bana bu konuyu verdiği için ve çalışma süresinde tez ile ilgili olan sorunlarımda beni hiç geri çevirmeyip, daima bana zaman ayırdığı için sayın hocam Prof. Dr. Hasan Bahar'a çok teşekkür ederim. Yüksek Lisans ders aşamasında ve tez aşamasında fikirlerinden faydalandığım hocalarım Prof. Dr. Ekrem Memiş'e, Prof. Dr. Mehmet Özsait'e ve Yrd. Doç. Dr. Sabahattin Ağaladağ'a teşekkür ederim. Ayrıca bana bu çalışmada her zaman yardımcı olan ve benim bitmek bilmeyen sorularımda hep cevap verme sabrını gösterdiği için sayın hocam Araş. Gör. Dr. Özdemir Koçak'a ne kadar teşekkür etsem azdır. Bana Freehand programında çizim yapmayı öğrettiği için arkadaşım Mustafa Bilgin'e, bu çalışmada yazım hatalarını gözden geçirdiği için arkadaşım Rahim Kızgut'a ve bana keramik çizimlerinde yardım ettiği için Yerlan Slambekov'a teşekkür ederim.

GİRİŞ

Orta Anadolu'nun güney kesiminde yer alan Konya-Karaman İlleri sınırları içindeki alan tarih boyunca bir çok yerleşmeye sahne olmuştur. Sözünü ettiğimiz bu coğrafi alanda günümüze kadar bir çok seyyah ve bilim adamı gözlemler ve araştırmalarda bulunmuştur. Özellikle XIX. yüzyılda Batılı seyyah ve araştırmacılar bölgede bir takım geziler yapmışlar¹, XX. yüzyılın başlarından itibaren ise bölgede bilimsel anlamda ilk geziler başlamıştır. Yüzyılın başlarında bu araştırmalar epigrafik ağırlıktayken² 1950'li yıllardan itibaren J. Mellaart'ın çalışmaları ile bu araştırmalarda keramik buluntularının kullanılmaya başladığı görülür³. Aşağıda üzerinde duracağımız gibi Çatalhöyük, Can Hasan, Karahöyük, Suberde ve Erbaba gibi kazılar bölge arkeolojisi için olduğu kadar Anadolu Arkeolojisi için de önemli yenilikler kazandırmıştır. Bu dönemdeki yüzey araştırmalarına kısa bir süre ara verilmiş, ancak son yıllarda bu çalışmalar yeniden yoğunluk kazanmaya başlamıştır. Özellikle höyük, yamaç ve tepe üstü gibi farklı yerleşim tipleri ve onlara ait kültürleri ortaya koymada keramik buluntular son derece önemli ip uçları vermektedir. Bu buluntulara ulaşmak için saha çalışmalarına ihtiyaç vardır.

Doğada yer alan su kenarları, göl, ırmak, dere, çay, pınar gibi su kaynaklarına yakın alanlar; mağara ve kaya sığınağı gibi korunaklı yerler; tepe ve geçit gibi stratejik yerler; ova, yayla, seki, taraça gibi verimli topraklar insan yerleşimlerine uygun koşullar sunar. Araştırmacılar saha çalışmaları uygulamalarında bu tür yerlerde keramik ve mimari gibi kültürel kalıntıları tespit ederek geçmişe ait izlere ulaşırlar. Uzun yıllar doğal tahribata dayanıklı olan keramik parçaları genelde geçmiş uygarlıkları bize yansıtan bir "harita" gibidir. Bu parçaların sayesinde araştırmacılar, bir yerleşim yerinin hangi dönemlere ait olduğunu ve yayılım alanının genişliğini tespit etmektedirler.

¹ Hamilton 1842, 326-327; Davis 1879; Texier 1839-1849

² Calder-Cormack 1962

³ Mellaart 1959, 31-33.

Kuşkusuz yazısız tarih olarak bilinen tarih öncesi için en önemli bilgi kaynağının başında keramik buluntuları gelmektedir. Bu nedenle son yıllarda dünyada tarih öncesi uzmanları keramiklerle ilgili bütün bilgileri ortaya koymaya çalışmaktadırlar. Bir anlamda keramik bilgisi bu dönemlerin yazılı bilgileri yerine konmaktadır. Biz de bölgede yapılan yüzey araştırmalarını esas alarak tarih öncesi keramik buluntuları içinde önemli yer alan Kalkolitik ve Erken Tunç Çağı keramiklerinin nitelikleri üzerinde çalışma yapmayı uygun bulduk. Zira bu dönem tarih öncesinden tarihi çağlara bir geçiş olarak da önem kazanmaktadır. Bu dönemin keramik buluntuları hakkında yapılacak araştırmaların tarih öncesi çalışmaları kadar Eskiçağ Tarihi çalışmalarına da katkısı olacaktır. Bu dönem keramik özellikleri daha sonraki dönemler için bir temel oluşmaktadır.

1. BÖLGEDE YAPILAN TARİH ÖNCESİ ARAŞTIRMALAR

Kuşkusuz bazı geleneklerde olduğu gibi keramik yapım geleneğinde de günümüze kadar tarih öncesinden yansımalar görülebilmektedir. Biz bu çalışmamızda Kalkolitik ve Erken Tunç Çağı keramiğinin özelliklerini ele aldık. Keramik özellikleri konusu içinde yapım malzemesi (hamuru, hamur rengi, katkı) niteliği (pişme ve yapım tekniği, açkı, astar v.s.), biçimi, analojisi (diğer kazı ve yüzey araştırmalarındaki benzerleriyle karşılaştırma) ve tarihlenmesi (hangi dönemde kullanılması) ele alınmıştır. Bu çalışmada bölgedeki kazılar ve yüzey araştırmaları bize önemli birer hareket noktası oluşturmaktadır. Bu yüzden burada bu kazılar ve yüzey araştırmaları üzerinde durmak istiyoruz.

1.1 KAZILAR

Konya ve Karaman Bölgesi'nin birçok yerinde kazılar yapılmıştır. Bölgede tarih öncesine ait olan yerleşmelerde Neolitik, Kalkolitik ve Erken Tunç Çağı buluntuları vardır.

I ve III.CAN HASAN:

Bu höyükler, Karaman İli'nin 13 km. kuzeydoğusunda yer almaktadır.⁴ Burada David French 1967-1970 yıllarında kazılar yapmıştır. III. Can Hasan'da yedi kültür tabakası tespit edilmiştir. Yedinci Kat Çanak Çömleksiz Neolitik Çağ'ı temsil etmektedir ve yaklaşık M.Ö 7500 yıllarına tarihlenmektedir. I. Can Hasan ise sekiz tabakalıdır. 7-4. Katlar Geç Neolitik Çağ'a tarihlenirken, 3. Tabaka Erken Kalkolitik Çağ'a tarihlenmektedir. 2. Tabaka'dan 2A Orta

Kalkolitik ve 2B Geç Kalkolitik ağ' a⁵ aittir.⁶ Burası da D.French başkanlığında 1961-1967 yıllarında kazılmıştır.

ÇATALHÖYÜK:

Konya'nın 52 km. güneydoğusunda ve umra İlçesi'nin 11 km. kuzeyinde bulunan höyük 1961- 1963,1965 yılları arası James Mellaart tarafından kazılmıştır. 1993'te tekrar başlayan kazılar, Ian Hodder tarafından yürütölmektedir. Doğuda bulunan Höyük'te (Doğu Çatalhöyük), Erken Neolitik ağ'a ait tabakalar bulunmuştur. Höyüğün 14 yapı katı incelenebilmiştir. Yakındoğunun bilinen en büyük kasabalarından ya da köylerinden biri olan Çatalhöyük'ün, Erken Neolitik ağ'da yaklaşık 5-6 bin nüfusa sahip olduğu sanılmaktadır.⁷ Doğu Çatalhöyük yerleşim yeri yaklaşık M. Ö. 5600 yıllarında terk edilmiş ve insanlar Batı Çatalhöyük'e yerleşmişlerdi.⁸ James Mellaart ve ekibi burada biri höyüğün tam üzerinde, diğeri Güney yamacında olmak üzere iki sondaj gerçekleştirmişlerdi.⁹ Buradan toplanan çanak-çömlek parçalarından yola çıkarak I. sondaja ait mallar Hacıları'nkine benzemektedir. II. sondaj ise I. Can Hasan 2A malları ile benzerlik göstermektedir.¹⁰ Bundan dolayı, Batı Çatalhöyük'ün bir Erken Kalkolitik ağ yerleşmesi olduğu anlaşılmıştır.

ERBABA:

Göller Bölgesi'nde yer alan höyük, Beyşehir'in 10 km. kuzeybatısındadır. Burada 1969-1971 seneleri arasında Jacques Bordaz tarafından kazılar yapılmıştır. Geç Neolitik

⁴ Bahar 1996a, 24.

⁵ French 1965,87.

⁶ French 1998,19.

⁷ Sevin 2003,49.

⁸ Mellaart 1965a,135.

⁹ Mellaart 1965a,135.

¹⁰ Mellaart 1965a,152.

Çağ'a geçişi tanıtan bu yerleşim, üç tabaka halindedir. Er Baba M.Ö 6000 yıllarına tarihlenmektedir.¹¹

KARAHÖYÜK:

Konya'nın 7 km. güneybatısında, Meram İlçesi'nde yer alan höyük, 1953 yılında Sedat Alp başkanlığında kazılmıştır. Bu çalışmalar 1959, 1967-1970 yılları hariç, 1982'ye kadar devam etmiştir. Buradaki C-açması denilen yerde 27 tabaka saptanmıştır. Bunlardan XVIII-XXVII: GKÇ?/ETÇ I, XII-XVII: ETÇ II, VII-XI: ETÇ III ve V-VI ETÇ III'den Orta Tunç Çağı'na geçişi gösterir. VII-XI katındaki kap biçimleri buranın Alacahöyük Kral Mezarları ve Troia II ile çağdaş olabileceğini göstermektedir. Höyüğün en önemli özelliği buranın Assur Koloniler Dönemi'nde önemli bir merkez olmasıdır. Burasının hem M.Ö 3. bin yılda hem de M.Ö 2. bin yılda bir beyliğin başkenti olduğu düşünülmektedir.

PINARBAŞI:

Yerleşme, Karaman –Süleymanhacı Köyü'nün 5.5 km. kuzeybatısındadır. Buradaki kazılar iki alanda gerçekleşmiştir. Dokuz evreye sahip olan A Alanı, bir açık hava yerleşmesidir. Bunlardan ilk üç evre Erken Neolitik Çağ'a aittir. Kazılan alanın ilk 30 cm.sinde, ETÇ'ı kalıntıları bulunmuştur.¹² Buradaki kültürel kalıntılar Neolitik öncesi izleri taşımaktadır. Bundan dolayı Pınarbaşı Orta Anadolu'da Son Buzul Çağ'ından sonra yerleşilen en erken yerleşme olabilir.¹³ B Alanı ise bir kaya sığınağıdır. Burada da yedi evre saptanmıştır, üst katlar M.Ö 5. bin ve 4. bin yıla tarihlenmektedir. Son katlar ise Geç Neolitik Çağ'a aittir ve bunların Çatalhöyük ile çağdaş olduğu düşünülmektedir.¹⁴

¹¹ Sevin 2003,63.

¹² Watkins 1998,31

¹³ Watkins 1998,31

¹⁴ Watkins 1998,32

Pınarbaşı yerleşmesindeki kazılar Trevor Watkins başkanlığında 1994 yılında başlamıştır.

SIZMA HÖYÜK:

Höyük, Sızma Köyü'nün merkezinde yer almaktadır.¹⁵ Burası 1924'de D. M Robinson tarafından kazılmıştır. Bu höyükte Kalkolitik, Erken Tunç ve daha geç çağlara ait keramikler görülmektedir.

SUBERDE/GÖRÜKLÜK TEPE:

Konya'nın güneybatısında, Seydişehir İlçesi'nin 11 km. güneydoğusunda Suberde Köyü'nde yer alan höyük, Görüklük Tepe isimli ince uzun bir kalker yükseltinin üzerinde bulunmaktadır. Höyük 1964 -1965 yıllarında Jacques Bordaz yönetiminde kazılmıştır. Anakaya üzerinde üç tabaka bulunan höyükte Neolitik Çağ ve Geç dönem yerleşmeleri bulunmuştur. Tabakalar şu şekildedir; III: Alt Prehistorik tabaka/Akeramik Neolitik, II: Üst Prehistorik tabaka/ Akeramik Neolitik ve I: Yüzey Tabaka/Osmanlı, Bizans, Roma, Hellenistik, Frig Dönemi ve Tunç çağları.¹⁶

1.2 YÜZEY ARAŞTIRMALARI

Konya ve Karaman Bölgeleri'ni bir çok bilim adamının ilgisini çekmiştir. Tarih öncesi dönem yerleşmelerini araştıran araştırmacılar arasında D.M Robinson J. Mellaart¹⁷, D. French, S. Alp, J. Bordaz, R. S. Solecki, M. Özsait, S. Güneri¹⁸, İ. Hodder, D. Baird, T. Watkins¹⁹, S. Omura²⁰, T. Miyake ve H. Bahar vardır.

¹⁵ Bahar-Koçak 2003,25 ö

¹⁶ Harmankaya 1997, Suberde

¹⁷ Mellaart 1959, 31-33.

¹⁸ Güneri 1986, 207-227.

¹⁹ Watkins 1998, 29.

²⁰ Omura 1995, 215-244.

Konya-Karaman Bölgesi'nde 1994-2003 yılları arası yüzey araştırmaları:

Hasan Bahar ve ekibi 1994'den itibaren Konya'nın ilçelerinde ve köylerinde düzenli olarak yüzey araştırması yapmaktadırlar.

1994 yılı: Ilgın ve çevresinde yapılan araştırmalar sonucunda burada araştırılan 26 höyükten 16'sında Prehistorik döneme ait malzemeler görölmüştür. Bölgede en çok ETÇ malları ele geçmiştir. Hacılar ve Kuruçay gibi Göller Bölgesi'ne ait olan yerleşmelerde görölen Kalkolitik Çağ çok renkli boyalı keramik türlerine burada da rastlanılmıştır. Yine bu bölgeye ait olan yivli ETÇ keramikleri, Ilgın ve çevresinde de ele geçmiştir.²¹ Bu bölgeye ait olan bazı Kalkolitik Çağ ve ETÇ yerleşmeleri:

Çayır Höyük (Kalkolitik, ETÇ), Eldeş Höyük (GKÇ, ETÇ), Karaköy-Küllük Höyük (Kalkolitik, ETÇ), şeker Höyük (ETÇ), Gedikören (Kalkolitik, ETÇ), Göktepe (Kalkolitik, ETÇ), Çobankaya (Kalkolitik, ETÇ), Kavganın Höyük (Kalkolitik, ETÇ), Argıthanı Höyük (ETÇ), Çebişli (ETÇ), Çeşmecik (Kalkolitik, ETÇ), Öşmancık Höyük(Kalkolitik, ETÇ) ve Karasevinç Höyük (Kalkolitik, ETÇ).²²

1995 yılı: Ilgın, Doğanhisar, Kadınhanı ve Sarayönü ilçelerinde yapılan araştırmalar, bölgenin Orta, Batı ve Güneybatı kültürleri arasında bir kesişme noktası olabileceğini göstermektedir.²³ Doğanhisar'da bulunan Kızılıçık Höyük, Karahöyük ve Çebişli II Höyük'te Kalkolitik ve ETÇ keramikleri bulunmuştur. Kadınhanı İlçesi'nde bulunan İmircik Höyük, Gümüşlü Höyük, Kökez Höyük ve Büyük Höyük Kalkolitik ve ETÇ malzemeleri vermiştir. Sarayönü'ndeki Zengi Höyük, Konar Höyük, Karatepe Höyük, Pazar Höyük, Dedenin Höyük, Ertuğrul Höyük ve Çeşmelisebil Höyük'te ETÇ malzemesi varken, Akdoğan Höyük, Başhöyük ve İrmelik Höyük'te hem Kalkolitik hem de ETÇ keramikleri bulunmuştur.²⁴

1997 yılı: Karatay, Selçuklu, Meram, Akören, Tuzlukçu, Yunak, Çeltik ve Altınekin İlçeleri'nde yapılan araştırmalarda Prehistorik malzeme olarak en çok ETÇ keramikleri bulunmuştur. Meram İlçesi'ne ait bazı höyükler: Bayat Höyük (Kalkolitik, ETÇ), Zoldere (ETÇ), Mula Höyük (ETÇ) ve Yaylapınar Höyük (ETÇ). Akören'de bulunan bazı höyükler: Karahöyük (EKÇ, GKÇ, ETÇ III), Eksile (Kalkolitik, ETÇ) ve May Höyük (ETÇ). Karatay: İşgalaman Çingen Höyük (GKÇ, ETÇ). Selçuklu İlçesin'deki höyüklerden bazıları: Çaltı-Peynirli (Kalkolitik, ETÇ), Eğribayat Höyük (GKÇ, ETÇ) ve

²¹ Bahar 1996b, 159-160.

²² Bahar 1996b, 154-159.

²³ Bahar 1997, 365.

²⁴ Bahar 199b, 360-364.

Çaltı-Karahöyük (ETÇ). Yunak'taki: Kızılkuyu Höyük (Kalkolitik, ETÇ), Üçkuyular Höyük (GKÇ, ETÇ I, ETÇ II) ve Çatalak Höyük (ETÇ).²⁵

1998 yılı: 1998 yılındaki araştırmalarda yine Konya Bölgesi ele alınmıştır. Konya Bölgesi'ne ait bazı höyükler: Sulutaş Höyük (Kalkolitik ve ETÇ mallarının benzerleri Orta Anadolu ve Kuruçay'da görülmektedir²⁶), Malas II (Ardıçlı) (ETÇ), Obanın Höyük (Kalkolitik ve ETÇ keramikleri Orta Anadolu'daki Beycesultan ve Troia benzeri.²⁷), Bayat Höyük (GKÇ ve ETÇ malzemeleri Orta Anadolu özellikleri taşımaktadır.²⁸), Eflatun Höyük (Kalkolitik ve ETÇ).

1999 yılı: 1994 yılından beri Konya Bölgesi'nde yürütülen yüzey araştırmalarına, Karaman İli'ne bağlı bölgeler de dahil edilmiştir. Karaman Bölgesine ait olan höyüklerden bazıları; Hasanlı-Mezel Tepe (ETÇ) ve Kisecik Höyük (Kalkolitik, ETÇ). 1999 yılında Konya Bölgesi'nde yüzey araştırması yapılan bazı höyükler; Mülayim Höyük (Kalkolitik, ETÇ), Okçu Höyük (ETÇ) ve Aşağı Pınarbaşı (Kalkolitik, ETÇ).²⁹

2000 yılı: Araştırma Bozkır-Seydişehir çevresi yanısıra, Karaman, Karapınar ve Ereğli taraflarına yöneltilmiştir, fakat daha önce ele alınan Çumra, Sarayönü, Meram ve Selçuklu gibi ilçelerde de incelemeler yapılmıştır.

Bozkır-Seydişehir Bölgesi: Harmanpınar Yuğ Tepesi (ETÇ), Büyük Höyük (ETÇ) ve Küçük Höyük (Kalkolitik, ETÇ).³⁰

Karapınar İlçesi ve çevresi höyükleri: Ali Tepesi (ETÇ), Kızıl Höyük (Kalkolitik, ETÇ), Kazan Höyük (ETÇ), İslık Höyük (Kalkolitik, ETÇ) ve Hotamış-Keşveli Höyük (Kalkolitik, ETÇ).³¹

Karaman İli yerleşmeleri: Osmaniye Höyük (Kalkolitik, ETÇ) ve Susan Höyük (ETÇ).³²

Çumra İlçesi ve çevresi: Domuzboğazlayan Höyük (ETÇ).

Sarayönü İlçesi: Bağlar Höyük (ETÇ).

Selçuklu İlçesi yerleşmeleri: Gelemiş Höyük (Kalkolitik, ETÇ) ve Büyükpınar Höyük (Kalkolitik, ETÇ).³³

²⁵ Bahar 1999,23-30.

²⁶ Bahar,2001,187.

²⁷ Bahar,2001,188.

²⁸ Bahar,2001,189.

²⁹ Bahar 2001, 189-192.

³⁰ Bahar 2002,257-258.

³¹ Bahar 2002,258-259.

³² Bahar 2002, 259.

³³ Bahar 2002, 260.

2001 yılı: Konya İli, Sarayönü ve Güneysınır ilçelerinde yapılan çalışmalarda Sarayönü-Gözlü Kasabası'nın Belediye bahçesindeki höyükte ETÇ malzemesi bulunmuştur. Yine aynı ilçenin sınırları içerisinde bulunan Saraç Höyük'te Kalkolitik ve ETÇ keramikleri bulunmuştur.³⁴

Güneysınır İlçesi'ne bağlı olan Güdelesin Höyük'ten Kalkolitik malzemesi toplanırken, aynı ilçede bulunan Gavur Höyük'ten ETÇ keramik parçaları bulunmuştur.

³⁴ Bahar 2003,172.

2001 yılı: Konya İli, Sarayönü ve Güneysınır ilçelerinde yapılan çalışmalarda Sarayönü-Gözlü Kasabası'nın Belediye bahçesindeki höyükte ETÇ malzemesi bulunmuştur. Yine aynı ilçenin sınırları içerisinde bulunan Saraç Höyük'te Kalkolitik ve ETÇ keramikleri bulunmuştur.³⁴

Güneysınır İlçesi'ne bağlı olan Güdelesin Höyük'ten Kalkolitik malzemesi toplanırken, aynı ilçede bulunan Gavur Höyük'ten ETÇ keramik parçaları bulunmuştur.

³⁴ Bahar 2003, 172.

2. COĞRAFI DURUM

2.1 DOĞAL YAPI

Konya ve Karaman Bölgesi Orta Anadolu'nun Güneybatısını kapsamaktadır. Bu kesimler kapalı bir havza ve geniş ovalara sahiptir. Konya'nın güneyi Toros Dağları ile çevrilidir fakat bölgede çok önemli sıradağlar görülmez.³⁵

Konya Havzası, birbirinden 1500-2000 m. yükseklikteki Obruk Yaylaları ile ayrılmış iki ayrı bölümden oluşmaktadır; Kuzeyde Tuz Gölü Havzası (Cihanbeyli-Aksaray arası) ve güneyde bulunan Konya Havzası (Konya-Ereğli arası).³⁶ Konya Ovası, Konya-Ereğli arasındaki 150 km. uzunluğunda olan bir çanağın düzlük alanına verilen isimdir.³⁷ Toroslar'dan inen suların birikmesiyle ovanın çukur kısımlarında bataklıklar ve sazlıklar oluşmuştur.³⁸ Ovanın güney kısmı Beyşehir Gölü'nden doğan Çarşamba Çayı, Konya merkezin kuzeyinde bulunan Sille Barajı, Çumra'nın batısındaki May (Yenisu) Barajı ve Karaman-Ereğli arasındaki Gödet ve Ayrancı ile sulanmaktadır.

2.2 İKLİM ŞARTLARI

Konya-Karaman Bölgesi'nde karasal iklim hakimdir. Bu bölge dağlarla çevrili olduğu için yazları sıcak ve kurak, kışları ise soğuk geçmektedir. Ayrıca yaz ile kış, gece ile gündüz arasında büyük sıcaklık farkları vardır.³⁹ Kışın Doğu Anadolu'dan gelen polar nedeniyle Konya-Karaman Bölgesi'nde kuru ve soğuk hava etkilidir (Doğu Anadolu kadar soğuk değildir). Bundan dolayı Ocak ayı genellikle donlu geçer ve bu ayda fazla yağış da olmaz.⁴⁰ Bölgenin en soğuk ayları Aralık, Ocak ve Şubat'tır. Yaz dönemi Konya ve Karaman'da oldukça sıcak geçmektedir çünkü hava sıcaklığı bazı zamanlar 40°C'yi

³⁵ Atalay 1997,381.

³⁶ Bahar 1996a,14.

³⁷ Atalay 1997,382.

³⁸ Atalay 1997,382.

³⁹ Atalay 1997,356.

⁴⁰ Atalay 1997,357.

2. COĞRAFI DURUM

2.1 DOĞAL YAPI

Konya ve Karaman Bölgesi Orta Anadolu'nun Güneybatısını kapsamaktadır. Bu kesimler kapalı bir havza ve geniş ovalara sahiptir. Konya'nın güneyi Toros Dağları ile çevrilidir fakat bölgede çok önemli sıradağlar görülmez.³⁵

Konya Havzası, birbirinden 1500-2000 m. yükseklikteki Obruk Yaylaları ile ayrılmış iki ayrı bölümden oluşmaktadır; Kuzeyde Tuz Gölü Havzası (Cihanbeyli-Aksaray arası) ve güneyde bulunan Konya Havzası (Konya-Ereğli arası).³⁶ Konya Ovası, Konya-Ereğli arasındaki 150 km. uzunluğunda olan bir çanağın düzlük alanına verilen isimdir.³⁷ Toroslar'dan inen suların birikmesiyle ovanın çukur kısımlarında bataklıklar ve sazlıklar oluşmuştur.³⁸ Ovanın güney kısmı Beyşehir Gölü'nden doğan Çarşamba Çayı, Konya merkezin kuzeyinde bulunan Silles Barajı, Çumra'nın batısındaki May (Yenisu) Barajı ve Karaman-Ereğli arasındaki Gödet ve Ayrancı ile sulanmaktadır.

2.2 İKLİM ŞARTLARI

Konya-Karaman Bölgesi'nde karasal iklim hakimdir. Bu bölge dağlarla çevrili olduğu için yazları sıcak ve kurak, kışları ise soğuk geçmektedir. Ayrıca yaz ile kış, gece ile gündüz arasında büyük sıcaklık farkları vardır.³⁹ Kışın Doğu Anadolu'dan gelen polar nedeniyle Konya-Karaman Bölgesi'nde kuru ve soğuk hava etkilidir (Doğu Anadolu kadar soğuk değildir). Bundan dolayı Ocak ayı genellikle donlu geçer ve bu ayda fazla yağış da olmaz.⁴⁰ Bölgenin en soğuk ayları Aralık, Ocak ve Şubat'tır. Yaz dönemi Konya ve Karaman'da oldukça sıcak geçmektedir çünkü hava sıcaklığı bazı zamanlar 40°C'yi

³⁵ Atalay 1997,381.

³⁶ Bahar 1996a,14.

³⁷ Atalay 1997,382.

³⁸ Atalay 1997,382.

³⁹ Atalay 1997,356.

⁴⁰ Atalay 1997,357.

bulmaktadır. Haziran, Temmuz ve Ağustos en sıcak olan üç aydır. Ayrıca bu bölgenin bir başka özelliği de gün içinde meydana gelen sıcaklık farkıdır.⁴¹ Örneğin; sabah 30°C olan sıcaklık, geceleyin 15°C'ye düşmektedir. Bu durum havadaki bağıl nemin düşük olmasından kaynaklanmaktadır.⁴²

Konya ve Karaman Bölgeleri'nin büyük bir bölümünde bozkır iklimi görülmektedir. Konya'nın dağlık kesimleri ve ovalık kesimleri arasında da iklim farklılıkları görülmektedir. Çünkü yüksek dağlık kesimler yağış getiren rüzgarlara açık olduğu için sıcaklık oranı 20-25°C, ovalık kesimde ise 30°C civarındadır. Bu fark bitkilerin ovalık kesimde dağlık kesimden daha önce sararmasına neden olmaktadır.⁴³

Konya ve Karaman gibi ovalık alanlarda yıllık yağış miktarı genellikle 400 mm. altındadır. Yağışın düşük olduğu yıllarda, kuraklık artmakta ve bununla birlikte tahıl verimi de düşmektedir.⁴⁴

Yağış etkenliği bakımından Konya-Karaman Bölgesini değerlendirecek olursak, bölgede yarı kurak iklimin hakim olduğu söylenebilir.⁴⁵

2.3 BİTKİ ÖRTÜSÜ

Konya Bölgesi'nde günümüzden yaklaşık 6000 yıl kadar önce odunsu vejetasyondan çok otsu vejetasyon bulunmaktaydı. Yüksek yerlerde meşe ve çam ormanları bulunmaktaydı. Bunlardan başka bölge ormanlarında sedir, porsuk, köknar, kayın ve ardıç ağaçları vardı. İç Anadolu'nun nemli vadi tabanlarında ise meşe, porsuk, dışbudak, ıhlamur, gürgen, ceviz, söğüt ve fındık bulunmaktaydı.⁴⁶ M. Ö yaklaşık 1500 yıllarında nemlilik artmış bu da özellikle sedirin İç Anadolu'nun yüksek kesimlerinde yaygınlaşmasına neden olmuştur.⁴⁷ Romalılar zamanında ise (2000 sene önce) insan tahribatı sonucunda meşe ormanlarında azalma olmuştur. 1000 yıl önce ise bölgede karaçam ağaçlarının var olduğu bilinmektedir. Günümüze doğru gerçekleşen iklimdeki kuraklaşma ve 4000 senedir süren insan tahribatı sonucunda antropojen stepler

⁴¹ Atalay 1997,357.

⁴² Atalay 1997,357.

⁴³ Bahar 1996a,15.

⁴⁴ Atalay 1997,358.

⁴⁵ Atalay 1997,358.

⁴⁶ Atalay 1994,207.

⁴⁷ Bahar 1996a,15.

yaygınlaştırmıştır.⁴⁸ Günümüzün Konya bölgesine ise bozkır bitki örtüsü hakimdir. Otlar kısa süren İlbahar'ın ardından uzun sürmemekle beraber hemen yeşerirler. Bozkır İlçesi'nden, Geyik Dağı'na kadar olan alan, bölgenin İç Anadolu'ya bakan yönüdür. Buradaki bitki türü özellikleri; İrano-Turanien (%39), Endemik İrano-Turanien (%13), Akdeniz (%35) ve Endemik-Akdeniz'dir (%8).⁴⁹ Seydişehir'in maden bölgesindeki türler ise %12 İrano-Turanien, %3 Endemik İrano-Turanien, %5.1 Akdenizliler, %3.2 doğu Akdeniz Endemikliler, %4.9 Avrupa-Sibirya, Türkiye Endemikleri %4.2 ve diğerleri %62.2'dir.⁵⁰ Kısacası Konya Bölgesi'nin güneyindeki dağlık kesiminde Akdeniz ve Orta Anadolu bitki türleri bulunurken, İrano-Turanien özellikleri de bu bölgeyi etkilemektedir. Konya'nın batı ve güney dağlık kesimlerinde doğal orman örtüleri görülmektedir. Bu ormanlar Taşkent, Hadim, Bozkır, Seydişehir, Beyşehir, Ilgın ve Doğanhisar'da görülmektedir. Aladağ Boğazı'nda (Hadim) az miktarda zeytin ağacı bulunmaktadır. Yörenin en yaygın ağaçları çam (%50), ardıç (%25), ladin-kök nar (%10), meşe ve dişbudaktır (%2). Bunlardan başka çitlenbik, kızılıçık, sedir ve şimşir de görülen diğer ağaç türleridir.⁵¹

⁴⁸ Atalay 1994, 207.

⁴⁹ Çetik 1985, 27.

⁵⁰ Çetik 1985, 30.

⁵¹ Bahar 1996a, 16.

3. ERKEN TARİHİ COĞRAFYA

3.1 PALEOLİTİK-NEOLİTİK DÖNEM COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ

İnsanlık tarihinin en uzun bölümünü oluşturan Paleolitik Çağ'da (Eski taş) bugüne göre çok daha sıcak ya da soğuk iklim koşulları yaşanmıştı.

Bu çağ üç evreye ayrılmaktadır; Alt Paleolitik G. Ö (günümüzden önce) 250 bin-150 bin, Orta Paleolitik G.Ö 150 bin-40 bin ve Üst Paleolitik G. Ö 40 bin-10 bin.

Konya Çumra-Karaman Havzası'nda bugünkü Tuz Gölü'nün iki katı büyüklüğünde bir tatlı su gölü bulunmaktaydı.⁵² Konya Ovası ise çukur ve bataklıklarla kaplıydı.

Üst Paleolitik Çağ'da Anadolu'da şiddetli soğuklar yaşanmaktaydı, bundan dolayı Anadolu Yaylası yerleşimlerin gelişimi için uygun bir yer değildi.⁵³ Anadolu Platosu'nun iklim şartları, yaklaşık 16. bin yıl önce ılımaya başlar. Bununla birlikte ormanlar daha fazla alan kaplamaya başlar ve sert karasal iklim bozkırlarının yerini çayırlar alır. İç Anadolu'da göllerin ve bataklıkların genişlemesiyle, büyük hayvan sürüleri buralara toplanırlar.⁵⁴ İnsan toplulukları da bu su kaynakların etrafına toplanmaya başlamıştı.⁵⁵ Bu çağda insanlar geçimlerini toplayıcılık ve avcılıkla sağlamaktaydılar.⁵⁶ Bu dönem insanları, aletleri iri çakıl taşlarından yapmaktaydılar.⁵⁷

Türkiye'de bu çağa ait en eski yerleşme, Yarımburgaz Mağarası'dır (İstanbul). Antalya'da bulunan Karain ve Öküzini Mağaraları da bu çağa aittir. Daha doğuda Adıyaman-Palanlı ve Kars-Camuşlu diğer Paleolitik Çağ yerleşimleridir. Konya Bölgesi'nde ise böyle bir yerleşme Suğla Gölü kıyısındaki Kürtini'dir.⁵⁸

⁵² Özdoğan 2002,56.

⁵³ Özdoğan 2002, 56.

⁵⁴ Özdoğan 2003,57.

⁵⁵ Bahar 1996a,23.

⁵⁶ Bahar 1996a,23.

⁵⁷ Sevin 2003,7.

⁵⁸ Bahar 1996a,23.

Mezolitik Çağ (Ara Taş Çağı), G.Ö 12 bin-8 bin yılları arasına tarihlenmektedir. Yeni iklim koşullarının belirlendiği bu çağda, yeni çevre ortamları ve kültür mozaïği belirginleşmeye başlamıştı.⁵⁹ Bu çağın yeniliği mikrolit denilen aletlerin ortaya çıkışıdır. Bunlar çakmaktaşı ve obsidyen gibi malzemelerden yapılan küçük aletlerdir.⁶⁰ Mezolitik Çağ yerleşmelerinden Antalya'daki Öküzini ve Karain, Gaziantep'deki Şarklı Mağarası bunlara örnek olarak gösterilebilir. Konya Bölgesi'nde ise Pınarbaşı yerleşmesi bu çağa tarihlenmektedir.⁶¹

Neolitik Çağ (Yeni Taş Dönemi), M.Ö 10000-5000 yılları arasına yerleştirilmektedir. Bu çağa pek çok isim verilmiştir. Örneğin "Cıvalı Taş Devri", "İlk Üretici Köy Toplulukları" ve "Neolitik Devrim" gibi.⁶² Neolitik Devir'de, çağımızın sosyal ve ekonomik düzeninin temelleri atılmıştır.⁶³ Bu çağda insanlar geçici doğal barınaklardan yerleşik hayata geçmeye başlamışlardır. Bununla birlikte avcılık ve toplayıcılığın yerini hayvancılık ve tarım almıştır.⁶⁴

Neolitik Çağ; Akeramik Neolitik yani Çanak-Çömleksiz Neolitik (M.Ö ca. 10000-7000) ve Çanak-Çömlekli Neolitik (Erken ve Geç evreleri) olmak üzere ikiye ayrılır. Çanak-çömlek yapmasını bilmeyen topluluklar kap kacağı, ya ahşaptan ya da taşları oyarak yapmaktaydılar. 7.bin yıldan itibaren, insanlar doğadaki kili ve bunun özelliklerini keşfetmişlerdir. Çanak-Çömlekli Neolitik Çağ'da insanlar toprağa daha da bağlanmışlardı. Konya sınırları içerisinde bulunan Çatalhöyük'ün ekonomisi gelişmiş bir tarım, hayvancılık ve az bir miktarda ticarete dayanmaktaydı.⁶⁵ Bu çağ ile birlikte Orta Anadolu'da hızlı bir nüfus artışı olur. Çatalhöyük (Çumra-Konya), III. Can Hasan (Karaman), Suberde-Göröklük Tepe (Suğla Gölü), Erbaba (Beyşehir), Pınarbaşı (Karaman), Aşıklı Höyük (Aksaray), Musular (Aksaray) ve Yörük Mezarı (Akşehir), önemli İç Anadolu Neolitik Çağ yerleşmeleridir. Batı Anadolu'da yer alan diğer yerleşmeler; Burdur'daki Hacılar ve Kuruçay, Höyücek ve Denizli-Afrodiasias'dır.

⁵⁹ Özdoğan 2002,58.

⁶⁰ Sevin 2003,15.

⁶¹ Özdoğan 2002, 62.

⁶² Özdoğan 2002,62.

⁶³ Sevin 2003,18.

⁶⁴ Sevin 2003,18.

⁶⁵ Sevin 2003,56.

3.2 ORTA ANADOLU'DA KALKOLİTİK ÇAĞ⁶⁶

Kalkolitik sözcüğü, Hellence bakır anlamına gelen “khalkos” ile taş anlamına gelen “lithos” sözcüklerinden türetilmiş olup “Bakır-Taş Çağı “ olarak da isimlendirilir.⁶⁷ Bu dönem, beşer tarihinde Taş devirleri ve Maden devirleri arasında bir geçiş safhası olmuştur.⁶⁸ Çağın isminden anlaşıldığı gibi bu dönemde madenin (başta bakır olmak üzere) kullanımı daha yaygınlaşmıştır ve bu da bir yerde ticaretin gelişmesine yardımcı olmuştur. Yine bu devirde ticaretin ilerlemesi ile birlikte yazı ortaya çıkmıştır. Bu çağ “Tarımcı Köylerin Kentleşme Süreci” olarak da tanımlanabilir , çünkü bazı bölgelerde köy yaşantısı yeni bir dönüşüm geçirerek daha sonra görülecek Kent-Devlet-İmparatorluk ekonomik sisteminin çekirdeğini oluşturur.⁶⁹ Fakat bu yeniliklerin çoğu doğuda yani Mezopotamya ve çevresinde gerçekleşmiştir. Bundan dolayı Neolitik dünyasında parlak uygarlığa sahip olan ve diğer bölgeleri etkileyen Anadolu, bu çağda önemini yitirmiştir.⁷⁰

Anadolu'da Kalkolitik Çağ M.Ö 5500-3000 yılları arasına tarihlenmektedir. Bu çağ kendi içinde Erken Kalkolitik (ca M.Ö 5500-4900), Orta Kalkolitik (ca M.Ö 4900-4000) ve Geç Kalkolitik (ca M.Ö 4000-3200) olmak üzere üç evreye ayrılmaktadır.

Anadolu'da bölgelerin coğrafi özellikleri Kalkolitik Çağ'da farklı kültürler ortaya çıkarmıştır, yani homojen bir kültür yoktur. Bundan dolayı Anadolu, Kuzeybatı Anadolu, Göller Bölgesi, Konya Ovası, Çukurova, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu olmak üzere altı Kalkolitik kültür bölgesine ayrılır.⁷¹

Erken Kalkolitik Çağ'da yerleşim yerlerinin çoğaldığı ve bununla birlikte nüfusta da bir artışın olduğu görülür. Bu dönemde Orta/İç Anadolu'da en iyi iskan edilen yerler ve kültür bölgeleri Göller Bölgesi ve Konya Ovası'dır.⁷²

Orta Anadolu'daki Kalkolitik Çağ süreci diğer bölgelerinkinden farklı bir gelişim süreci göstermektedir. Örneğin Güneydoğu Anadolu'da Erken Kalkolitik Çağ'dan Tunç Çağı'na kadar bir gelişim varken, Orta Anadolu'da Çanak-Çömlekli Neolitik Çağ kültürü Erken Kalkolitik Çağ sonlarına kadar devam eder ve bir kesintiye uğrar.⁷³ Bu kesinti ile birlikte Orta Anadolu'da yeni bir kültürün ortaya çıktığı görülür.

⁶⁶ Bu çalışmada “Orta Anadolu”, İç Anadolu'nun batısı, doğusu, kuzeyi ve güneyini kapsamaktadır.

⁶⁷ Memiş 2002,10.

⁶⁸ Kinal 1998,18.

⁶⁹ Özdoğan 2002,110.

⁷⁰ Akurgal 2000,25.

⁷¹ Sevin 1997,54.

⁷² Sevin 1997,55-58.

⁷³ Özdoğan 2002,117.

Orta Kalkolitik Çağ'da, daha önceleri yerleşim yerleri olarak tercih edilen alüvyonlu ovaların yerini vadi yamaçları, yüksek sırtlar ve yayla kesimleri almıştır. Bu yerleşmelerin kısa süreli olması, höyüklerin oluşmasını engellemiştir ve bu durum Orta Anadolu'daki Orta Kalkolitik'in tanımlanmasını zorlaştırmıştır.⁷⁴ Bu değişim Orta Anadolu'dan hariç, Batı Anadolu ve Güneydoğu Avrupa'da da görülmektedir. Fakat bu değişimin sebepleri tam olarak bilinmemektedir. Bazı araştırmacılar bu değişimi bir göç dalgasına bağlamaktadırlar. Onlara göre Avrasya steplerinden güneye inen çoban toplulukları yeni bir kültürün ortaya çıkmasına neden olmuşlardır.⁷⁵ Bu evrede tarımcılık Konya Ovası gibi büyük merkezlerde devam etse de, genel olarak önemini yitirmiştir ve onun yerine hayvancılık ön plana çıkmıştır. Ayrıca küçük ova birimlerinde yerleşim yerlerinin savunmalı yüksek yerlere taşındığı ve batı kesimlerinde yerleşmelerin çoğaldığı ve bununla birlikte nüfusun arttığı görülmektedir.⁷⁶

Orta Kalkolitik Çağ'da Orta/İç Anadolu'nun Güneydoğu Anadolu, Suriye ve Mezopotamya üçlüsü ile fazla bir ilişkisi yoktur. Buna karşılık kültürel olarak Güneydoğu, Avrupa ile daha yakındır.⁷⁷

Geç Kalkolitik Çağ'da Mezopotamya Bölgesi'ndeki kentleşmede büyük ilerlemeler kaydedilmiştir. Kamuya ait anıtsal nitelikteki dini ve idari yapılar, halkın oturduğu yerlerden ayrı olarak inşa edilmiştir. Bu bölgedeki kentlerde idari sınıf, sosyal tabakalaşma ve kurumsallaşma ortaya çıkmıştır.⁷⁸ Bu dönemdeki diğer önemli olaylar çanak-çömleğin çarkta yapılmaya başlanması ve madencilikte büyük aşamalar katedilmesidir. Anadolu'da Mezopotamya kökenli kültür öğeleri yalnız Kilikya Bölgesi'ne kadar girebilmiştir.⁷⁹

Orta ve Batı Anadolu siyasal, sosyo-kültürel ve sanatsal anlamda farklı bir gelişim izlemiştir.⁸⁰ Orta ve Batı Anadolu'da da bu dönemde büyük yerleşmeler ya da merkezler ortaya çıkmaya başlamıştır. Ve bu gelişim ile birlikte farklı ihtiyaçlar ve istekler ortaya çıkmıştı. Bunları karşılayabilmek için farklı iş alanları ve bununla beraber madencilik iyice önem kazanmıştı. Bundan dolayı taş ve kemik aletler işlevlerini büyük oranda yitirmişlerdi. Orta Kalkolitik'te başlayan bölgeler arası ilişki, bu dönemde

⁷⁴ Özdoğan 2002,119.

⁷⁵ Özdoğan 2002,120.

⁷⁶ Özdoğan 2002,120.

⁷⁷ Özdoğan 2002,122.

⁷⁸ Efe 2003,94.

⁷⁹ Efe 2003,94.

⁸⁰ Efe 2003,94.

uzmanlaşma (specialization) yani zanaatkarlar ve tüccarlar ortaya çıkmıştır.⁸¹ Bu daha da yoğunlaşmıştır.⁸² Anadolu'da maden yataklarının henüz keşfedilmemiş olması, ticaretin yaygınlaşmasının ana nedenlerinden biridir.⁸³

3.2.1 ORTA ANADOLU'DA KALKOLİTİK ÇAĞ YERLEŞMELERİ

Konya-Karaman Bölgesini en çok Orta/İç Anadolu'da bulunan yerleşim yerleri etkilemiştir. Orta Anadolu'da kazı yapılan merkezler arasında bulunan Niğde'de Tepecik, Çiftlik ve Köşk Höyük, Göller Bölgesi'nde Hacılar, Kuruçay ve Höyücek, Konya'daki Batı Çatalhöyük ve Karaman İli sınırları içerisinde bulunan Can Hasan, Erken Kalkolitik Çağ'ı temsil eden yerleşmelerdir. Bunlardan başka Konya-Karaman Bölgesi'nin Erken Kalkolitik Çağ kültürünün Mersin'deki Yumuktepe ile de bir ilişkisi olmuştur.

Orta Kalkolitik Çağ'ın kültür özelliklerini en iyi yansıtan buluntu yerleri; Eskişehir'de bulunan Orman Fidanlığı, İznik yakınlarındaki Ilıpınar, Yozgat'daki Alışar Höyük, Niğde'deki Gelveri, Köşk Höyük ve Güvercinkaya, Çorum'daki Büyük Güllücek ve Yarikkaya'dır.

Batı Çatalhöyük Erken Kalkolitik evresin sonlarına doğru bir yıkımdan sonra ıssızlaşırken, Karaman yakınındaki Can Hasan yerleşmesi bu dönemde de var olmaya devam etmiştir.⁸⁴ Yukarıda belirtildiği gibi İç Anadolu bu devirde doğudan çok Batı ve Kuzey bölgelerle kültürel alışveriş içindeydi. Bunlardan başka Konya'nın Selçuklu İlçesine bağlı olan Meydan Yolu Höyükte yapılan yüzey araştırmaları sonucunda Orta Kalkolitik Çağ malzemesi bulunmuştur.

Geç Kalkolitik Çağ'da ise, Samsun-İkiztepe, Yozgat-Alışar, Çorum-Alacahöyük, Çorum-Büyük Güllücek, Burdur-Kuruçay, Denizli-Beycesultan ve Aydın-Afrodiasias, Orta Anadolu'yu etkileyen en önemli merkezler arasındalardır.⁸⁵

Konya Ovası'nda GKÇ yerleşmelerine yoğun bir şekilde rastlanılmıştır, fakat bu yerleşmeler ne erken dönem kalıntı izleri ne de GKÇ'dan sonraki dönemlerin izlerini taşımaktadırlar. Bu durum GKÇ'den sonra, yerleşme düzeninin değiştiğini gösterebilir.⁸⁶

⁸¹ Efe 2003,94.

⁸² Efe 2003,94 .

⁸³ Efe 2003,94.

⁸⁴ Sevin 1997,68.

⁸⁵ Özsait 1991,87.

⁸⁶ Mellaart 1963,199.

Konya Selçuk Üniversitesi'nin yaklaşık 4 km Batısında bulunan Malas II höyükte, Konya'nın Sızma kasabesindeki Sızma höyükte, Selçuk Üniversitesi Kampüsü'nün 10 km doğusunda yer alan Pınarbaşı höyük ve yine kampüsün 6 km doğusunda yer alan Çaltı-Peynirli höyükte, yüzeyde yapılan araştırma sayesinde Geç Kalkolitik Çağ malzemesi bulunmuştur.⁸⁷

3.3 ORTA ANADOLU'DA ERKEN TUNÇ ÇAĞI

M.Ö 3200-3000 yılları arasındaki evreyi bazı araştırmacılar bir geçiş dönemi olarak görmektedirler.⁸⁸ Bu değişim çanak-çömlek buluntuları aracılığıyla orta çıkmaktadır. Çünkü bu evrede GKÇ malzemeleri (örneğin çanak-çömlek'te) arasında yavaş yavaş ETÇ öğeleri de çıkmaya başlar. ETÇ 1 çanak-çömlek kültüründe tamamen belirginleşecek olan bazı özelliklerin erken modelleri bu dönemde ortaya çıkar. Bu dönemde çanak-çömlek hala elde yapılmaktadır (Kilikya Bölgesi hariç).⁸⁹ GKÇ'dan ETÇ'ye geçiş evresi Anadolu'nun kültürel gelişim süreci için önemli bir kırılma noktasıdır.⁹⁰

Erken Tunç Çağı M.Ö 3000-1800 yılları arasına tarihlenmektedir. Yukarıda da belirtildiği gibi bu dönem Kalkolitik Çağ'dan ani bir kopuş ve yeni bir çıkış olmayıp, GKÇ'nin bir devamıdır.⁹¹ Bu çağda bakır-arsen ya da bakır-kalay karışımı olan tunç madeninin önemi artmıştı . Tunç'dan daha etkili silahlar ve daha ince süs eşyaları yapılabiliyordu. Anadolu'da bu dönemde hala yazı yoktu ve yine bir takım kültür bölgelerine ayrılmış durumdaydı.⁹² Erken Tunç Çağı'nda Batı, Orta ve Güney Anadolu'da farklı kültürler bulunurken, Doğu'da kültürel birlik vardı.

Bu dönemde insanlar daha fazla sayıda ve çeşitte mal üretmek için, farklı yollara başvurmuşlardı. Bu arayış onları organize olmaya yöneltmiştir. Kalkolitik Çağ'da kendini göstermeye başlayan kurumsallaşma, bu dönemde daha da gelişmiştir.

Madencilik üretim ekonomisinin gelişiminde önemli bir rol oynamıştır. Belirtildiği gibi tunç; bakıra sertlik katmak için kalayla ya da arsenle olan karışıma verilen

⁸⁷ Bahar-Koçak 2003,25,32-34.

⁸⁸ Efe 2003,97.

⁸⁹ Efe 2003,97.

⁹⁰ Efe 2003,97.

⁹¹ Sevin 2003, 117.

⁹² Sevin 2003, 117.

addır. Anadolu'da bakır yatakları bulunurken, kalay uzak bölgelerden temin edilmekteydi. Fakat daha tam olarak hangi bölgeden ya da ülkeden geldiği bilinmemektedir. Ancak Sina Çölü (Mısır), Tayland, Malezya, Azerbaycan, Afganistan ya da Anadolu'nun batısında ya da doğusunda olan bir yer, adı geçen bölgelerdir⁹³. Uzak bölgelerden maden temin etmesi ve bunları işlemedeki karmaşık üretim teknolojisi, ileri düzeyde bir uzmanlaşmayı gerektiriyordu.⁹⁴ Bu ihtiyaçlarla birlikte daha güçlü bir siyasal denetim ve sosyal yapı gereksinimi ortaya çıkmaktaydı. Mezopotamya'da Sümer ve Elam gibi şehir devletleri ortaya çıkarken, Anadolu'daki toplumsal örgütlenme coğrafi nedenlerden dolayı daha küçük bir çaptaydı. Anadolu'daki sosyal sınıfların daha belirginleştiği bu çağda, yönetici sınıfının da daha görkemli yaşama geçtiği görülür.⁹⁵ Örneğin Alacahöyük Kral Mezarları'nda bulunan süs ve madeni eşyalar bunun kanıtıdır.

ETÇ kültürünü meydana getiren kavimler hakkında fazla bilgiye sahip değiliz. Bunun başlıca sebeplerinden birisi de daha önce belirttiğimiz gibi yazının henüz Anadolu'da kullanılmamasıdır. Fakat bu kavimlerin kimliğini, yazının kullanıldığı Mezopotamya gibi komşu ülkelerinin vesikalarından ve 2.bin yıl yazılı kaynaklardan öğrenmekteyiz.⁹⁶ Örneğin Akkad İmparatoru Naram-Sin'e ait olan Şartamhari metinleri, Hatti kralı Pampa önderliğinde 17 Anadolu şehir devletinden oluşan bir koalisyona karşı Akkad kralının savaştığından bahsetmektedir.⁹⁷ Bu metinlerden ortaya çıkan başka bir şey de dönemin siyasi ve coğrafi durumudur. Metinde Hatti, Kaniş, Hurri, Amurru ve Türki gibi bölgesel isimler belirtilmektedir.⁹⁸ Verilen diğer bilgiler ise, Anadolu'da bu çağda büyük bir devletin eksikliği ve krallıkla ya da beylikle yönetilen küçük şehir devletlerinin varlığıdır.⁹⁹ Bu kent devletleri iç politikada bağımsızken, dıştan gelen tehlikelere karşı birlikte hareket etmekteydiler.

ETÇ kendi içinde üç evreye ayrılmaktadır. ETÇ I M.Ö 3000-2700 yılları arasına tarihlenmektedir. M.Ö 2700-2400 arasındaki dönem ETÇ II aitken, ETÇ III dönemi M.Ö 2400-1800 yılları arasına yerleştirilmektedir.

ETÇ I döneminde hammaddeye duyulan ihtiyacın artması ve bunların keşfi, ticaretin yoğunlaşmasına neden olmuştu. Bununla birlikte ticaret rotasının ve ağının bazı

⁹³ Mcqueen 1999,45-46.

⁹⁴ Sevin 2003,116.

⁹⁵ Sevin 2003,117.

⁹⁶ Memiş 2002,15.

⁹⁷ Memiş 2002,16.

⁹⁸ Memiş 2003, 16.

⁹⁹ Memiş 2002,17.

değişikliklere uğradığı tahmin edilmektedir.¹⁰⁰ Yine bu evrede kültür bölgeleri arasında etkileşimler ve iç dinamikler, bu yerlerdeki sosyal yapının değişmesine yol açmışlardır. Etnik bağları bir arada tutan feodal beyliklere benzeyen yerel yönetimler, bu dönemde ortaya çıkmış olabilirler.¹⁰¹ Fakat Batı Anadolu'da yapılan kazılar sonucunda şimdiye kadar yerel yöneticilere ait olabilecek yapılara rastlanmamıştır. Bu durum sosyal statünün bu dönemde daha mimariye yansımamış olmasından ileri gelebilir. Bir başka taraftan ETÇ I dönemindeki yapılan surlar, kollektif bir çalışma gerektirmekteydi. Bu çalışmayı organize edebilecek bir yöneticinin de (yöneticiler) olması gerekirdi. Bu çağda kuvvetli sur ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Troia I ve Beycesultan gibi yerleşim yerleri surlarla çevriliydi. Surlar, yerleşmedeki zenginlikleri ve üretim fazlalarını korumak için ortaya çıkmıştır. ETÇ I sonlarına doğru Troia I ve Beycesultan yerleşimleri birer yangınla son bulmuşlardı. Bu felaket daha da geniş bir alana yayılarak, köy yerleşim sayısını azaltmıştı.¹⁰² Bunun sonucunda daha az fakat daha büyük merkezler ortaya çıkmıştı.¹⁰³ Özet olarak; GKÇ'da başlayan ve ETÇ I'in sonlarına kadar devam eden sosyo-kültürel ve politik gelişmeler, ETÇ II'den itibaren gerçek anlamdaki kentleşmenin ortaya çıkışına zemin hazırlamışlardır.¹⁰⁴

Troia I'in yıkılışından hemen sonra Troia II kalesi kurulmuştur, yani bir kültürel kesinti söz konusu değildir. Troia II ile ETÇ II evresine girilir.¹⁰⁵ ETÇ II önceleri Orta Anadolu'da Bakır Çağı diye geçmekteydi.

Erken Tunç Çağı'nın bu evresinde Orta Anadolu'nun iki bölgesi ilk defa açık bir şekilde Mezopotamya'dan etkilenir. Bölgelerden biri Orta Anadolu'nun doğu kesimidir (Kızılırmak kavisi içindeki bölge). Kilikya ve Kuzey Suriye kökenli mal grupları, örneğin çark yapımı Suriye şişeleri, yerli malzemeler arasında görülmeye başlar.¹⁰⁶ Diğeri ise Konya Ovası ve Göller Bölgesi'nden Eskişehir'e (ya da İznik -İnegöl ovalarına kadar olan bölgedir) kadar uzanan bölgedir. Buralarda da gözlü süs iğneleri (toggle pin)ve kurşun şişeleri gibi eşyalar bulunmuştur. Bu bölgede ve Troia çevresinde kalay içeren tunç eşyalar bu evrede ortaya çıkmaya başlamıştır.¹⁰⁷ Bu durum Troas Bölgesi ve Kilikya arasında bir kervan yolunun varlığını gösterebilir. Ticaret yolu, Kilikya'dan Konya ve Akşehir Ovaları'nın Batısında bir duvar gibi yükselen Erenler-Sultan Dağları

¹⁰⁰ Efe 2003,100.

¹⁰¹ Efe 2003,100.

¹⁰² Sevin 2003,125.

¹⁰³ Sevin 2003,126.

¹⁰⁴ Efe 2003,103.

¹⁰⁵ Sevin 2003,126.

¹⁰⁶ Efe 2003,110.

üzerinden Afyon-Altıntaş Ovaları ve daha sonra Kütahya Bölgesine ulaşırdı. Buradan Eskişehir, İznik-İnegöl gibi bölgelere uğrayarak Ege ve Marmara Bölgeleri'ne ulaşmaktaydı.

ETÇ II evresinde yer altı maden kaynakları iyi bir şekilde değerlendirilmişti. Bununla birlikte ticaretin canlanması ile bazı merkezler bu güç ve zenginlikleri iyi bir şekilde değerlendirebilmişlerdi. Yine bu yerlerde sözü edilen zenginlikler bazı kişilerin ellerinde yoğunlaşmıştı. Bu durum giderek güçlü hükümdar hanedanlarının ortaya çıkmasına yol açmıştır.¹⁰⁸ Bu dönemde Batı Anadolu'da bir yönetici sınıfının varlığı, mimari kalıntılarla belgelenmektedir (örneğin Elmalı Ovası'ndaki Karataş-Semahöyük'teki yapı).¹⁰⁹ Batı Anadolu'da bulunan Urla Limantepe'de de bir beyliğin varlığını kanıtlayacak buluntular ortaya çıkartılmıştır.¹¹⁰ Bir başka kanıt ise Alacahöyük'de bulunan, ETÇ II dönemi sonlarına tarihlenen "Kral Mezarları"dır. 13 gömüden oluşan mezarlar, yerleşmede zengin ve etkin bir beyliğin varlığını işaret etmektedir.¹¹¹

Ticaretin uğradığı yerleşim alanlarında, zenginleşme ve kurumsallaşma, iş bölümü ve sosyal sınıf ayrımının daha da gelişmesi, kentleşmenin daha da gelişmesini sağlamıştır.¹¹²

Bu dönemde ortaya çıkan başka bir önemli olay da çömlekçi çarkının Batı Anadolu'da da kullanılmaya başlanmasıdır. Bu olay Troia II evresine denk gelmektedir.¹¹³

Hemen hemen her konuda gelişmelere sahne olan ETÇ II, Batı ve Güney Anadolu'daki yangın felaketiyle son bulmuştur. Bazı bilim adamları bu durumu Batı'dan gelen Hint-Avrupalı Luviler'in istilasına bağlarlar. Diğer bilim adamları ise felaketin krallık sisteminin kurulmasına giden yolda, merkezi siyasal otoriteyi ele geçirmek amacı ile ortaya çıkmış bir şey olabileceğini ileri sürmektedirler.¹¹⁴ Neden ne olursa olsun bu felaketin sonucunda Troia II, Beycesultan, Afrodiasias, Ahlatlıbel, Alacahöyük ve Demircihöyük gibi Batı Anadolu yerleşmeleri, tümüyle ıssızlaşmıştı ve bu yerlerde göçebe hayatı yaşanmaya başlanmıştı. . Yakılıp yıkılan kale ve köylere tekrar yerleşilerek bu

¹⁰⁷ Efe 2003, 110.

¹⁰⁸ Huot 2000, 170.

¹⁰⁹ Efe 2003, 104.

¹¹⁰ Sevin 2003, 128.

¹¹¹ Sevin 2003, 132.

¹¹² Efe 2003, 116.

¹¹³ Sevin 2003, 127.

¹¹⁴ Efe 2003, 116.

yerleşim yerlerinin sayıları azalmıştı.¹¹⁵ Bu durumdan etkilenmeyen tek bölge Doğu Anadolu olurken, Konya Ovası ve Çukurova, felâketten en çok zarar gören bölgelerdi.

Troia III ve IV tabakaları ETÇ III dönemine aittir. Tıpkı Troia III ve IV yerleşmeleri gibi diğer merkezlerde bir önceki dönemin yerleşmelere göre daha geriydiler. Önceki dönemin sonlarında meydana gelen göç olayından dolayı, bu dönemin başlarında kültürel olarak bir düşüş yaşanmıştır.¹¹⁶ Köy yerleşmelerinin sayısında bir düşüş gözlenirken, büyük merkez sayısında bir artış vardı. İnsanlar büyük merkezlere toplanmaya başlamışlardı. Yani kentleşme bu evrede daha da gelişmişti. ETÇ III döneminde maden teknolojisi daha da gelişmiş ve bununla birlikte prestij ve statüyü gösteren süs eşyalarında bir artış olmuştur. Bu dönemde çömlekçi çarkının kullanımı iyice yaygınlaşmıştı ve bu nedenle bölgeler arası farklılıklar azalmıştı. Çanak-çömlekte de seri üretim ve standartlaşma başlamıştı.¹¹⁷

Bu evrede Tarsus Bölgesi'nde Suriye etkileri azalırken, mimari yapı Batı özellikleri göstermeye başlamıştır. Bunun nedeninin Batı-İç Anadolu'dan gelen bir kitlesel göçün olabileceği ihtimali vardır.¹¹⁸

3.3.1 ORTA ANADOLU'DA ERKEN TUNÇ ÇAĞ YERLEŞMELERİ

Batı'da Erken Tunç Çağ I'e ait en önemli yerleşmelerin arasında Troia I, Afyon'daki Kaklık Mevkii, Eskişehir'deki Yortan ve Demircihöyük, Elmalı Ovası'ndaki Karataş-Semahöyük ve Afyon yakınlarındaki Kusura A gibi höyükler yer almaktadır. Denizli İli'nin sınırları içinde bulunan Beycesultan, Aydın'daki Afrodiasias ve Antalya-Bademağacı ,bu dönemde de önemlerini korumaya devam etmişlerdir.¹¹⁹

Orta /İç Anadolu'da ise en önemli merkezlerin başında Çorum'daki Alacahöyük ve Büyük Güllücek, Yozgat yakınlarında bulunan Alishar ve Konya'daki Karahöyük gelmektedir.

Kuzey Anadolu'da Samsun-Dündartepe ve Bafra yakınlarındaki İkiztepe önemli ETÇ I merkezleridir. Buradaki merkezler bir yandan Orta Anadolu, diğer yandan Güneydoğu Avrupa ile kültürel ilişki içindeydiler¹²⁰

¹¹⁵ Sevin 2003, 137.

¹¹⁶ Lloyd-Mellaart 1962,199.

¹¹⁷ Efe 2003,121.

¹¹⁸ Efe 2003, 121.

¹¹⁹ Sevin 2003,122-123.

¹²⁰ Sevin 2003,125

KAZILAR:

Konya-Karaman Bölgeleri'ni etkilemiş olan ve kazısı yapılmış olan bazı yerleşmeler:

ACEMHÖYÜK:

Aksaray il merkezinin 18 km.kuzeybatısında bulunan Yeşilova İlçesi'nde yer alan höyükte, ETÇ'den Roma dönemine kadar yerleşim olmuştur. 1962-1988 yılları arasında Nimet Özgüç yönetiminde yapılan kazılara, 1989'dan itibaren Aliye Öztan tarafından devam edilmiştir. "S açması" denilen yerde, ETÇ II-III yerleşmeleri VIII-X yapı katlarına denk gelmektedir.¹²¹

AFRODISİAS-PEKMEZ:

Aydın İli sınırları içinde bulunan yerleşmede 1967-1983 yılları arasında Kenan Erim kazı yapmıştır, 1992'den itibaren de R.R Smith burada kazı yapmaya başlamıştır. Afrodiasias Höyük'te GKÇ keramiği yanı sıra (VIII A), ETÇ I ve II malzemesi de bulunmaktadır.

ALACAHÖYÜK:

Çorum'un Alaca İlçesine bağlı olan Höyük köyünde yer almaktadır. Kazılar 1935-1983: Hamit Z.Koşay ve M. Akok, 1995 -1997 Hatçe Baltacıoğlu ve Aykut Çınaroğlu tarafından yürütülmüştür. Höyükte Kalkolitik Çağ'dan Demir Çağı'na kadar olan 15 yapı katı yer almaktadır. Bunların içinden 12-9 katlar GKÇ aitken, 8-5 katlar ise ETÇ aittir.¹²² "Kral Mezarları'nın bulunduğu yer üçüncü tabakadır. III. Kültür

¹²¹ Harmankaya 2002, Acemhöyük

¹²² Harmankaya 1998, Alacahöyük

katına Bakırçağı yerleştirilirken, IV. kültür katı Kalkolitik Çağ'a aittir.¹²³

ALİŞAR:

Yozgat İline bağlı olan Kadılı Köyde bulunan höyükte, 1927-1932 yılları arasında H.von der Osten tarafından kazılar yapılmıştır. 1993'den itibaren de Ronald L.Gorny tarafından kazılar tekrar başlatılmıştır. Höyükte GKÇ ve ETÇ I-III' e ait malzemeler vardır.¹²⁴

BADEMAĞACI:

Antalya'nın 50 km, Toros Dağları'ndan yaylaya geçit veren Çubuk Beli'nin 4 km kuzeyinde, Bademağacı Beldesi yakınlarındadır. Buradaki kazılar 1993'den beri Refik Duru ve Gülsüm Umurtak tarafından yürütülmektedir. Burada 15 yapı katı bulunmuştur. EKÇ (Geç Neolitik Çağ-EKÇ) yanı sıra üç tane de ETÇ katları bulunmuştur.¹²⁵

BEYCESULTAN:

Denizli-Çivril'de bulunan höyük 1954-1959 yılları arasında S. Lloyd ve James Mellaart tarafından kazılmıştır. Burası Batı Anadolu'nun en büyük höyüklerinden birisidir.¹²⁶ Höyükte 40 yapı katı bulunmuştur. Bunlardan XL-XX:GKÇ XIX-XVII:ETÇ 1, XVI-XIII:ETÇ 2 ve XII-VI:ETÇ 3 katlarıdır.¹²⁷

B.GÜLLÜCEK:

(Gerçek adı Kaletepe) Çorum İli'nin Büyük Güllücek Köyü'nde bulunan höyükte 1947-1949 yılları arasında Hamit

¹²³ Koşay 1938,92,160.

¹²⁴ Harmankaya 1998,Alışar ve 2002,Alışar

¹²⁵ Umurtak 2003,108.

¹²⁶ Efe 2003b,101.

¹²⁷ Lloyd-Mellaart 1962,17,27,36,58.

Z.Koşay ve Mahmut Akok yönetiminde kazı yapılmıştır. Dört yapı Katından ikisi OKÇ'a aittir.¹²⁸

DEMİRCİHÖYÜK:

Eskişehir Ovası'nda yer alan höyükte Kurt Bittel 1937'de, Manfred Korfmann 1975-1978 yılları arasında ve Jürgen Seeher 1990-1991 yılları arasında kazı yapmıştır. Höyük Orta Anadolu kültürleriyle Güneydoğu Avrupa kültürlerinin bulunduğu bir yerdir ve bu kültürler arasında bir köprü görevi üstlendiği düşünülmektedir.¹²⁹ Demircihöyük bir ETÇ I ve ETÇ II yerleşmesidir.¹³⁰

GÖZLÜKULE:

Tarsus'un doğu-batı yamacında yer alan höyük, 1934-39 ve 1947-49 tarihleri arasında Hetty Goldman tarafından kazılmıştır. Burada Neolitik ve Kalkolitik Çağ tabakaları yanı sıra ETÇ I, ETÇ II ve ETÇ III tabakaları da bulunmuştur.¹³¹

HACILAR:

Burdur'daki Hacılar Köyü'nün 1.5km batısında yer alır. Höyük 1957-1960 yılları arasında James Mellaart başkanlığında kazılmıştır. Burada dokuz yapı katı ortaya çıkarılmıştır. Bunlardan en üstteki ilk beş tabaka EKÇ'a aittir.¹³²

HARMANÖREN MEZARLIĞI :

Mezarlık, Isparta'nın 27 km, Harmanören Köyü'nün 1 km doğusunda yer almaktadır. Burası 1989, 1991-1992 yıllarında Isparta Müze Müdürlüğü (İlhan Ünlüsoy) tarafından kazılmıştır, 1992 yılından itibaren de Mehmet Özsait

¹²⁸ Harmankaya 1998e

¹²⁹ Sevin 2003,123.

¹³⁰ Korfmann 2003,113.

¹³¹ Goldman 1956, 60-61.

¹³² Mellart 1970,23-39.

tarafından kazılmaya başlanmıştır. Mezarlık ETÇ II sonlarından ETÇ III başlarına tarihlenmektedir. Fakat burada M.Ö 2. bin yıl küpleri de görülmektedir. Harmanören ETÇ malzemesi Troia II, Beycesultan, Kusura-Yortan, Demircihöyük ve Küllüoba malları ile benzerlik gösterir.¹³³

İKİZTEPE:

Samsun il merkezinin yaklaşık 55 km. ve Bafra İlçesi'nin 7 km. kuzeybatısında yer alan höyük, 1974-1980 yılları arasında U. Bahadır Alkım ve 1980 bu yana Ö. Bilgi tarafından kazılmaktadır. Höyük, iki büyük ve iki küçük tepeden oluşmaktadır (bu tepeler; I, II, III ve IV diye numaralanmışlardır).¹³⁴ Tepe I'de iki tabaka ve altı yapı katı vardır. GKÇ, ETÇ I (2.tabaka, 1-5kat), ETÇ II (Ia-Ib tabaka) ve ETÇ III (mezarlık). I- II arasında ise dört tabaka vardır; 4. tabakada ETÇ I, 3.tabakada ETÇ II ve 2.tabakada ise ETÇ III vardır. II.tepede ise üç tabaka ve sekiz yapı katı vardır. GKÇ üç tabaka ve sekiz yapı katı vardır. GKÇ (3.tabaka, 8kat), ETÇ I (2.tabaka, 3-8kat) ve ETÇ II (1.tabaka, 1-2). Tepe III, üç tabaka ve 19 yapı katı barındırmaktadır; ETÇ II:3.tabaka ve 5-19 kat ve ETÇ III:2.tabaka ve 1-4 kat.¹³⁵

KARAOĞLAN-KAKLIK MEVKİİ :

Afyon yakınlarında yer alan Karaoğlan Mevkii yerleşmesinde ve Kaklık Mevkii Mezarlığında Afyon Arkeoloji Müzesi 1983, 1984, 1987 ve 1990 senelerinde kurtarma kazısı yapmıştır. Kazı Ahmet Topbaş, Turan Efe ve Ahmet İlaslı başkanlığında yürütülmüştür.

KAMAN/KALEHÖYÜK:

¹³³ Özsaıt 2003,119.

¹³⁴ Alkım 1988,5.

¹³⁵ Harmankaya et al. 2002, İkiztepe

Yerleşme eski Ankara-Kayseri Karayolu'nun hemen kenarında ve Kırşehir İli sınırları içerisinde bulunan Kaman Köyü'nün 3 km doğusunda yer almaktadır. Höyük 1986'dan beri T. Mikami ve S. Omura başkanlığında kazılmaktadır. Höyükte dört yapı katı ortaya çıkarılmıştır. Dördüncü kat ETÇ'ına aittir.¹³⁶

KURUÇAY:

Burdur İli'nin 15 km güneybatısında, Kuruçay Köyü'nde yer alır. Buradaki kazılar 1978-1988 yılları arasında Refik Duru tarafından yürütülmüştür. Höyükte 13 yapı katı bulunmuştur. Bunlardan 10-7 kat: EKÇ, 6A,6-3 kat GKÇ ve 2-1 kat ise ETÇ aittir.¹³⁷

KUSURA:

Höyük'te 1935-1937 yılları arasında Winfred Lamb başkanlığında kazı yapılmıştır. Yerleşim yeri Afyon İl Merkezi'nin 55 km güneybatısındaki Kusura Köyde yer almaktadır. Höyük'te üç tabaka vardır ve bunlara A, B ve C denilmiştir. Kusura A'da altı yapı katı bulunmaktadır ve bunlar M.Ö 3. bin yılın ortalarına tarihlenmektedir (ETÇ II ve III). B'den C'ye geçiş ise M.Ö 3. bin yıl sonu ve M.Ö 2. bin yıl başına tarihlenmektedir.

KÜLLÜOBA:

Eskişehir ili, Seyitgazi İlçesi'nin 15 km kuzeydoğusunda Yenikent Köyü yakınlarında bulunur. Turan Efe tarafından yürütülen kazılar 1996 yılında başlamıştır. Höyük batı koni ve doğu koni olarak iki bölgeye ayrılmaktadır. Batı konide altı evre vardır. VI:GKÇ, V-III: GKÇ-ETÇ, II: ETÇ I ve I:ETÇ II. Doğu konide ise Alt ve Üst katta bölünmektedir. Alt katta ETÇ II keramikleri bulunurken, üst katta ETÇ III malzemesi bulunmaktadır.

¹³⁶ Omura 2000,217.

¹³⁷ Duru 1994,6.

ORMAN FİDANLIĞI:

Eskişehir İli'nin 5 km güneybatısında Yukarı Porsuk Vadisi'nde bulunan bir yamaç yerleşmesidir. Buradaki kazılar, 1992 –1994 yılları arasında Turan Efe tarafından yürütülmüştür. Burada yedi yerleşim dönemi bulunmuştur. Bunlardan I-V tabaka EKÇ, VI tabaka OKÇ ve VII tabaka ise GKÇ'a aittir.¹³⁸ Buradaki malzemeler İkiztepe , Alışar, B.Güllücek, Can Hasan ve Batı Çatalhöyük gibi yerleşim yerlerinin malzemeleri ile benzerlik göstermektedir.¹³⁹

YORTAN:

Mezarlık Balıkesir'in 55 km güneyindedir. Burası 1900 yılında mühendis olan Paul Gaudin tarafından kazılmaya başlanmıştır. Aynı senenin sonbaharında V. Chapot'da kazılara katılmıştır. Chapot 1946-1947 yıllarında da burada kazı yapmıştır. Bu yerleşme ETÇ I, ETÇ II ve ETÇ III kültür izleri taşımaktadır.¹⁴⁰

YUMUKTEPE:

Mersin yakınlarında bulunan höyükte 33 yapı katı bulunmuştur. Bunların en erkeni olan XXXIII-XXV katlar Neolitik Çağ'a aitken, XXIII-XX EKÇ'a, XIX-XVII katlar OKÇ ve XVI-XIIb GKÇ aittir. ETÇ katları:XIIa-XIIy olanlardır.¹⁴¹ Höyük'te 1937-1939 ve 1946-1947 yıllarında John Garstang, 1993-1999 yıllarında Veli Sevin ve 2002'den beri de İsabella Caneva başkanlığında kazı yapılmaktadır.

TROİA:

Yerleşim Kuzeybatı Anadolu'da yer alan Hisarlık Tepede'dir. Troia 1870-79 ve 1878-79 yılları arası H. Schliemann, 1893-

¹³⁸ Efe 2002,121.

¹³⁹ Efe 2001,55-56.

¹⁴⁰ Kamil 1982, 14, 16-20.

¹⁴¹ Garstang 1953,2 .

94 kadar W. Dörpfeld, 1932-38 yılları arası C. W. Blegen ve 1989'den bu yanada M. Korfmann tarafından kazılmaktadır. Troia'da dokuz yapı katı tesbit edilmiştir ve bunlardan I'den V'e kadar olan katlar ETÇ'a aittir.¹⁴² Bunlar şu şekilde ayrılır; Troia I 3000-2500 yıllarına tarihlenmektedir ve Ia-I evrelerine ayrılmaktadır.¹⁴³ Troia II 2500-2200 yıllarına tarihlenmektedir ve IIa-IIg yapı evrelerini içermektedir.¹⁴⁴ Troia III 2200-2050, Troia VI 2050-1900 ve Troia V 1900-1800 yılları arasına tarihlenmektedir.¹⁴⁵

¹⁴² Blegen 1963, 40-44.

¹⁴³ Blegen 1963, 178.

¹⁴⁴ Blegen 1963, 160.

¹⁴⁵ Blegen 1963, 174.

4. KERAMİK ÇALIŞMALARININ ÖNEMİ

Keramik malzemeleri üzerinde yapılan çalışmalardaki amaç; belli bir çağın kültürünü anlayabilmektir. Çanak-çömlek özelliklerine bakılarak, bir köyün ya da daha büyük bir merkezin; kültür düzeyini, teknolojisini, üretim sistemini, kullanıcıların ürün talebini ve gereksinimi, diğer bölgelerle olan alışverişini (ticari ve kültürel) ve daha da önemlisi bu kültürün coğrafi dağılımı anlaşılabilir. Keramik buluntuların en önemli işlevi ise, yazılı kaynakların bulunmadığı veya var olmadığı kültürleri ve çağları anlayabilmede kaynak olarak kullanılmalarıdır. Yüzeysel araştırmaları ya da kazılarda ele geçen çanak-çömlek parçaları bizlere bir kültürün sosyo-ekonomik yapısı hakkında bilgi verebilmektedir.

<u>Keramik özellikleri</u>	<u>Verdiği bilgi</u>
Teknik yapı ----->	Teknik düzey----> Kültürel düzeyi,
Kap tipi ----->	Gereksinim -----> Kültürel etkileşim
Yüzeysel işlem/bezeme---->	Beğeni -----> Kültür bölgeleri
Üretim sistemi ----->	Sosyoekonomik yapı----> Yerleşim dokusu
Coğrafi yayılım----->	Sosyopolitik yapı -----> Nüfus alanı
	Coğrafi sınırlar
Stratigrafik dağılım--->	Kullanım süresi -----> Zaman dilimi

146

5. KERAMİK DEĞERLENDİRME YÖNTEMLERİ

5.1 KERAMİK İNCELEME

Keramik özelliklerini ortaya çıkarabilmek için, onların; hamur rengine, astar rengine, fırınlama özelliklerine, hamur katkısına, el ya da çark yapımı olduğuna, açkısı ve bezemesine dikkat edilmelidir.

Hamurdaki katkı: Burada katkı cinsi (taşçık, kireç, mika, saman, bitki), katkı boyutu (kaba, orta, ince kumlu) ve katkının yoğunluğuna bakılmaktadır. Hamurun katkısı bize çanak-çömleğin işlevini ve üretim merkezi hakkında bilgi vermektedir. Örneğin bir kabın hamurunda taşçık varsa, bu bir pişirme kabı olabilmektedir. Çünkü pişirme kapları ısıya maruz kaldıkları için, bunların hamurunda, sıcaklığı gövdeye eşit dağıtması için yoğun taşçık katkısı kullanılmıştır. Bir başka örnek ise su kaplarında yoğun saman katkının olmasıdır. Çünkü saman, kabın yüzeyinde gözenek oluşturmaktadır ve bu da kabın dış yüzeyinin nemlenmesine ve kabın içindeki suyun soğumasına neden olur.¹⁴⁷ Bir kabın hangi üretim merkezine ait olduğu, kullanılan kilden bilinmektedir. Çünkü farklı yöreler farklı kil yatağını kullanmaktadır.

Biçimlendirme : Kabın elde ya da çarkta yapılması onun hangi çağa ait olduğu konusunda yol gösterebilir. El yapımı kaplar genel olarak Neolitik, Kalkolitik, ETÇ ve Erken Demir Çağ' da yaygın olurken, çark yapımı çanak-çömleğin yaygınlaşması Orta Tunç Çağ başlarında görülmektedir. Bazı yerlerde büyük kaplar, çarkın ortaya çıkmasından sonra da elde yapılmaya devam edilmiştir.

Fırınlama : Bu işlev bir kültürün teknolojik düzeyi hakkında bilgi verebilmektedir. Hava akımı olan bir yerde pişirilen bir kapla, hava akımı olmayan bir yerde pişirilen kabın arasında sertlik bakımından fark vardır. Genellikle kaplar açık ateşte

¹⁴⁷ Ökse 2002,77

ya da yeterince oksijen sirkulasyonu olan bir yerde fırınlanınca, kırmızı ya da açık bir renk almaktadırlar. Kapalı bir çukurda ya da karbonize ortamda fırınlanan kaplar ise siyah renk almaktadırlar.¹⁴⁸ Fakat farklı kapların kötü, orta ya da iyi pişmiş olması onları aynı döneme koymamızı sağlayamaz. Aynı dönemde ve aynı yörede biçimlendirilen kaplara, farklı fırınlama metodu uygulanmış olabilir. Küçük kaplar yüksek ısıda ve düzenli bir hava akımı olan ortamda pişirilirken, büyük küpler açık alanda ve düşük ısıda pişirilmiş olabilirler.

Bezeme: Bir motif bir dönemin özelliği olduğu gibi çağlar boyunca kullanılmış olabilir. Bazı bezemeler yalnız bir kültüre aittir (örneğin Halaf-kültürü kapları). Bunlar başka alanlarda ortaya çıkınca, ithal mal oldukları anlaşılmaktadır.

Bezemelerdeki figürler o kültürde ve dönemde nelere önem ve değer verildiğinin de göstergesidir (örneğin dini motifler).

Açıklama/perdahlama: Bu işlev, kullanılan teknolojiyi de göstermektedir. İyi açıklı olan bir kap yüzeyi, düşük bir ısıda pişirildiğini göstermektedir. Çünkü astarı açıklı kap yüzeyleri yüksek ısıya dayanıksız olur ve böyle bir ortamda erir ayrıca perdah da matlaşmaktadır. Bundan başka açıklı ya da açısız olan bir mal onun hangi işlevde yani süs eşyası ya da günlük kap olarak kullanıldığı hakkında bilgi vermektedir.

5.2 KERAMİK TİPOLOJİSİ

Kapları gruplandırırken, bunların ortak özelliklerini bir araya getirip bu özelliklerin öncelik sırasına göre hiyerarşik bir şekilde dizilmesi gerekmektedir. Tipolojideki amaç, bir merkezde hangi kap tiplerine gerek duyulduğu ve üretildiğini, ve bu kap biçimlerinin analogisini yaparak hangi devire ait olduklarını bulmaktır. Ayrıca çanak-çömleklerin üretim evreleri, dağılımı, yayılımı ve kullanıcıların sosyo-ekonomik yapıları rekonstrüksiyonu ve bölgenin kültür tarihi, kapların dizilimi keramik gruplarına ve tabaklaşmaya göre değerlendirilerek, hangi kap formunun hangi keramik gruplarında hangi yoğunlukta buldukları ve bunların tabakalaşma içerisindeki dağılımına bakarak belirlenebilmektedir.

¹⁴⁸ Özdoğan 2002,98

Ana biçimleri sınıflandırmada en önemli ölçüt, boyut ve orandır. Gövde biçimi, ağız formu ve eklentiler ise alt gruplandırmada önemli olan unsurlardır.¹⁴⁹

BOYUT+ORAN= Büyük biçim grupları ----->

KAP TİPOLOJİSİ

GÖVDE,-AGIZ BIÇIMI+EKLENTİLER=Alt biçim grupları ----->

Kap biçimleri: kaplar; kapalı biçimler (testi, çömlek v.b) ve açık biçimler (çanak, bardak, tabak v.b) olmak üzere iki ana gruba ayrılmaktadır. Daha sonra ise kendi içlerinde genişlik, yükseklik ve ağız çapına göre dizilebilirler.

Eklentiler: Tutamak, kulp, kaide, ayak veya akıtacak bu bölümde yer almaktadır. Kap biçimleri bu eklentilere göre farklı adlar almaktadırlar. Örneğin bir kulpu olan bir bardağa; fincan, akıtacaklı bir çömleğe ise testi ya da ibrik denilmektedir.¹⁵⁰

Boyut: Burada ise kabın; boyutu, yüksekliği, gövde çapı, ağız çapı ve cidar kalınlığı yer almaktadır. Bir çanak-çömleğin boyutu onun işlevine, yapım tekniğine ve hamur özelliğine göre değişmektedir. Örneğin bir erzak küpü bir fincana göre daha geniş karınlı ve kalın cidarlıdır.

Gövde biçimi: Çanak-çömlek gövdeleri basit ve bileşik biçimler olarak oluşmaktadırlar. Bunlar kendi içlerinde biçim özelliklerine göre ayrılmaktadırlar.

a)Basit biçim: Düz, içbükey ve dışbükey olmak üzere gövdenin profili üçe ayrılmaktadır. Duruş biçimleri de üçe ayrılmaktadır; dışa eğik, dikey ve içe eğik.

b)Bileşik biçim: Birden fazla gövde formuna sahip olan kaplar.¹⁵¹ Kabın gövde bileşimlerinin her birisi bir basit biçimden oluşmaktadır. Mesela alt gövde: içbükey+dışa eğik, üst gövde: dışbükey+dışa eğik=kadeh.

Oran: Burada dikkate alınan unsur genişlik-derinlik oranıdır ve üst gövde-alt gövde oranıdır.

¹⁴⁹ Ökse 2002,97.

¹⁵⁰ Ökse 2002,100.

¹⁵¹ Ökse 2002,103.

Ağız biçimi: Elde edilen keramikler eğer tüm olmayıp kırıkta, bunların ne tip kap oldukları ağız biçimi yardımıyla ortaya çıkarılabilmektedir. Bir kabın çanak, çömlek, tabak ya da tepsi olduğunu, ağız parçasının duruş açısı verdiği profil belirlemektedir.¹⁵² Bu metotla örneğin bir kabın gövde biçimi, derinliği ve ağız çapı tahmin edilebilir.

¹⁵² Ökse 2002, 110.

6. ORTA ANADOLU KERAMİK KÜLTÜRLERİ

6.1 KALKOLİTİK ÇAĞ KERAMİK KÜLTÜRLERİ

Konya ve Karaman Bölgelerini etkileyen Orta Anadolu'daki EKÇ kültürleri, Çanak-çömleklili Neolitik Çağ'ın bir devamı olduğu düşünölmektedir. Göller Bölgesi'nde, İç Anadolu'da ve Ege Bölgesi'nde boya bezemeli çanak-çömlek bu çağda daha da gelişmiştir. ¹⁵³ Hacılar, Kuruçay, Karain Mağarası, Can Hasan ve Batı Çatalhöyük, EKÇ boyalı malları barındıran yerleşim yerleridir. Hacılar'daki bezeme üslubuna "fantastik" denilmiştir. Bu kültür Antalya yakınlarındaki Karain mağarasında da görölmektedir. Karain kaplarının bazılarında krem astar üzerinde kırmızı boya bezeme bulunmaktadır. ¹⁵⁴ Konya-Karaman malzemeleri ile karşılaştırılabilecek başka yerleşmeler, Tarsus Gözlükule ve Mersin Yumuktepe'dir.

EKÇ Hacılar kapları iki gruba ayrılmaktadır; boyalı ve açkılı mal grubu ve tek renkli ve açkılı kap grubu. Hacılar V tek renkli mallarında kırmızı renk hakimdir ve buradaki boyalı kaplar önceki katlara göre daha özenle yapılmıştır. Boyalılarda krem zemin üzerine kırmızı ve tonları boyanmıştır ve motifler karmaşık ve geometriktir. Fantastik stil yavaş yavaş görölmeye başlar. Kap biçimleri arasında çanak, oval kaplar ve çömlekler bulunmaktadır. Boyalı çanak-çömleklerde ise omurgalı profil ortaya çıkar. Hacılar IV'de boyalı mallarda bir artış görölmürken, monokrom mallarda kiremit rengi de kullanılmaya başlanır. Bu tabakadaki yenilik kabın dudak kenarında kazıma çizgilerin uygulanmaya başlanmasıdır. Bezemede geometrik ve önceki tabakaya göre daha fazla fantastik stil kullanılır. Boyalıdaki kap biçimleri derin kaseler ve dar ağızlı ve boyunlu çömleklerdir. Hacılar III tabakadaki tek renkli mallarda oranj, kırmızı, ve ana renk olan açık-kahverengi kullanılır. Porselen benzeri beyaz renk az da olsa kullanılır bezemede fantastik üslup devam eder ve kapların tümü iyi açkılıdır. Hacılar III'deki ana kap biçimi minyatür kaplardır. Hacılar IIA tek renkli kaplarında , açık-kahverengi, devetüyü rengi ve

¹⁵³ Özdoğan 2002, 120.

¹⁵⁴ Seeher 1986, 222-223.

oranj kullanılmıştır, bu kaplar parlak ağıklıdır. Hacılar IIB boyalı malzemelerinde paralel çizgiler, basamaklı bezekler ve fantastik bezeme bulunmaktadır. Hacılar I boyalı malzemelerinde krem astar üzerinde kırmızı boya vardır ve beyaz renk kullanılmışsa da bu fazla değildir. Fantastik stil bu tabakada yerini çizgisel bezemeye bırakmıştır fakat kazıma ve oluklu bezemeli mallar da görülmektedir. Buradaki kaplarda farklı kil, boya ve astar teknikleri kullanılmıştır. Bardak, kupa, küçük kaseler ve insan benzeri kaplar, bu tabakadaki yeni biçimlerdir.

Hacılar komşu olan bir başka Göller Bölgesi EKÇ yerleşmesi, Kuruçay Höyük'tür. Buranın boyalı mallarında da krem astar üzerinde kırmızı-kiremit renginde boya bezeme vardır. Bezeme motifleri arasında bant, geometrik ve fantastik bezeme stili vardır.¹⁵⁵ EKÇ'a ait olan kaplar arasında kalite bakımından farklılıklar vardır ve bundan dolayı kaplar altı gruba ayrılmaktadır. Birinci hamur rengi genellikle gri, bej ve kahverenginin tonlarındadır. Hamur katkısında biraz mika bulunmaktadır. Yüzeylerin çoğu kırmızı astarlıdır ve ağıklıdır. İkinci gruptaki malların hamur rengi kırmızı ve kahverengidir. Hamurda katkı olarak orta boy taşçık vardır ve kapların yüzeylerinde ince boya astar ve boya bezemeler bulunmaktadır. Üçüncü ve dördüncü gruplarda ise hamur devetüyü ve rengi gri tonlarındadır ve küçük taşçık katkılıdır. Bu grupların malları diğerlerinden daha kalitesizdir çünkü mallar genel olarak astarsız ve ağıksızdır. Beşinci grubun hamuru ise koyu gri ve kurşuni renktedir ve içinde katkı yoktur. İyi ağıklı olan kapların astarı incedir ve iyi pişmişlerdir. EKÇ'ın son evresine ait olan altıncı gruptaki malların hamur rengi gri ve bejdir. Hamura katkı olarak kum, mika ve taşçık kullanılmıştır. İyi ağıklı ve ince astarlı olan bu kapların bazılarında kırmızı boya bezeme bulunmaktadır.

Kuruçay EKÇ kap biçimleri arasında , dışa açılan kenarlı çanaklar, yayvan çanak-tabak, omurgalı derin çanaklar, küresel çanaklar, kulplu maşrapalar ve bardaklar, daralan boyunlu çömlekler, kadehler ve akıtacaklı testi ve çömlekler görülmektedir.¹⁵⁶

Kuruçay'da kullanılan bazı bezemeler (örneğin band bezeme) Konya Ovası'nda da görülmektedir ve Konya Bölgesi'ne (ve Çukurova Bölgesi'ne) özgü olan şevron bantlar ve satranç motifi gibi bazı bezemeli kaplar az olsa da Kuruçay ve Burdur Bölgesi'nde görülmüştür. Fakat bazı araştırmacılar Konya-Karaman Bölgesi'nin keramik kültürü ve Burdur Bölgesi'nin keramik kültürü arasında bir yakınlık olmadığını savunmaktadırlar.¹⁵⁷

¹⁵⁵ Duru 1994,43.

¹⁵⁶ Hamankaya 1998,Kuruçay

¹⁵⁷ Duru 1994, 57-58.

Konya-Karaman Bölgesi Kalkolitik Dönem keramik kültürü ile etkileşim içinde olan bir başka höyük ise Mersin'deki Yumuktepe'dir. Can Hasan 2B ve 2A' da görülen bazı kap bezeme motifleri Yumuktepe XXI-XX kat malları ile benzeşir.¹⁵⁸ EKÇ keramiği krem renk üzeri kırmızı boyalıdır (red on cream), dönemin sonlarına doğru bezemede horizontal şeritler ve fırınlamadan meydana gelen daha koyu renkler ortaya çıkmaktadır.¹⁵⁹ Ayrıca beyaz dolgulu şevron motifleri de bu yerleşimde bezeme olarak kullanılmıştır.¹⁶⁰ Yöresel yapım olan açık zemin üzeri koyu boyalı mallar Can Hasan malları ile bir bağlantı gösterir.¹⁶¹ Bu evrenin kap tipleri olarak; fincan, küçük kaseler ve çömlekler görülmektedir.¹⁶²

OKÇ malzemeleri hem yöresel hem de Halaf kültürü (Tell Halaf yerleşim yerinin kültürü) izleri taşımaktadır.¹⁶³ Halaf etkili kapların özelliği iyi kaliteli olmalarıdır. Mallar iyi ağılıdır ve değişik bezeme motifleri taşırlar. Bu evrede görülen tutamaklı kapları ise, Anadolu platosunun GKÇ kaplarına benzer ve Hacılar I, Batı Çatalhöyük ve Can Hasan'da bunların "ön modelleri" bulunmuştur.¹⁶⁴ Bu dönemin malzemeleri kötü bir kırmızı yüzey üzerinde kırmızı, kahverengi ve siyah boya kaplıdır. Fakat genel olarak kaplar kalın krem astarlıdır ve ağılıdır, motifler ise basittir.¹⁶⁵

GKÇ malzemesi pembemsi-devetüyü renginde astar yüzeylidir ve ağısızdır. Üçgen bezemeler ise genellikle beyaz ya da kahverengi –siyah renkle doldurulmuştur.¹⁶⁶

EKÇ'da da görülen beyaz macun dolgu bezeme ve tek renkli ağılı mallar Konya Ovası GKÇ malzemelerinde de görülmektedir.¹⁶⁷

Beycesultan'da ortaya çıkan mallar, Konya-Karaman kaplarını tarihleyebilmek için kullanılan bir başka önemli GKÇ (XL-XX katlar) yerleşmesidir. Beycesultan GKÇ çanak-çömleği dört gruba ayrılmaktadır. Burada onları toplu bir şekilde ele almaya çalışacağız fakat bu kap grupları kısaca şu şekilde özetleyebiliriz: Grup 1 kaplarının özelliği beyaz boyanın kullanılmasıdır, Grup 2 kapları ise form olarak Konya Ovası kaplarına benzerken, Grup 3'te ise omurgalı kaseler ortaya çıkar ve "Konya malzemesi" kaybolur ve 4. Grupta ise dışa eğik ağızlı omurgalı kaseler öne çıkmaktadır.¹⁶⁸ GKÇ

¹⁵⁸ Sevin 2003,88 .

¹⁵⁹ Mellaart 1965b,125.

¹⁶⁰ Garstang 1953, 59.

¹⁶¹ Mellaart 1965a,126.

¹⁶² Garstang 1953, 56.

¹⁶³ Garstang 1953,101.

¹⁶⁴ Mellaart 1965b, 127.

¹⁶⁵ Mellaart 1965b,127.

¹⁶⁶ Garstang 1953, 160.

¹⁶⁷ Mellaart 1965b,127

¹⁶⁸ Lloyd-Mellaart 1962,75

kapları ETÇ I ve ETÇ II kaplarından daha kullanışlı ve daha iyi kalitededir fakat bir EKÇ Hacılar kabından çok aşağı bir kalitededir. Bu kültür Güneybatı Anadolu'ya kültür düzeyi düşük olan bir göçmen grubu tarafından getirildiği düşünülmektedir. Bu durum Konya Ovası'nda da görülmektedir.¹⁶⁹

Malzemeler genel olarak koyu açık (siyah-kahverengi), ot ve taşçık karışımıdır. Bu bölge EKÇ çanak-çömlek kültürü, koyu mallara ve saman/ot katkısına yabancıdır.¹⁷⁰ Bezeme az görülmekteyse de motifler çok sınırlıdır. En genel bezeme türü, mat bir beyaz boya ile açık yüzeye iri fakat iyi bir işçilikle yapılan çizgilerdir. Beycesultan ve Konya Bölgesi arasındaki ilişki en yoğun olarak Geç Kalkolitik Çağ'ın ikinci evresinde (grup 2 malzemesi) yaşanmıştır. Bu evrede Beycesultan yerleşmesinde, Konya Ovası'nda görülen krem açık mallar ve kırmızı-kahve renkli mallar ortaya çıkar. İki bölgede de açık ağızlı, şerit kulplu kaseler ortaya çıkar. Beycesultan örneklerinde bu kulplar biraz ağızdan üste yerleştirilirken, Konya Ovası'nda genellikle kabin en geniş yerine yerleştirilmektedir.¹⁷¹ İki tutamaklı testiler Konya Bölgesi'nde de görülmektedir. GKÇ sonlarında doğru Beycesultan-Konya ilişkisi fazla belirgin değildir.

Porsuk Vadi'sinde bulunan Ormanfidanlığı yerleşmesi, "Porsuk kültürü" içine girmektedir.¹⁷² Bu kültür, kuzeydeki Neolitik Fikirtepe kültürü ve güneydeki Aslanapa kültürünün etkisiyle ortaya çıkmıştır. Koyu yüzlü açık mallar, bu kültürün bir özelliğidir. Aslanapa kültürünün bir etkisi olan astarlı veya boyalı kaplar daha az görülmektedir. Kalkolitik Çağ'ın üst evresini de temsil etmektedir. I-V arasındaki katlar EKÇ'in sonuna ait olan malları barındırmaktadır.¹⁷³ Ormanfidanlığı'ndan ortaya çıkan kaplar Konya-Karaman yerleşmelerinin kaplarına benzemektedir. Bir başka Porsuk yerleşmesi olan Kes Kaya'da bej renk ya da açık krem üzeri kırmızı, kahverengi ve siyah boyalı astarsız ya da beyaz astar üzeri boyalı kaplar bulunmuştur, bunların benzeri Can Hasan'da ve Batı Çatalhöyük'te de görülmektedir. Yine bu iki yerleşmede görülen ince duvarlı, açık ve "Winkelband" bezemeli kap tipi, Kes Kaya'da da bulunmuştur.¹⁷⁴ Konya, Akşehir ve Sultan Dağları bölgeleri, Hacılar Kültür'ünden fazla etkilenmemiştir. Bu yerlerin Kuzeybatı'ya yani Afyon Ovası'na ve Eskişehir Ovası'na direk bir şekilde bağlantılı oldukları görülmektedir. Çünkü Kes Kaya'da bulunan Aslanapa Kültürü etkili kırmızı

¹⁶⁹ Lloyd-Mellaart 1962,71

¹⁷⁰ Lloyd-Mellaart 1962,106

¹⁷¹ Lloyd-Mellaart 1962,114

¹⁷² Efe 2002,121

¹⁷³ Efe 2002,121.

¹⁷⁴ Efe 2001,56.

astarlı mallar, aslında Konya Ovası kökenli bir mal grubudur.¹⁷⁵ Bu durum Konya ve Akşehir kökenli malların, (İç-) Kuzeybatı Anadolu'ya yayıldığını ve buradan da Gediz, Ege bölgesine , Ege adalarına ve Yunanistana kadar yayıldığı anlaşılmaktadır. Bahsedilen bölgelerde görülen Konya-Akşehir kökenli ot/saman katkılı ve Hacılar'da görülmeyen halka dipli ve engin kaideli (pedestal) keramikler bunun kanıtıdır.¹⁷⁶

I-V katlar: 1. mal grubu; kahverengi, gri, gri-kahverengi hamurlu, iyi açkılı, ince cidarlı, çizgi, baskı ya da sokma bezeme. 2.grup; astarlı ya da boyalı mallar, linear motifler ve kırmızı astarlı mallar. Biçimler; basit profilli tabak ve kaseler, dar ağızlı, hafif dışa dönük dudaklı ve omurgalı derin kaseler. Silindirik boyunlu kaplar da görülür.¹⁷⁷

VI-VII: VI katta tahribat nedeniyle az buluntu vardır. Bu katlardaki mallar kaba ve saman katkılıdır. Kat VII'deki bezemelerde beyaz boya kullanılmıştır. Biçimler ise keskin profilli yayvan kaplardır, bazılarının dudağı hafif içe dönüktür.¹⁷⁸

Konya Ovası ve Karaman çevresindeki EKÇ (özellikle Batı Çatalhöyük ve Can Hasan) çanak-çömlekleri, Göller Bölgesi'nden farklılıklar göstermektedir. Can Hasan Höyüğü'nün ikinci katında (2B1'de) krem astar üzeri kırmızı boyalı kaplar ve kalitesiz kaplar bulunmuştur. Aynı katın 2B2 bölümünde yine krem üzeri daha canlı kırmızı boyalı çanak-çömlekler bulunmuştur. Bunların benzerleri Batı Çatalhöyük'te de görülmektedir. 2B2 katında ilk açkılı ve kazı bezemeli mallar ortaya çıkmaya başlamaktadır.¹⁷⁹ Renk olarak gri, sarı ve siyah kullanılmıştır. 2B3 katında ise bir yenilik olan açık renk zemin üzeri koyu renk boyalı bir kap tipi ortaya çıkar. Kazıma bezeli ve krem üzeri kırmızı mallar, bu katta kullanılmaya devam edilmektedir. 2B2 ve 2B3'de şevron motifli ve tarama motifli bezemeler görülmektedir, bunlar yabancı kökenli olduğu sanılmaktadır ve Tarsus çevresi ve Mersin Yumuktepe XXI – XX katları ile karşılaştırılabilir.¹⁸⁰ Araştırma bölgemizdeki bir başka EKÇ yerleşmesi Batı Çatalhöyük'tür. Yerleşmede bulunan EKÇ çanak-çömleklerini James Mellaart Erken Kalkolitik I (birinci sondaj yeri ve ikinci sondaj yerindeki yerleşim alanındankiler) ve Erken Kalkolitik II (ikinci sondaj yerindeki çukurlardan çıkan malzemeler) olmak üzere, iki gruba ayırmıştır .¹⁸¹ Erken Kalkolitik I (EK I) malzemeleri Hacılar'daki malzemelere benzemektedir. Bu grubun malları ; devetüyü ya da kırmızı hamurlu, beyaz taşçık ve mika benzeri katkılı ve bazılarında çok az

¹⁷⁵ Efe 2001,58.

¹⁷⁶ Efe 2001,59.

¹⁷⁷ Efe 1995,98.

¹⁷⁸ Efe 1995,99.

¹⁷⁹ Mellaart 1965b,120.

¹⁸⁰ Mellaart 1965b,120.

¹⁸¹ Mellaart 1965a,135-136.

saman katkılı olmasıdır. Fırınlama orta derecelidir çünkü özde siyahlıklar vardır. Kaplar spiral şeklinde yapılmışlardır yani hamuru ip şeklinde dolamışlardır. Çanak-çömleklerdeki boya mat, ince ve siliktir. Açıklama ise boyadan sonra gerçekleşmiştir. Kullanılan boyanın rengi kırmızı, silik-kırmızı ve açık kahverengidir, siyah ya da koyu kahverengi ise hiç kullanılmamıştır. Kabın dış yüzeyi genel olarak astarsızdır ve bu da kaba bir yeşilimsi-krem ya da açık kırmızı (oranj) bir ton vermektedir. Fakat en güzel kap örneklerinde krem ya da sarımsı bir astar vardır. Paralel horizontal zikzaklar, şevronlar, üçgenler ve noktalar, bezeme de kullanılmış olan bazı motiflerdir. Kap formu olarak en çok derin kaseler, boyunlu ve iki kulplu çömlekler, ağız bölümü yivli çanaklar, omurgalı kaseler, sepet kulplu çömlekler ve düz orta büyüklüğünde çömlekler/testiler kullanılmıştır.¹⁸² Erken Kalkolitik II (EK II) kapları ise EK I kaplarından daha yenidir ve EK I grubunda kullanılmış olan bazı kap formları bu grupta da kullanılmıştır. Fakat bu gruptaki kap form çeşitliliği EK I grubunda olanlardan daha azdır fakat bezeme daha fazladır ve motifler ise daha kalitelidir. Boyunlu çömleklerinin yerini geniş boyunlu büyük çömlekler alırken, derin kaseler, sepet kulplu çömlekler ve ağız bölümü yivli çanak gibi kapların kullanımı sona ermiştir.¹⁸³ Bu mal grubunda kullanılmış olan hamur rengi pembemsi kırmızı ve devetüyüdür. Katkı olarak taşçık ve mika kullanılmıştır, saman ise hiç kullanılmamıştır. Kaplar daha iyi fırınlanmıştır ve özde siyah is izleri artık görünmemektedir. Çanak-çömleklerin hemen hemen hepsinde beyaz astar vardır (bazıları siliktir). Çanaklarda hem iç hemde dış yüzeyde beyaz astar kullanılmışken, çömleklerde sadece dış yüzey ve ağızın iç kısmına uygulanmıştır. Boya olarak en çok açık kahverengi, koyu kahverengi ve mat siyah kullanılmıştır. Bunların yanı sıra fazla görülmesi de pembe ve kırmızı boya da kullanılmaya devam edilmiştir. En kaliteli mallar beyaz ya da krem astar üzeri koyu kahverengi boyalı kaplardır. Grup I'in motifleri devam etmektedir, tarama motifli bezeme kullanımı ise bu grupta yaygınlaşmıştır.

OKÇ çanak-çömleği Can Hasan 2A katında temsil edilmektedir. Bu yerleşim katında ; boyalı kaplar, kazı/çizi bezekli basit kaplar, kalitesiz kaplar ("plain ware"), polykrom kaplar ve monokrom kaplar görülmektedir.¹⁸⁴ Boyalı çanak-çömleklerin özelliği krem astar üzeri siyah ya da kahverengi boya kullanılmış olmasıdır. Bu kapların formları genellikle geniş gövdeli ve dışa eğik ağızlıdır. Kazı/çizi bezekli basit kaplar ise gri ya da kurşuni renginde olan açık mallardır. Bu gruptaki formlar genellikle kaselerden

¹⁸² Mellaart 1965a,152.

¹⁸³ Mellaart 1965a,152.

¹⁸⁴ French 1965,89.

oluşmaktadır ve mallar açkılı ya da kazı bezemeli olsa da, kalitesizdir. Üçüncü grubu oluşturan kalitesiz malların rengi ise kötü kahverengiden açık devetüyü rengine kadar değişmektedir. Polykrom kap grubunda en çok görülen kap formu kase ve küçük çömlekciklerdir. Monokrom çanak-çömleklere ise genel olarak basit küresel formlar kullanılmıştır. Bu kapların hem iç yüzeyi hem de dış yüzeyi açık kırmızı ya da pembe boya astarla açkılanmıştır.¹⁸⁵ 2A katının alt bölümlerinde (2A4-5) görülen tek renkli çanaklar kırmızı ve siyah renginde olup açkılıdır. Çok renkli mallar ise daha kalitelidir ve açık kiremit ve gri rengindedirler. 2A katının en son bölümü olan 2As'daki kaplar, Mersin Yumuktepe XVII kat malları ile karşılaştırılabilir.¹⁸⁶

GKÇ'a ait olan keramik örneklerinin buldukları yerlerde genellikle daha erken çağlara ve daha geç çağlara ait kalıntılara rastlanmamıştır. Bu da bu dönemde yerleşim düzeninde bir değişiklik olabileceğini göstermektedir.¹⁸⁷ Bu bölgelerdeki tek renkli malların hamuru devetüyü ya da kırmızıdır. Hamurun ortası pişmeden dolayı siyahtır ve katkı olarak bol taşçık ve saman katkıdır. Konya ve Karaman mallarındaki işçilik genel olarak fazla kaliteli değildir. Kaplardaki astarlar kahverengi, koyu kahverengi, devetüyü ve kırmızı renkte olup, ince açkılıdır. Bu kap türdeki kaplarda genel olarak bezeme görülmez ve kazıma bezeme olanlar ise beyaz macunla doldurulmuş değildirler. Kaplarda tutamakları andıran kulplar mevcuttur. Tutamaklı olan bu kap tipleri, Konya Ovası'nın kulplu ilk kap örnekleridir.¹⁸⁸ Tutamaklı kaseler nadir olarak görülürken, kenarları dışa eğik olan kaseler daha sık görülmektedir. Dışa dönük olan kaselerin bazılarında küçük tutamaklar bulunmaktadır. Bu dönemde sepet kulplu çömleklere hala kullanılmaktadır. GKÇ'da tepsilerin ve çizgili ya da kazıma motifli malların ilk örnekleri ortaya çıkmaktadır. Çumra höyüklerinde bulunan beyaz boyalı kaplar hemen hemen Konya Ovası'nın her alanında bulunmaktadır.¹⁸⁹ Fakat bu tip bezemeli kaplar Konya Ovası'nın Doğu tarafında ve Beyşehir-Seydişehir Bölgeleri'nde bulunmamıştır.¹⁹⁰ Beyaz boya bezemeli kap grubunun hamuru devetüyü veya kurşuni renginde, katkı olarak küçük taşçık ve saman kullanılmıştır. İşçiliği kalitelidir ve genel olarak kaplar iyi fırınlanmışlardır. Bu kap tiplerinde kullanılan teknik, daha sonra ortaya çıkacak olan ETÇ I açkılı mallarında kullanılan teknikten farklı değildir.¹⁹¹ Tek renkli çanak-çömleklere daha kaliteli olan bu

¹⁸⁵ French 1965,90.

¹⁸⁶ Mellaart 1965b,124.

¹⁸⁷ Mellaart 1963,199.

¹⁸⁸ Mellaart 1963,199.

¹⁸⁹ Efe 2003,96.

¹⁹⁰ Mellaart 1963,201.

¹⁹¹ Mellaart 1963,201.

mallar genellikle açkılı ve astarlıdır. Renk olarak kırmızı, devetüyü, kiremit rengi , açık ve koyu kahverengi kullanılmıştır. Küçük kaselerin iç yüzeyinde ve ağız kısmında genellikle siyah renk kullanılmışken, dış yüzeyde kırmızı, devetüyü ya da kahverengi kullanılmıştır. Kalın ve mat olan beyaz boya ise kaplara fırınlamadan önce fakat akıdan sonra uygulanmıştır. Bezemeler kabın farklı yerlerine uygulanmıştır; çömlerlede dış yüzeye, kapakların sadece üstüne, omurgalı (carinated) kaplarda omurganın sadece yukarı bölümüne, sığ yayvan kaplara ise sadece iç yüzeye ve küresel gövdeli kaplarda ise hem iç hem de dış yüzeyde görölmektedir. Bezeme motiflerinde çok fazla çeşit görölmemektedir fakat en çok kullanılanlar paralel şevronlar, vertikal ve horizontal bantlardır.

Çumra Bölgesi'nde ve Karaman Ovası'nda görölen bir başka kap grubu ise beyaz astar üzeri mat kırmızı boyalı çanak-çömlerdir. Bu tip malzemelerden fazla örnek bulunamamıştır.

6.2 ERKEN TUNÇ ÇAĞ KERAMİK KÜLTÜRLERİ

ETÇ'a özel olan testi, fincan ve maşrapalar, GKÇ'da ortaya çıkmaya başlamışlardır. Bu tip kap formları GKÇ'dan ETÇ'ına olan geçiş evresinde daha da gelişerek ETÇ'ın karakteristik kap biçimi olan gaga ağızlı testilerin ilk örneklerini ortaya çıkarmıştır. Yine bu geçiş evresinde siyah açkılı çanak-çömlerin yerini kırmızı açkılı ve astarlı kaplar almıştır.

Batı Anadolu'da ETÇ'ında farklı kültür bölgeleri ortaya çıkmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır; Troia-Yortan kültürü, Phrygia-Bithynia kültürü, Orta İç Batı Anadolu kültürü (Beycesultan, Kusura, Afyon), Lykia-Pisidia kültürü, Filyos kültürü, Orta Anadolu kültürü, Akşehir kültürü, Konya Ovası kültürü ve Kilikia kültürü. Bunlardan bir kısmının özellikleri ETÇ I'de ortaya çıkarken (Troia-Yortan, Phrygia-Bithynia, Lykia-Pisidia), ETÇ II'de diğerleri belirmiştir.¹⁹²

ETÇ I'de Orta İç Anadolu'da ince kenarlı ve oluk bezemeli kaplar görölmektedir.. Kaplarda kırmızı veya siyah astar vardır. Konya-Karahöyük ETÇ I (XVIII-XXVII) katları bazı bilim adamları (D.F. Easton; Anatolian Studies XXVI 1976) tarafından Tarsus (Gözlükule) ETÇ I ile aynı zaman dilimine yerleştirilmiştir.¹⁹³ Yine aynı bilim adamları Tarsus ETÇ I'i Troia ETÇ I ile çağdaş olduğu görüşündedirler. Bu da

¹⁹² Efe 2003,103-104.

¹⁹³ Yakar 1979,60-61.

Karahöyük ETÇ I'in Troia ETÇ I ile çağdaş olduğunu göstermektedir. XXII katındaki ortaya çıkmış olan küçük ilmek kulplu fincanın, Tarsus ETÇ I kap örneklerinden oluşu ve yine Karahöyük XXII katında bulunan düz kenarlı kapağın Troia I tipinden oluşu, bu görüşü doğrulayabilmektedir.¹⁹⁴

ETÇ II'de Orta Anadolu'da çanak-çömlek hala elde yapılmaktadır. Bölgenin en tipik malı ise kırmızı astarlı ve açkılı kaplardır. Bu dönemi barındıran Konya-Karahöyük'te (XVII kat) ise "mallar" bulunmuştur. Bu kap tiplerinin Tarsus ETÇ II katlarında da bulunması, iki yerleşmenin çağdaş olabileceğini göstermektedir. Tarsus ETÇ II'nin Troia II ile çağdaş olduğuna savunulmaktadır.¹⁹⁵ Bundan dolayı Troia II=Tarsus ETÇ II=Karahöyük XVII olduğu söylenebilir. Bu kapların gelişi güzel yerlerine küçük kulp-tutamaklar yerleştirilmiştir. Bezeme olarak ise özensiz bir kırmızı boya uygulanmıştır. Metalik mal grubu yüksek ısıda fırınlanmış olup, Acemhöyük'te de görülmektedir ve ayrıca Kilikia Bölgesi'ne kadar yayılmıştır. Bu dönem Konya Bölgesi'nin ana mal grubu siyah veya kırmızı astarlı ve açkılı mallardan oluşmaktadır.¹⁹⁶

ETÇ III'de önceki dönemin sonlarında meydana gelmiş olan Luvi göçleri ile, daha önce var olan kültür bölge sınırları ortadan kalkmış ve yerine Troia II (Kuzey-batı Kıyı şeriti) uzantılı kültür yerleşmiştir. Bu dönemin özelliği; çömlekçi çarkının kullanılması ve kırmızı-kahverengi boya astarın uygulanmasıdır. Yine bu dönemin sonlarına doğru "iyi açkılı" ve yöresel kap biçimleri tekrar ortaya çıkmaya başlamıştır.¹⁹⁷ ETÇ III döneminde depas, tankard, "Troia tabağı" gibi yeni kap türleri ortaya çıkar. Çarkın kullanılması ile kapların kenar konturları basitleşir ve kapların gövdeleri uzun ve oval bir form alır. Orta Anadolu'da boya bezeme tekrar ortaya çıkarken, Batı Anadolu'da bezeme daha az uygulanır. Kızılırmak kavisi içinde Kappadokia Boyalıları ve Geçiş Dönemi Boyalıları'ndan (Intermediate Ware) oluşan iki grup ortaya çıkar. Konya Ovası'ndaki ETÇ III dönemi boyalı kapları, ince kenarlı, krem astar üzerine ince çizgilerden oluşan kırmızı boya bezemeli olan Geçiş Dönemi Boyalı grubun mallarına benzemektedirler.¹⁹⁸

Beycesultan yerleşmesi ETÇ'nin üç dönemini de içerir. ETÇ I dönemini XIX, XVIII ve XVIIc, b, a katları temsil etmektedir. ETÇ I kültürü Orta İç Anadolu'da geniş bir bölgeyi ve Akşehir Ovası'nı içine almaktadır.¹⁹⁹ Tıpkı GKÇ kapları gibi bu dönemin çanak-çömleklerinin bazıları açkılı iken diğerleri kaba mallardan oluşmaktadır. Kaliteli ve

¹⁹⁴ Yakar 1979,60.

¹⁹⁵ Yakar 1979,60.

¹⁹⁶ Efe 2003,106.

¹⁹⁷ Lloyd-Mellaart 1962,199.

¹⁹⁸ Efe 2003,120.

açkılı malların hamuru silik kırmızı, devetüyü ya da grimsi-siyah renktedir. Taşçıklar küçük ve beyazdır, saman katkı ise en kaliteli mallarda hemen hemen hiç görülmez. Çanak-çömlekler genellikle iyi pişmişlerdir fakat açık renkli hamuru olan kaplarda özde bir grilik görülmektedir. Kapların hemen hepsi astarlıdır ve iyi açkılıdır. Kaplarda bezeme uygulaması sınırlıdır. Kaba mal grubunda ise hamur rengi kırmızı veya kahverengi tonlarındadır. Hamur bol ot/saman ve taşçık katkıdır. Bu dönemde, içe dönük ağızlı kaseler, derin kaseler, fincanlar, uzun boyunlu, küresel gövdeli ve tek kulplu testiler ve iki kulplu oluk bezemeli çömlekler kullanılan bazı biçimlerdir.²⁰⁰

ETÇ II dönemi Beycesultan'da XVI-XIII katlarda temsil edilmektedir. ETÇ II dönemi çanak-çömleği, hala elde yapılmaktaydı. Açık renkli kapların hamur rengi, pembe veya devetüyü iken, koyu renklilerinki gri ya da siyahtır. Katkıyı ise saman ve taşçıklar oluşturmaktadır. Bu dönemin çanak-çömlek yüzeylerinde çatlamış kalın bir astar tabakası bulunmaktadır ve açkı az çok görölse de önceki döneminki kadar kaliteli değildir. Fırınlama ise iyi ya da yeterli derecededir fakat özde hala siyah izler görülür. ETÇ II kap hamuru kalın, kap biçimleri ise ETÇ I'in kibar kap formlarına göre daha iri ve kabadır.²⁰¹ Kaplarda bezeme olarak kullanılan dalga ve yiv motifleri, ETÇ II kültürünün en önemli özelliklerinden biridir. Bezemeler astardan önce uygulanmaktaydı. Keramik yüzeylerinde kullanılmış olan renkler; açık gri, siyah, açık kiremit, koyu gri, kahverengi, siyah ve devetüyü rengidir. Bu dönemde kullanılmış olan kap biçimleri arasında kaseler, fincanlar, çömlek/testiler (gaga ağızlılar), büyük saksılar ve küpler vardır. Bunların bazılarında tutamak, kulp ve akıtacaklar bulunmaktadır.²⁰²

ETÇ III iki evreye ayrılmaktadır; biri erken evre ETÇ IIIa (Troia III ve IV ile çağdaş) ve geç evre ETÇ IIIb (Troia V ile çağdaş).²⁰³ IIIa evresi kültürel olarak fakirdir bu da ETÇ II döneminin sonlarında meydana gelmiş olan göçlerle ilgilidir. Yerleşmedeki en kibar kaplar hala elde yapılmaktadır. Tıpkı Troia IIb ve Kilikia olduğu gibi, Beycesultan'da da çarkın kullanılmasıyla daha kaliteli kaplar ortaya çıkmaz. Fakat seri üretilmiş kalitesiz ve fazla sanatsal olmayan kaba mallarda bir artış görülür. Çark izini gizlemek için kaplar, ince ve kötü bir kırmızı, devetüyü ya da kirli kahverengi boya astarla sıvanırlar. Bezeme nadir kullanılır. Beyaz boya bezeme ve beyaz macunla doldurulmuş kazı bezemeler ise ortadan tamamıyla kalkar. Çömleklerde, gaga ağızlı testilerde ve

¹⁹⁹ Efe 2003,102.

²⁰⁰ Lloyd-Mellaart 1962,119-127.

²⁰¹ Lloyd-Mellaart 1962,135.

²⁰² Lloyd-Mellaart 1962,153-178.

²⁰³ Lloyd-Mellaart 1962,199.

fincanlarda astardan önce kazı bezek uygulanmıştır. Bu bezeme türü derin, düzensiz ve kabadır. Dışa çekik ağızlı fincan ve kaselerin hemen ağızlarının üzerinde dikey şerit ve ilmek kulplar görülür. ETÇ III çanak-çömleğinin hamur rengi devetüyü veya mat kırmızıdır. Katkı olarak ise saman ve taşçık vardır. Kaplar genel olarak iyi pişmişlerdir fakat özdeki griliklerini devam ettirmektedir. Keramik yüzeyleri kap ıslakken ya da yüzeyler kirli kahverengi ya da açık kahverengi astarla düzeltilmişlerdir. Boya astar genellikle tüm dış yüzeye ve sadece iç ağıza bir bant şeklinde uygulanmıştır. Astarlı mallar genel olarak bezemesiz ve açkısızdır. En kaliteli astarlı mallara ise açkı uygulanmıştır. Bu dönemin astarları çok kolay bir şekilde silinirler. Alacalı yüzeyler bu dönemde fazla görülmezler ve daha önceki dönemlerde görülen “kaba ve gri mallar” ise ETÇ III’de ortadan kalkmışlardır.²⁰⁴

İkiztepe ETÇ malzemelerinin üç farklı katkı ile hazırlanmış oldukları anlaşılmıştır. Bunlardan birincisi temiz hamur ile hazırlanmış olanlardır. Bu hamur ince kumlu ve çok ufak kıyılmış bitki/ot karışımıdır. İkinci grubun hamuru orta kumludur ve yine bitki katkıdır. Üçüncü grubun hamuru ise kaba kumlu, iri bitki, taşçık ve kireç katkıdır. Bu hamur tipi daha fazla mutfak kaplarında kullanılmıştır.

İkiztepe ETÇ kaplarının iç ve dış yüzeyleri genellikle farklı renktedir. Kırmızı, siyah, bej, kahverengi ve gri kullanılmış olan renklerden bazılarıdır. Keramiklerdeki bu renk farklılıklarının nedenlerinden biri; iç ve dış yüzeyin farklı renklerde astarlanmasıdır bir başka neden ise fırınlama esnasında meydana gelen renk değişimidir. Çünkü hava sirkülasyonu iyi olan fırında pişen bir kap (örneğin mineral demir elemanı içeriyorsa) kırmızı renk alırken aynı kap oksidasyonsuz bir fırında pişerse alacağı renk mavi-gri ya da siyahtır.²⁰⁵ ETÇ kap biçimleri; kaseler, testi, çömlek, küp ve kapaklardan oluşmaktadır. Kaseler genellikle basit formlu olup düz diptirler. Testiler ufak boyludur ve işçiliği kalitelidir. Testilerin dipleri düzken, karınları geniş ve dudak kıvrımı eksik düz ağızlıdır. Çömlek grubu irili ufaklı formlardan oluşmaktadır. En yaygın biçim ise küresel bedenli ve daralan ağızlı olanlardır.²⁰⁶ ETÇ kaplarında kullanılmış olan bezeme türleri; oluk bezek, yiv bezek, baskı bezek, çentik bezek, yumru bezek ya da boya bezeklerdir.²⁰⁷

İkiztepe ETÇ I çanak-çömleği hamur katkısındaki bitkiler genel olarak iridir ve bunlar kibar kaplarda bile görülmektedirler. ETÇ I kaplarının iç ve dış yüzeyi siyah renkte olup açkılıdır. Çok az olmakla beraber içi ve dışı kiremit renginde olanlar da

²⁰⁴ Lloyd-Mellaart 1962,200 .

²⁰⁵ Alkım 1988,32-33.

²⁰⁶ Alkım 1988,35-38.

²⁰⁷ Alkım 1988,34.

görülmektedir. Bazen iç ve dış arasında renk farklılıkları vardır fakat bu yinede ETÇ II ve III kadar belirgin değildir. ETÇ I malzemesi iyi açıklanmış olsa bile II ve III dönem mallarının “cam” açkısı kadar kaliteli değildir.

Bu dönemin kap biçimleri; kaselerden,tepsilerden, küplerden ve çömleklerden oluşmaktadır. Kaplara bezeme olarak; kazı, yiv ve çentik ve boya (çanakların iç kısmında beyaz bezeme) bezeme uygulanmıştır. Çanak-çömleklerinin bazılarında ise tutamak ve kulp gibi eklentiler bulunmaktadır. Tutamaklar üçgen ya da yuvarlak iken, kulplar yassı,oval veya boynuz tipindedir.²⁰⁸

ETÇ II'den itibaren çanak ve çömleklerin iç ve dış yüzeyi farklı renklerde astarlanmaya başlanmıştır. Bu uygulama ETÇ III mallarında da görülmektedir. ETÇ II ve III malları önceki dönem kaplarından daha iyi açıklıdırlar. Önceki dönemlerde de kullanılan boynuz ve hayvan biçimli kulp ve tutamaklar ETÇ II ve III'de ortadan kalkmışlardır ,onların yerine ip delikli dikey ya da yatay kulplar kullanılmaya başlanmıştır.²⁰⁹

Orta İç Anadolu'da bulunan ve ETÇ malzemesi bulunan bir başka yerleşme ise Afyon yakınlarındaki Karaoğlan mevkii ve Kaklık mevkiidir. Buradan en çok ETÇ II ve ETÇ III mal grubu ele geçmiştir. Karaoğlan yerleşmesi Beycesultan XV-XVI katları ile çağdaş olduğu düşünölmektedir.²¹⁰ Malzemeler altı farklı gruba ayrılmışlardır.

- 1) ETÇ II KIRMIZI ASTARLI VE AÇKILI MALLAR
- 2) AFYON ETÇ III KIRMIZI ASTARLI MALLAR
- 3) ALTINTAŞ KIRMIZI – ORANJ ASTARLI MALLAR
- 4) KIRMIZI ASTARLI MALLAR
- 5) GRİ/SİYAH ASTARLI MALLAR
- 6) KABA MALLAR

- 1) ETÇ II kırmızı astarlı ve açkılı mallar : Karaoğlan mevkii yerleşmesinin çanak-çömleğinin çoğu bu gruba aittir. Hamur rengi genellikle kahverenginin tonları ve kırmızıdır. Bu grup kendi içinde de dörde ayrılmaktadır; devetüyü hamurlu ve kırmızı astarlı mallar, taşçık katkı kırmızı astarlı mallar, iyi pişmiş kırmızı astarlı mallar ve beyaz boya motifli bezemeli kırmızı astarlı mallar.²¹¹

²⁰⁸ Alkım 1988,44-48.

²⁰⁹ Bilge 2003,105.

²¹⁰ Topbaş 1998,42.

²¹¹ Topbaş 1998,38-39.

- 2) Afyon ETÇ III kırmızı astarlı mallar : Bu kap türleri özenle açkılanmış ve kalın bir kahverengi-kırmızı astarı vardır. Hamur rengi devetüyü ya da kahverengindedir ve katkı olarak da mikalıdır.
 - 3) Altıntaş kırmızı-oranj mallar : Tipik Altıntaş kaplar olan bu grup, İç Batı Anadolu'nun her yerinde görölmektedir. Yüzeyleri çok iyi astarlanmış ve açkılanmış olan bu kaplarda genellikle oranj ya da kırmızı-oranj bir renk kullanılmıştır. Boyunlu malların ağız kısımları bazen astarlanmıştır. Hamur rengi olarak devetüyü ya da kırmızı-oranj kullanılmıştır. Hamur fazla sert değildir ve ince katkılıdır. Genelde kaplar iyi pişmişlerdir ve özde gri renk görölmez.²¹²
 - 4) Kırmızı astarlı mallar : Kaklık Mevkii mezarlığında bulunan (Karaoğlan Mevkii ETÇ II yerleşmesinde bulunamamıştır) kaplar Troia'nın "kırmızı astarlı malları" ile benzeşmektedir. Keramiklerin yüzeyleri kiremit renginden kahverengine kadar değişen renklerle astarlanmıştır. Kaplar çok iyi açkılanmışlardır. Hamur rengi kahverengidir ve hamur ince kumlu ve mika katkılıdır.²¹³
 - 5) Gri/siyah astarlı mallar : Kapların bazıları çok iyi açkılı iken diğerlerinde mat bir açkı vardır. İyi kaliteli olan ince hamur, yoğun mika katkılıdır. Hamurun rengi griden grimsi-kahverengiye kadar değişmektedir. İç ve dış yüzeyin arasında ince bir açık kahverengi kat bulunmaktadır.
 - 6) Kaba mallar : Genellikle mutfak kaplarından oluşan grubun rengi kahverengiden kırmızıya kadar değişmektedir. Yüzeye ince bir kat sıvı sürölmüş olsa da kaplar genel olarak astarlanmamışlardır. Açkıya ise fazla rastlanılmaz.²¹⁴
- Karaoğlan Mevkii'ndeki kap biçimleri kaseler, gaga ağızlı testiler, çömlekler, geniş ağızlı çanaklar, geniş tabaklar ve küplerden oluşmaktadır. Bezeme ise fazla kullanılmamıştır. En yaygın bezeme örnekleri yiv, kabartma ve boya bezemedir.²¹⁵
- Batı Anadolu'da bulunan Troia, Erken Tunç Çağ'ının üç dönemini de barındıran bir yerleşmedir.

²¹² Topbaş 1998,39.

²¹³ Topbaş 1998,39.

²¹⁴ Topbaş 1998,34.

²¹⁵ Topbaş 1998,41.

7. KONYA- KARAMAN BÖLGESİ KERAMİK ÖZELLİKLERİ

Burada ele alınacak çanak-çömlekler Konya ve Karaman Bölgeleri'nde yapılan yüzey araştırmaları sırasında höyüklerden toplanan keramik parçalarıdır. Bizim buradaki amacımız, seçmiş olduğumuz keramik parçalarının hamur rengi ve katkısını, astarının, açık olup olmadığını, fırınlama derecesi ve bezemenin bulunup bulunmadığını ortaya koymaktır. Bu analizi yaparken kaplar; çanak, çömlek, tabak ve tepsi olarak dört ana gruba ayırıp, her grubun özelliğine bakmaya çalışacağız. Kase, vazo ve testi gibi biçimlerde ana grupların alt grubu (kase-çanak, vazo-çömlek, testi-çömlek) olarak değerlendirilecektir. Eklentileri oluşturan kapak,kulp ve tutamaklar bazen kendi başlarına yorumlanabilecektir. Kilden yapılan diğer malzemeler, örneğin ağırsak, figürün v.s burada ele alınmayacaktır. Elimizden geldiği kadar farklı höyük malzemelerini birbirleri ile karşılaştırmaya çalışacağız. Konya Ovası ve Karaman Bölgesi'ndeki kapları tarihleyebilmek için ve diğer bölgelerle analogisini yapabilmek için, kazısı yapılmış yerlerin kap çizimlerinden Kalkolitik Çağ kap biçimleri için Göller Bölgesi yerleşmeleri (Hacılar ve Kuruçay), Beycesultan, Ormanfidanlığı, Can Hasan, Batı Çatalhöyük ve Güney Anadolu yerleşmeleri olan Tarsus Gözlükule ve Mersin Yumuktepe 'den faydalanacaktır. Erken Tunç dönemleri için Beycesultan, Karaoğlan ve Kaklık Mevkii, Troia, Yortan ve İkiztepe yerleşmeleri mallarından yararlanılacaktır. Fakat bunların yanı sıra diğer yerleşmelerin (örneğin Kaman-Kalehöyük, Demircihöyük, Harmanören, Bademağacı, Karain Mağarası, Alışar ve Alacahöyük) mal grupları da kullanılacaktır. Çanak-çömlek biçimlerinin benzerleri ve hangi çağa ait olabilecekleri bir listede verilecektir. Yerleşmeler kodları ile verilecektir ve kodu olan malzemelerde bu şekilde belirtilecektir.²¹⁶

7.1 KONYA OVASI ÇANAK-ÇÖMLEĞİ

Selçuklu İlçesi malzemesi:

Pınarbaşı Yuğ Tepesi (113.14.99): Pınarbaşı köyünün 500 m güneyinde yer almaktadır. Yerleşmenin Kalkolitik ve Erken Tunç çağlarda önemli bir merkez olduğu düşünülmektedir. Bunun nedeni ise yerleşmenin ovada yer alması ve buradan da Kuzey'i Güney'e ve Batı'yı Doğu'ya bağlayan dağ yollarının kontrolünü üstlenmiş olmasıdır.²¹⁷

Pınarbaşı'dan seçmiş olduğumuz mallar arasında; çanaklar (kase, tabak), çömler (vazo,kavanoz?), tepsiler ve bir tane tutamaklı kapak bulunmaktadır.

Çanaklar; kahverengi ve kırmızının tonları bu kap biçimlerinin ana rengidir. Bazı çanakların hamur rengi pembemsi- kırmızı iken diğerlerinin ki kahverengindedir. Astar rengi ise genellikle kendindedir yani hamurla aynı renktedir. Çanakların hemen hemen hepsinde taşçık, kireç ve saman görülmektedir. İnce ve orta kumlu olan katkının içine bazen mikada karıştırılmıştır. Bu kap biçimleri biri hariç, genel olarak orta derecede fırınlanmışlardır. Çünkü bazılarının dış yüzeyinde is izleri görülürken, hepsinin çekirdeğinde siyahlık (black cores) vardır. Çanakların bazılarında hem iç hem de dış yüzeyde kırmızı ya da kahverengi boya bezeme vardır. Kaplardan bir tanesinin ise (113.14.99.188) tüm iç yüzeyi koyu kahverengi ile boyanırken sadece dış ağız kısmı aynı renkte bir bant şeklinde boyanmıştır. Ağızları veya üst gövdeleri hafif dışa açılan çanakların hem içi yüzeyi hem de dış yüzeyi açıktır. Daha yayvan olan çanakların ise sadece içi açıktır. Bunun nedeni ise içi tarafın görülür olması ve dış yüzeyin daha gizli kalmasıdır. Kaplarda tutamak ve hafif sağa doğru yatmış olan dikey kulplar görülmektedir. Çanak biçiminin alt grubu olan tabaklardan da burada bir örnek sunulacaktır. Tabak örneğinin (113.14.99.05) daha aşağıda ele alınacak tepsilerden olan farkı, daha ince kumlu ve dış yüzeyinin düzeltilmiş olmasıdır. Pişme derecesi de tepsilerinkinden daha iyidir.

Çömler form olarak iki gruba ayrılmaktadır. Birinci grup biçim olarak geniş gövdeli, dar boyunlu ve geniş ağızlıdır yani tipik bir çömlek formu (örneğin Çizim 3/12). İkinci grup ise düz ağızlı ve aynı orantıya sahip olan çömlerdir. Bu tip kaplara büyük çanak da denilebilir fakat biz burada bunları çömlek grubuna yerleştirmeyi daha uygun

²¹⁶ Konya S.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi, Eskiçağ Ana Bilim Dalı'na ait çanak-çömlere ve höyük yerleşmelerine verilen kodlar.

gördük. Çömleklerin hamur rengi, çanaklarda olduğu gibi kırmızı ve kahverenginin tonlarındadırlar. Bazen astarda hamurla aynı renkleyen başka zaman farklı renktedir (mesela kahverengi hamurlu, kırmızı astar gibi). Çömleklerden biri (113.14.99.86) diğerlerinden farklı renktedir. Bu örnek belki pişmeden dolayı hamuru ve astarı griye dönüşmüştür. Bir başka kapta (113.14.99.99) ise hiç astar görülmez bunun nedeni de malın kaba oluşundandır. Çömlek örneklerinin hemen hemen hepsi orta veya kötü pişmiştir. Hamur katkısı ise çanaklardaki gibidir, tek fark kaba yapım çömlek katkısında yoğun iri taşçık bulunmasıdır. Bu kap tipinde bezeme yok denecek kadar azdır, sadece örneklerden birinin (113.14.99.04) tüm dış yüzeyi ve içinin sadece ağız kısmında koyu kırmızı boya bezeme görülür. Açıklama ise seçmiş olduğumuz çömleklerden sadece birinde (113.14.99.18) uygulanmıştır.

Konya Ovası'nda çok görülen ve Pınarbaşı Yuğ Tepesi'nde de bulunan bir başka kap örneği; tepsilerdir.²¹⁸ Hamur rengi kahverengi olan tepsilerin astarı da genellikle kendindedir. Hamur katkısı orta kumlu, taşçık, kireç , saman ve mikalıdır. Tepsilerin dış yüzeyi görülmediği için, fazla uğraşılmamıştır. İç yüzeyler ise açılanmış ve düzeltilmiştir. Fırınlama ise kötü derecededir; çünkü yüzeyde is izleri vardır.

Bu yerleşmede tutamaklı kapak da bulunmuştur. Hamur rengi ve astarı kahverengidir. Kapağın yüzeyinde renk dalgalanması ve is izleri görüldüğü için kötü pişmiştir. Bu kapağın örnekleri aynı ilçede bulunan Malas II ve Meydan Yolu yerleşmelerinde de görülmektedir. Bu tip kapların gövdesi aynı orantıda değildir ve bir dalgalanma vardır.²¹⁹

Sızma Höyük (113.07.99) : Sızma Köyü'nün merkezinde yer almaktadır. Yerleşme dağlarla çevrilmiştir; bu durumda onu eskiçağlarda düşmanlardan ve kötü hava koşullarından korumaktaydı.²²⁰ Bu yerleşmede de Kalkolitik ve Erken Tunç çağlarına ait malzemeler bulunmuştur.

Buradan seçmiş olduğumuz parçaların bazıları ufak olduğu için çanak veya çömlek olduğunu tam olarak anlayabilmiş değiliz. Bundan dolayı bütün kap tiplerini bir arada değerlendirmeye karar verdik. Burada dört keramik hemen hemen aynı biçimi verir fakat işçilik olarak aralarında büyük fark vardır. Çömlek grubunda bir de tankard (113.07.99.100) bulunmaktadır. Kapların hamur rengi açık kahverengi, kiremit rengi ,

²¹⁷ Bahar-Koçak 2003,25.

²¹⁸ Bahar-Koçak 2003,32.

²¹⁹ Bahar-Koçak 2003, 40.

²²⁰ Bahar-Koçak 2003,25.

kahverengi ya da koyu kahverengindedir. Astar ise genellikle hamur ile aynı renktedir. Bu yerleşmede de tıpkı Pınarbaşı'nda olduğu gibi kaba mallara (113.07.99.102) astar uygulanmamıştır. Açık ise çanakların iki yüzeyinde de uygulanırken, çömlerle sadece dış yüzeye ve iç ağız bölümüne uygulanmıştır. Boya bezemede aynı şekilde kullanılmıştır. İki kap iyi pişmişken, diğerleri orta derecelidir (özde siyahlık vardır). Kaplardan ikisi ise kötü pişmiştir bunların hamurunda çatlaklık ve yüzeylerinde is izleri görülür. Tankardın ve bir çanağın hamuru ince kumlu, kireç ve mika katlı iken diğerlerinin orta kumlu, kireç, taşçık ve saman katkıdır. Bazılarının ise yoğun saman ve iri taşçık katkıdır.

Meydan Yolu (113.21.02.) : Höyük, Konya-İstanbul Karayolu'nun 3 km. doğusunda ve Bağrıkurt Köyü'nün 5 km. kuzeydoğusunda yer almaktadır. Bu yerleşmenin mallarını; çanak, çömlek ve tepsilerden oluşan üç gruba ayırmıştır.

Çanakların bir kısmı (113.21.02.08/84/12/02/71) kahverengi hamurlu ve kırmızı ya da koyu kahverengi astarlıdır. İçlerinden biri (113.21.02.08) kalın bir kırmızı astar tabakası ile kaplıdır. Bu çanakların hem iç hem de dış yüzeyleri açıktır. Seçmiş olduğumuz çanaklardan birinin (113.21.02.14) hamuru ve astarı devetüyü ya da bej renktedir. Bu kapta açık izi görülmez . Çanağın hamuru orta kumlu, taşçık, kireç, mika ve saman katkıdır. Diğer çanaklar ise ince kumlu, taşçık, kireç, mika ve saman katkıdır. Bütün çanaklar orta derecede fırınlanmıştır; bazılarının yüzeyinde is izleri bulunurken diğerlerinin çekirdeğinde siyahlıklar mevcuttur. Çanaklardan ikisinin (113.21.02.14 ve 08) hemen ağızlarının altında tıpkı bir Pınarbaşı örneğinde olduğu gibi hafif sağa doğru yatmış olan dikey kulp bulunmaktadır (Bu biçim Karaoğlan ETÇ II ve Alacahöyük'te de görülmektedir fakat bunlar kulpsuzdur). Çanakların hepsinin ağızları düz olup, hafif içeri doğru bakmaktadırlar. Profil olarak çanaklar dışbükeydir.²²¹

Meydan Yolu'ndan seçilen çömlek ağız parçaları iki gruba ayrılmaktadır. Birinci grubun ağız kısımları hafif içe dönüktür ve şişkin gövdelidir (113.21.02.04 (Çizim 8/50), 01 ve 17). İkinci grubun (113.21.02.11 ve 15 Çizim 15/44) ağız kısımları ise daha düzdür ve boyun kısımları da aynı şekilde devam ettikten sonra gövdede genişleme olur ya da dışa dönük ağızlı ve şişkin gövdelidir (yani tam bir çömlek biçimindedir).

Bu ikinci grubun hamur katkısı birinci gruba göre daha incedir. Birinci grubun hamuru iri taşçıklıdır; fakat her iki grubun hamuru kireç, mika ve saman katkıdır. Çömlek grubunun hamur rengi kahverengi ve tonlarındadır. Astar ise genel olarak kendindedir.

²²¹ Ökse 2002, 103.

İkinci grup kapların içi ve dışı silik ačkılı iken, birinci grup mallarına hiç ačkı uygulanmamıştır. Hepsi orta derecede fırınlanmıştır.

Tepsilerin hamur rengi ačkı kahvedir , ve aynı renkte astarlanmışlardır. Katkı olarak kaba kum, yoğun saman, iri taşık, kireç ve yoğun mika kullanılmıştır. Tepsilerin sadece birininkinin dış yüzeyi düzeltilmişken hepsinin iç yüzeyi işlem görmüştür. Bunlarda Pınarbaşı örnekleri gibi kötü pişmişlerdir.

Sulutaş Höyük (113.05.98): Höyüğün malzemesi Pınarbaşı ve Meydan Yolu mallarına benzemektedir. Kaplarda görülen ana hamur rengi kahvedir; fakat krem, koyu külrengi ve pembe renklerde görülmektedir. Astar rengi çoğu kaplarda kendindedir. Bazı kaplarda astarlar kalın ve parlaktır; bunlara boya astarda denilebilir. Açıklama görülen mallarda, bu işlem genellikle her iki yüzeyde de uygulanmıştır. Çanaklar form olarak birbirlerine benzerler, çömler arasında da biçim olarak pek fark yoktur yalnız bazılarının (113.05.98.08) ağız kısmı diğerlerine göre daha dışa kıvrıktır. Sulutaş Höyük'te de Meydan Yolu ve Sızma höyüklerinde görülen hafif sağa yatık dikey kulplu çanaklardan bulunmuştur.

Çumra İlçesi malzemesi

Gökhöyük (121.02.02): Kapların hamur rengi genel olarak ačkı kiremit rengi ve ačkı kahverengindedir. Hamur, orta kumlu, kireç ve saman katkılıdır. Bezeme olarak, krem astar üzerine kahverengi ya da vişne rengi boya uygulanmıştır. Bu boya bezeme genellikle kabın dış yüzeyi ve iç ağız kısmına ya da iç ağız bölümü ve dışın omuza kadar olan kısmına uygulanmıştır. Bazı örneklerin her iki yüzeyinin tümü boyalıdır (121.02.02.118) ve bu örneğin iç yüzeyi iyi ačkılıdır. Diğer Gökhöyük kaplarında açıklama fazla görülmez. Form olarak hafif dışa dönük ağızlı çömler, ve düz ağızlı çanaklar görülmektedir. Buradaki malzemelerden biri de tutamaklı kapaktır. Bu kapağın dış yüzeyi koyu kırmızı boyalıdır. Kapların hemen hemen hepsi orta pişmiştir çünkü hamurun arasında bir siyalık görülmektedir. Genel olarak Gökhöyük malzemesi erken dönemlere aittir ve benzer örnekleri Göller Bölgesi'nde görülmektedir.

Yenisu Höyük (121.06.02): Buradaki çanaklar iki gruba ayrılmışlardır. Birinci gruptakilerin ağız bölümü hafif içe dönüktür, ikinci grubun ağız tipi ise hafif dışa eğik durur. Fakat her iki örneğin dudak formu düzdür. Çanakların hamuru genel olarak Selçuklu

İlçesi höyük örnekleri ile benzeşir. Fakat buradaki hamurlar daha ince kumlu, yoğun kireç ve taşçık katkılıdır. Saman, Selçuklu malzemesindeki kadar yoğun değildir. Çanakların hamur rengi çoğunlukla açık kahverengindedir. Astar ise kiremit, krem ve kahverenginin tonlarındadır. Yenisu malzemesi genel olarak açıktır ve bazı erken çağ malzemelerin hem iç hem de dış yüzeyi çok iyi açıktır. ETÇ çanaklarının dış yüzeyinde açık olduğu görülür. Bezeme olarak krem astar üzeri koyu kırmızı (ya da vişne rengi) boya uygulanmıştır. Boya genel olarak tüm dış yüzey ve iç ağız kısmında vardır. Erken döneme (EKÇ?) ait kaplardan birinde çentik bezeme uygulanmıştır.

Yenisu çömlüklerini üç gruba ayırmaya karar verdik; dar boyunlu ve dışa dönük ağızlı tip, dar ağızlı formlar ve düz ağızlı tipler. Kapların bazıları çok ince cidarlıdır. Çanaklarda olduğu gibi çömlüklerin hamur renginde de kahverengi hakimdir. Astar rengi olarak bej, devetüyü ve kahverenginin tonları kullanılmıştır. Açık daha çok düz ağızlı çömlük grubunun, iç yüzeyine uygulanmıştır. Hamur; ince kumlu, yoğun kireç, mika ve saman katkılıdır. Kaplar orta pişmişlerdir. Çanaklarda olduğu gibi çömlüklerde de krem astar üzerine kahverengi ya da vişne rengi boya uygulanmıştır. Bazen devetüyü rengi astar üzeri koyu kahverengi boya da kullanılmıştır. Bu boya bezeme genellikle kabın dış yüzeyi ve iç ağız kısmına ya da iç ağız bölümü ve dışın omuza kadar olan kısmına uygulanmıştır.

Tepsilerin hamur rengi kahverengindedir ve astarı kendindedir. Hamur, orta kumlu, (bazılarında) yoğun mika taneli, kireç, taşçık ve saman katkılıdır. Fırınlama derecesi orta veya kötüdür. Buradaki tepsi örnekleri, Pınarbaşı ve Meydan Yolu örnekleri gibi dış yüzeyleri işlem görmemiştir. Form olarak Pınarbaşı ve Meydan Yolu örneklerine benzerler.

Dedemoğlu Höyük (121.18.03): Höyükte bulunan çanak-çömlüğün ana hamur rengi kahverengidir ve astarı da aynı renktedir. Kalite olarak çoğu kaba yapıdır; çünkü hemen hemen hepsinin hamur katkısı; orta-kaba kumlu, taşçık, iri kireç taneli ve samanlıdır. Mika katkısı bu malların hamurunda fazla kullanılmamıştır. Fırınlama ise genellikle kötü derecelidir. Açıklı olan kaplarda genellikle bu iş iki yüzeye de uygulanmıştır.

Çanakların bazılarının ağız kısmı çok düzdür (121.18.03.46). Hepsi geniş ağızlıdır ve aşağı doğru daralırlar. Çanakların her iki yüzeyi de açıktır.

Çömlükler form olarak diğer yerleşmelerden farklı değildir fakat kullanılmış olan boya burada daha koyudur ve aynı renkte değildir. Örneğin dış yüzey koyu vişne rengindeyken, iç ağız kısmı kahverengindedir ya da tersidir (121.18.03.63 ve 21).

Meram İlçesi malzemesi:

Cayırbağı (116.08.97) : Buradaki çanakların en dikkat çekici özelliği parlak oluşları ve kırmızının farklı tonlarını taşımalarıdır. Çanakların ağızları düz olmakla birlikte çok hafif içe bakarlar (116.08.97/76,46,256 ve 61). Bu tip kapların hamuru orta kum, taşçık, kireç ve saman katlıdır. Çanakların özünde siyah çizgi görülmektedir ve bundan dolayı orta pişmiş denilebilir. Kapların hamur açık kahverengi iken, astar rengi kırmızı ve bu rengin tonlarındadır. Hemen hemen bütün çanakların iki yüzeyi de iyi açıktır. Bu tip çanaklar “Kırmızı açıklı mallar” olarak da bilinmektedir. Konya Ovası ve Afyon Bölgesi’nde bu çanaklara rastlanmaktadır.

Çömlekler, çanaklar kadar iyi işçilik göstermezler. Bazı çömlek ağızları hafif dışa eğikken diğerleri düz ağızlıdır. Kahverengi ve tonları hamur rengine hakimdir. Genellikle astarda kendindedir. Bu gruba ait sadece bir örnekte açık izleri görülür. Çömleklerin hamur katkısı çanaklarınkine benzer.

Hatunsaray-Zoldura Höyük (116.14.02): Buradaki çanak ve çömleklerin ana hamur rengi kahverengi, beyaz/bej, koyu kahverengi ve külrengidir. Kapların astarları pembe, kahverengi, koyu kahverengi, beyaz/bej ve gridir fakat bazen pişmeden dolayı astar renginde farklılaşma ve renk dalgalanması meydana gelmiştir. Bazı kaplar açıktı ve silik açıktı iken bazılarında bu işlem uygulanmamıştır. Kapların hamurunda; taşçık, kireç, mika ve saman katkı olarak kullanılmıştır. Bazı mallarda yoğun mika ve yoğun kireç katkısı görülür. Hatunsaray-Zoldere Höyük malzemelerine bezeme olarak boya bezeme uygulanmıştır. Örneklerin birinin (116.14.02.06) tüm dış yüzey ve iç ağız kısmı boyanmıştır ve bir başka örneğin ise, (116.14.02.58) dışındaki motifler fazla belli değilken, iç yüzeyde yan yana ve birbirine geçmiş çapraz motifler görülmektedir.

Comaklı Höyük (116.03.02): Höyükten toplamış olduğumuz malzemeleri üç gruba ayırmaya karar verdik, bunlar çanaklar, çömlekler ve tepsilerden oluşmaktadır.

Çanaklar, hafif içe dönük ağızlı aşağı doğru daralan tiplerdendir. Bunların hamur rengi, külrenginden kahverengine kadar değişmektedir. Çoğu çanağın astar rengi yine bu renklerde. Bu grubun hamuruna katkı maddesi olarak taşçık, kireç mika ve

bazılarında da saman kullanılmıştır. Seçmiş olduğumuz çanaklarda açıklama görülmektedir ve fırınlanmalarına orta veya kötü denilebilir.

Çoğu çömleğin ağız duruşu birbirine benzer, fakat bazıları (116.03.03.206) diğerlerinden daha dışa dönüktür. Bu grup kapların hamur rengi bej, kahverengi, grimsi-kahverengi ve açık kiremit renklerindedir. Çömleklerin astar rengi de bu renklerde. Çömleklerin hamuru, çanaklarınkinden daha iri taşçık ve yoğun kireç katkılıdır.

Çomaklı tepsi örnekleri Pınarbaşı ve Meydan Yolu örneklerinden daha incedirler. İnce oluşları, bunların taşıma amaçlı yapılmadığını düşündürmektedir. Bu tipteki tepsiler sabit yerlere konulduğu ya da toprağa yapıştırılmış oldukları tahmin edilmektedir ve tabanlarındaki bozukluklar bu görüşü desteklemektedirler.

Sarayönü İlçesi malzemesi.

Dedenin Höyük (108.10.98): İlçenin 2 km. kuzeyinde bulunan höyükten seçmiş olduğumuz malzemeleri çanak ve çömlek olmak üzere iki gruba ayıracağız. Her iki grubun malzemesi de açık kahverengi hamurlu ve kahverengi astarlıdır. Örneklerin çoğunun iki yüzeyi de açıktır. Çanakların hemen hepsi iyi pişmiştir ve genellikle bu çağ kaplarında görülen özde siyahlık burada görülmez. Çanaklarda kullanılmış olan katkı; ince kum, taşçık, kireç, mika ve saman dır. Çanaklar form olarak içe dönük ağızlıdır. Bazı kaplarda hafif sağa yatık kulplar bulunmaktadır. Bu kulplar Pınarbaşı ve Meydan Yolu'ndaki benzer örneklerden, daha keskin hatlıdır (108.10.98.09).

Çömlekler, çanaklar kadar iyi fırınlanmamıştır. Bunların yüzeylerinde is izleri görülmektedir. Çömleklerin hamur katkısı, çanaklarınkinden farklı değildir. Çömleklerden bazılarının ağızları dışa kıvrıktır (108.10.98.11).

Başhöyük (108.07.95): Höyük, Başhöyük Kasabası'nın kuzeyinde bulunmaktadır. Buradaki kapların ana hamur rengi kiremit ya da kahverengidir. Başhöyük çanak-çömleği, Dedenin Höyük kaplarına göre daha kalitesizdir ve daha kötü pişmişlerdir. Astarlar genellikle hamur rengi ile aynı renktedir. Hemen hemen hepsi açıktır fakat bazılarında bu açıklık siliktir. Dedenin Höyük malzemelerinin aksine buradaki kapların hamuru daha kabadır. Hamurda iri taşçık ve iri kireç taneleri görülmektedir.

Ertuğrul Höyük (108.12.94): Buradaki malların hamur rengi genellikle kahverengi ve tonlarındadır. Astar rengi ise hamur rengi ile aynı renktedir. Buradaki

kaplarda tıpkı Başhöyük malları gibi orta veya kötü dereceli fırınlanmışlardır. Çanak-çömleklerden bazıları ačkılı iken, diğerlerinde silik ačkı izleri görölmektedir. Kaplarda yoğun saman görölmektedir ve bunun yanı sıra, orta kum, taşçık, kireç ve mika da katkı olarak kullanılmıştır.

Pazar Höyük (108.06.95): Pazar Höyük, Sarayönü-Başhöyük yolunun üzerinde olup yaklaşık bir km. doğusundadır. Buradan toplanmış olan kapların ana hamur rengi kahverengi ve tonlarındadır.²²² Fakat bazılarında pembe hamurda görölmektedir (108.06.95.06). Çođu çanak ve çömleklerin astar rengi kendindedir. Örneklerden birinin (108.06.95.04) astar rengi fazla rastlanılmayan bir koyu kahverengi tonundadır. Ačkı işlemi görmüş kapların çoğunun her iki yüzeyi de ačkılıdır. Malzemelere katkı maddesi olarak ince ya da kaba kum, taşçık, kireç, mika ve saman kullanılmıştır.

Karatay İlçesi Malzemesi

Karhane Höyük (117.01.02): Bu höyükteki parçaları çanak, çömlek ve tepsi olarak ayırmaya çalıştık. Bunların yanı sıra kapak, kulp ve tutamak parçalarından da bahsedilecektir.

Buradaki çanaklar kahverengi hamurlu ve kahverengi ya da beyaz/krem astarlıdır. Seçmiş olduğumuz örneklerde ačkı bulunmamaktadır. Hamur katkısında orta kum, taşçık, kireç, mika ve saman görölmektedir. Çanaklardan birinin ağız kısmında krem astar üzeri koyu kiremit boya bulunmaktadır. Çanakların orta derecede fırınlanmışlardır.

Çömlekler, çanaklardan daha kötü pişmişlerdir. Tıpkı çanaklarda olduğu gibi bunlarında hamur rengi kahverengidir. Astar rengi ise kahverengi ya da kiremit renginin tonlarındadır. Bazı kapların iki yüzeyi de ačkılanmışken, diğerlerinin tüm dış yüzeyi ve için sadece ağız kısmı ačkılanmıştır (117.01.02.38 Çizim V/29). Çömleklerde, orta kum, taşçık, kireç, mika ve saman katkı olarak kullanılmıştır. Boya bezeme ise ačkılanmış bölümlere uygulanmıştır ve renk olarak kırmızı ve kahverenginin farklı tonları kullanılmıştır.

Karhane Höyük'deki tepsi örneği, kahverengi hamurlu ve kendinden astarlıdır. Ačkı sadece iç yüzeye uygulanmıştır, dış yüzeyde ise herhangi bir düzeltme işlemi uygulanmamıştır.

²²² Bahar et al. 1996, 31.

Bu höyükte düğme tutamaklı kapak, hemen altında süzgeçi bulunan bir kulp ve bir tutamak bulunmuştur. Tutamak parçası (117.01.02.117) beyaz/ bej astarlı olup, üzerinde iç içe U şeklinde kırmızı boya bezemeler vardır.

Derbent İlçesi malzemesi

Mülayim Höyük 112.01.99: Bu höyükte bulunan Prehistorik Çağ'a ait olan mallar genellikle Kalkolitik Çağ'a ve ETÇ'a aittir.²²³ Buradan seçmiş olduğumuz malzemeleri çanaklar ve çömlekler olmak üzere iki gruba ayırdık.

Çanaklar, hafif içe bakan geniş ağızlı sığ kaselerdir. Bu kapların hamur rengi kahverengi iken, astar rengi kırmızının tonlarındadır. Çanaklarda silik açkı izleri görülmektedir ve pişme derecesi genel olarak ortadır. Hamurda katkı malzemesi olarak orta boyutta kum, yoğun kireç, saman, mika ve taşçık (bazılarında 112.01.99.12 Çizim 12/24 obsidyene benzer taşçık parçaları vardır) görülmektedir.

Çömleklerin ağız kısmı dışa doğru kıvrım yapar, boğaz kısmında hafif içe bükülür ve daha sonra genişler. Bu grubun hamur rengi de kahverengi ve tonlarındadır. Astar ise kırmızı, koyu kahverengi ya da açık kahverengindedir. Açıklama ya tek yüzeye ya da her iki yüzeye uygulanmıştır. Tıpkı çanaklarda olduğu gibi çömleklerde orta dereceli fırınlanmışlardır. Çömleklerin hamur katkısı da çanaklarınkine benzer tek fark bunlarda yoğun mika katkısı kullanılmış olmasıdır.

Beyşehir İlçesi malzemesi

Eflatun Höyük 115.02.98: Höyük doğal bir tepe üzerindedir ve Eflatunpınar Anıtı'nın yaklaşık 150 m. batısındadır. Buranın keramiklerin hamur rengi pembe, kahverengi ve kiremit renginin tonlarındadır. Çoğu kabın astar rengi kendindedir fakat bej gibi renklerde görülmektedir. Buradaki bazı kapların (115.02.98.86/124) gövdelerinde makara ve "yalancı makaralar" görülmektedir. Makara tutamaklı bu örnekler Akşehir Sivricik ve Yörük Mezarı höyüklerde de bulunmaktadır. Bazı çanaklarda (115.02.98.32/159) ise ağız kısmının hemen altında dikey ve yatay kulplar bulunmaktadır. Çanak-çömleğin orta dereceli fırınlanmışlardır ve çoğu malda silik açkı vardır.

²²³ Bahar 2001,191.

Bayat Höyük 115.04.98: Buradaki malların hamur ve astar rengi kahverengidir. Höyükten toplanmış olan keramiklerin çoğu kötü işçilik göstermektedir. Bazı kaplarda açkı vardır fakat bunlar genel olarak siliktir. Çanak ve çömlüklerin hamur katkısına kum, taşçık, kireç, mika ve bol saman kullanılmıştır. Keramiklerin hemen hemen hepsi kötü pişmiştir. Mallara bezeme uygulanmamıştır fakat bazı malzemeler vişne rengine boyanmıştır. Höyükteki çanak ve çömlükler biçim olarak diğer yerleşim yeri mal biçimlerinden bir farklılık göstermezler.

Akşehir İlçesi malzemesi

Sivricek 101.05.03: Bu höyüğün malzemeleri Konya'nın Kuzeybatısında görülen kap özelliklerini taşımaktadırlar. Hamur rengi Konya merkez malzemelerine göre daha turuncuya dönüktür. Örneklerden birinin hamur rengi ise kırmızıdır. Kapların astar rengi kahverengi, kırmızı, devetüyü ve turuncu-kahverengindedir. Fakat çanak-çömlüklerden bazıları kötü pişmiş oldukları için bunların yüzeylerinde renk dalgalanması ve renk değişimi meydana gelmiştir. Sivricek mallarının çoğu açıktır.

Bu höyükte görülen malzemelerin farklı hamur özellikleri vardır. Bazı kapların hamuruna kaba kum katılmışken, bir başka örneğin (101.05.03.25) hamuru arıtılmıştır.

Kaplarda bezeme olarak, ağız kısmında küçük makara kulplar ya da yan yana duran iki küçük daire kabartma vardır.

Üçhöyük-I (101.02.94): Höyük malzemelerini çanaklar ve çömlükler olmak üzere iki gruba ayırdık. Çanakların hamurunda görülen en yoğun renk, açık kiremit, gri ve kahverengidir. Çoğu çanağın astar rengi de bu renklere aittir. Çanaklarda farklı biçimler görülmektedir. Kimileri içe dönükken diğerleri hafif dışa bakar. Çanaklardan birinde ağız kısmından başlayan "yalancı tutamak" vardır. Bu tip tutamakta yan yana üç tane dikey kabartma vardır. Bir diğer kaptaki ise ağızdan başlayan bir kulp vardır.

Çanaklarda hamur katkısı olarak ince kum, taşçık, kireç ve mika kullanılmıştır. Çanakların çoğu iyi pişmiştir ve her iki yüzeyi de açıktır.

Çömlüklerin hamur rengi ve astar rengi çanaklarınkine benzer. Çömlükler çanaklara göre daha kötü pişmişlerdir. Biçim olarak diğer merkez çömlüklerinden farkları yoktur. Üçhöyük çömlüklerine katkı malzemesi olarak iri taşçık, mika, yoğun kireç ve yoğun saman katılmıştır.

Yörük Mezarı (101.07.03): Höyükten toplanmış olan malların ana hamur rengi kahverengidir. Bu malzemelerin astar rengi ise kahverengi, bej, koyu kahverengi veya kiremit rengindedir. Çanak ve çömleklerin çoğu açıktır. Kapların hamuruna kum, taşçık ve kireç katılmıştır. Saman ve mikâ katkısı, bu höyüğün mallarında fazla kullanılmamıştır.

Buradaki çanakların bir kısmı hafif içe doğru kapalı ağızlı iken, diğerleri düz ağızlıdır. Bazı çanaklarda ağızla bitişik olan ya da hemen ağızın altında bulunan makara tutamaklar vardır (101.07.03.01 ve 133). Çömleklerin ağızı ise hafif dışa doğru kıvrım yaparlar (101.07.03.18).

Yunak İlçesi malzemesi

Üçkuyular (103.01.97): Konya'nın kuzeybatısında yer alan höyükten çıkan malzemelerin özellikleri Afyon Bölgesi malzemesi özelliklerine benzer.

Buradaki çanakların hamur rengi açık kiremit, kahverengi ve açık kahverengidir. Astarlarda normalde aynı renktedir. Hamur katkısı, ince kum, taşçık, kireç, mika ve samandan oluşmaktadır. Bazı kapların hamurunda (103.01.97.06) çatlaklar ve gözenekler bulunmaktadır. Üçkuyular höyük çanaklarına eklenti ya da bezeme olarak at nalı şeklinde tutamak (103.01.97.06) ve ağızdan başlayan dikey kulp görülmektedir. At nalına benzeyen tutamağın benzerleri (301.16.03.66) Afyon-Bolvadin Durthacı Höyük'te de vardır.

Çömleklerin hamur rengi koyu bejden kahverengiye kadar değişmektedir ve astarlarda yine bu renklerdedir. Üçkuyular çömlek örneklerinin hamur katkısı çanak örneklerinkine benzer fakat çömlek katkısı yoğun kireç ve ufak taşçıklarda içermektedir.

Çömleklerin ağız biçimi, diğer höyük örneklerine göre daha dışa dönüktür. Bezeme olarak bazı kapların dış yüzeyleri ve iç ağız kısımları astardan bir ton koyu renkte boyanmıştır ve bu yerler açılmıştır. Örneklerden birinde ağızdan itibaren başlayan yatay oluk bezemeli bir kulp bulunmaktadır. Höyükte Kalkolitik ve Erken Tunç Çağ malzemesi görülmektedir.²²⁴

²²⁴ Bahar 1999,28.

Höyük İlçesi malzemesi

Görünmez Höyük (111.06.99): Höyük Görünmez Köyü'nün 500 m. kuzeybatısında yer almaktadır. Buradan toplamış olduğumuz malları çanaklar ve çömlekler olmak üzere iki gruba ayırdık.

Çanaklar biçim olarak diğer höyük çanaklarına benzerler aralarındaki tek fark hamurda kullanılmış olan katkı ve katkı oranıdır. Bazı çanak (111.06.99.04) hamurları arıtılmış gibi görülür fakat içlerinde bitki ve ot taneleri görülür. Bir başka değişiklik ise çanakların dış yüzeyine uygulanmış olan yatay dalga şeklindeki kabartmalardır.

Görünmez Höyük çömleri, biçim olarak diğer höyük çömlerinden bir farklılık göstermez. Yapımları kaba olan kimi mallar, küçük küpte olabilir. Fakat çömlerin hamur özelliği diğer höyük mallarından biraz farklıdır. Hamur rengi pembemsi-kırmızı, kahverengi ve kiremit rengindedir. Çömlere katkı olarak mika, ot, saman ve iri taşçıklar (bazılarında bunlar kırmızı taşçıklardır) kullanılmıştır. İri taşçıkların hamurda yoğun oluşu, bu kaba malların pişirme kapları olarak kullanılmış olabilecekleri düşünülmektedir. Kaba malların yüzeylerinde bir düzeltme işlemi vardır fakat bunlar genel olarak açıksızdır.

Karapınar İlçesi malzemesi:

İslik Höyük (122.01.00): Höyük ilçenin 15 km. batısında ve İslik Kasabası'nın 7 km. güneyinde yer almaktadır. Buranın malzemesini çanaklar ve çömlekler olmak üzere iki gruba ayırdık.

Çanakların hamur rengi bej, devetüyü ve külrengindedir. Astar rengi ise kızılımsı- kahverengi, külrengi ve kahverengidir. Çanakların hamuruna katkı olarak ince kum, kireç ve bazılarında da mika katılmıştır. Fakat genel olarak hamurda fazla katkı yoktur kilde elenmiş bir görüntü vardır. Bundan dolayı buradaki malzemelerin gösterdiği özellikler Konya ve Karaman diğer höyük malzeme özelliklerinden farklıdır. Çanaklar orta ya da iyi derecede fırınlanmışlardır ve bazılarında açık ya da silik açık görülmektedir. Çanaklar biçim olarak diğer höyük malzemelerinden bir farklılık göstermezler.

Çömlerin hamur rengi çanaklarınkinin aynısıdır. Astar rengi ise turuncu-kahverengi ve kahverengidir. Çömlerin hamur özelliği büyük oranda çanak hamuruna benzer tek fark bunlarda taşçık ve saman katkının da kullanılmış olmasıdır. Çömler,

çanaklardan daha kötü pişmişlerdir çünkü örneklerden birinin (122.01.00.10) iç yüzeyi siyaha dönüşmüştür. Açık işlemi kapların her iki yüzeyine de uygulanmıştır.

7.2 KARAMAN BÖLGESİ ÇANAK-ÇÖMLEĞİ

Merkez malzemesi

Koca Höyük (201.09.02): Buradan seçilmiş olan malzemelerin hamur rengi kahverengi ve tonlarındadır. Astar rengi ise kendinden ya da kiremit rengindedir. Genel olarak kaplar orta ya da iyi pişmişlerdir. Çanaklar düz ağızlı iken, çömlüklerin ağız hafif dışa dönüktür. Bazı çömlüklerin (21.09.02.09) gövdesinde (ağız kısmından yaklaşık 2 cm aşağı) tutamaklar bulunmaktadır. Mallardan bazılarında kırmızı boya uygulanmıştır. Kiminin tüm yüzeyi boyalı iken, diğerlerinin sadece dışı ve iç ağız kısmı boyalıdır. Koca Höyük malzemelerinde açık varsa, bu tüm kaba uygulanmıştır.

Kaşoba Höyük (201.12.02): Buradaki çanak ve çömlüklerin hamur rengi kahverengi, bej, pembe ve siyah/gri tonlarındadır. Astar rengi ise vişnerengi, siyah ve kiremit rengindedir. Kaplar genelde iyi açkılanmışlardır ve bazı kapların iç ağız kısmı ve tüm dış yüzey kırmızıya boyanmıştır. Kapların hamuruna katkı maddesi olarak taşçık, kireç, mika ve saman eklenmiştir. Bazı mallar diğerlerine göre daha yoğun kireç katkıdır. Fakat bu höyükteki malların hamuru yinede diğer höyük malzeme hamurlarına göre daha iyi arıtılmıştır.

Düdüğün Yüğcezi (201.18.02): Höyük malzemelerinin hamur rengi, kahverenginin ve kiremit renginin farklı tonlarındadır. Astar rengi ise yine kahverengi ve kiremit renklerindedir. Fakat bazı kaplarda kötü pişmeden dolayı renk farklılaşması meydana gelmiştir. Buradan toplanmış olan mallar, Konya Bölgesi (örneğin Sızma ve Meydan Yolu höyükleri) malzemelerine benzerler.

Çanak ve çömlüklerden bazılarında açık görülmektedir fakat genel olarak bu höyüğe ait olan malzemelere fazla işlem uygulanmamıştır.

Akçşehir Höyük (201.02.02): Buradaki malzemeleri iki ana gruba çanak ve çömlük olarak ayırmaya karar verdik.

Çanakların hamur rengi kahverenginin tonlarındadır. Astarları ise kahverengi ve kiremit renklerde. Bu grubun hamur katkısı; ince, orta veya kaba kum, taşçık, kireç, mika ve samandan oluşmaktadır. Bazı çanaklarda (201.02.02.07) iyi arıtılmış hamur görülmektedir. Çanakların pişme derecesinde farklılıklar görülmektedir bazıları (201.02.02.09) iyi pişmişken, hamurunda ve yüzeyinde çatlaklar bulunan örneklerde vardır.

Çömleklerin ana hamur rengi çanaklarda olduğu gibi kahverengi ve bunun tonlarındadır. Astar da yine bu renktedir. Çömleklerin hamur katkısında yoğun kirecin yanı sıra taşçık, mika ve samanda vardır. Bu grubun kap yüzeylerinde genellikle is izleri görülmektedir ve bundan dolayı çömleklerin çoğu kötü pişmişlerdir. Çömlekler biçim olarak dışa dönük ağızlı ve şişkin gövdelidir ya da içe dönük ağızlı ve şişkin gövdelidir (201.02.02.13 Çizim 7/48).

Eskişehir Yolu/Yüğçeğiz (201.17.03): Buradaki malların ana hamur rengi kahverengi ve tonlarındadır. Astar renginde ise kahverengi, kiremit ve kızılının tonları görülmektedir. Çanak ve çömleklere hamur katkısı olarak orta boyutta kum, taşçık, kireç ve saman kullanılmıştır, mika görülse bile fazla yoğun değildir. Çanakların formunda bir özellik yoktur ve buradaki çanaklar diğer höyük çanak biçimlerine benzerler. Çanaklar gibi çömleklerde biçimde bir farklılık göstermezler fakat bazı çömlek gövdelerinde tutamaklar ve düğme tutamaklar (201.17.03.04) vardır.

8. KERAMİK ENVANTER

PINARBAŞI YUĞ TEPESİ 113.14.99

113.14.99.09 Düğme tutamaklı çanak

Hamur: kiremit renginde

Astar: kendinden

Fırınlama: kötü pişmiş → yüzeyde çatlaklar var

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç, mika ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: iç mat açkılı, dış yer yer silik açkılı

Eklenti: ağızın hemen altında düğme tutamak var

Analoji:

Tarsus.²²⁵ : Fig. 3-40/17 Kalk

Beycesultan²²⁶, s.100 Fig. 12/34+ s. 74 Fig. 2/14 → GKÇ

TAY:²²⁷ Beşik-Sivritepe

Eskiçağ Konya Araş²²⁸, Lev. XCV-CII

113.14.99.118 Düğme tutamaklı çanak

Hamur: kiremit renginde

Astar: pembemsi

Fırınlama: kötü pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: dış ağız altında açkılı kırmızı şerit, için tümü açkılı ve boyalı

Analoji:

Western Links²²⁹, s. 49 Fig. 23/62, 22/52

²²⁵ GOLDMAN, HETTY, *Excavations At Gözlükule, Tarsus II*, Princeton 1956

²²⁶ LLOYD, SETON-JAMES MELLAART, *Beycesultan I, the Chalcolithic and Early Bronze Age Levels*, London 1962

²²⁷ HARMANKAYA, SAVAŞ-OĞUZ, TANINDI-MİHRİBAN, ÖZBAŞARAN "Beşik-Sivritepe", TAY, İstanbul 1998

²²⁸ BAHAR, HASAN, GÜNGÖR, KARAUĞUZ, ÖZDEMİR, KOÇAK, *Eskiçağ Konya Araştırmaları I*, İstanbul 1996

TAY Alishar GKÇ-ETÇ I. 1²³⁰

Prehistoric Mersin²³¹ s.188 Fig. 123/19 XIV-XIII→GKÇ

113.14.99.18 Çanak

Hamur: kahverengi

Astar: kendinden

Fırınlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, iri taşçık, kireç ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: iyi açık

Analoji:

Salv. Excav.-Karaoğlan²³²: s. 50 Fig. 38/20-22→ ETÇ II

113.14.02.02 Tepsi Çizim I/6

Hamur: açık kahverengi

Astar: kendinden

Fırınlama: kötü pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, iri taşçık, kireç ve saman katkılı

El yapımı

Yüzey işlemi: iç yüzey açık

113.14.99.08 Hafif sağa yatık dikey kulplu çanak Çizim 15/46

Hamur: kiremit renginde

Astar: kendinden

Fırınlama: kötü pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, iri taşçık, kireç ve saman

Yüzey işlemi: iç ve dış yüzey açık

²²⁹ BAHAR, HASAN-ÖZDEMİR, KOÇAK, "Western Links Of The Lykaonia Plain In The Chalcolithic And Early Early Bronze Age", *Anatolia Antiqua* XI, 2003, s.21-51.

²³⁰ HARMANKAYA, SAVAŞ-OĞUZ, TANINDI-MİHRİBAN, ÖZBAŞARAN "Alishar", TAY, İstanbul 1998

²³¹ GARSTANG, JOHN. *Prehistoric Mersin, Yümük Tepe In Southern Turkey*. London 1953

²³² TOPBAŞ, AHMET-TURAN. EFE-AHMET, İLASLI, "Salvage Excavations Of The Afyon Archaeological Museum, Part 2: The Settlement Of Karaoğlan Mevkii And The Early Bronze Age Cemetery Of Kaklik Mevkii", *Anatolia Antiqua* VI, 1998. s.21-94.

Analoji:

Bkz: 113.21.02.08 (Alacahöyük, Karaoglan Mevkii)

Eskiçağ Konya Araş., Karasevinç Lev. XCVIII/2- XCIX/5

113.14.99.106 Cömlekcik

Hamur: açık kahverengi

Astar: kendinden

Fırınlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: iç dıştan daha düzgün

Analoji:

Western Links, Malas II, s. 43 Fig. 19/34

Beycesultan, s. 82 Fig. 5/2 → GKÇ

113.14.99.99 Tutamaklı çömlek

Hamur: pembemsi

Astar: kendinden

Fırınlama: kötü pişmiş

Hamur katkısı: kaba kumlu, iri taşçık, kireç ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: açkısız

Eklenti: ağızdan 1.5cm aşağıda tutamak var

Analoji:

Tarsus, Fig. 345/E → ETÇ I

113.14.99.92 Kırık tutamaklı kapak

Hamur: açık kahverengi

Astar: kiremit renginde

Fırınlama: kötü pişmiş → renk dalgalanması var

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç, mika ve saman

Yüzey işlemleri: a ksız
Orantısız. radius ca 10 cm

113.14.99.01 Tepsi  izim 1/2

Hamur: pembemsi renge

Astar: kendinden

Fırlama: kötü pişmiş→is izleri görülür

Hamur katkısı: kaba kumlu,iri taşcık,kireç,mika ve saman

El yapımı

Yüzey işlemleri: içi açkılı

Analoji:

Eskiçağ Konya Araş.,  ayırh y k

Lev. XIV/5 Beycesultan: s. 86 XXXI-7/9+s. 92 XXVIb-9/15→GK 

Western Links, Meydan Yolu, s. 41 Fig. 15/2,5,6+MalasII Fig. 15/4

SIZMA HÖYÜK 113.07.99

113.07.99.100 Tankard

Hamur: devetüyü/açık kahverengi

Astar: kendinden

Fırlama: iyi pişmiş

Hamur katkısı: ince kumlu,kireç ve mika

El yapımı

Yüzey işlemleri: açkılı

Bezeme: dış yüzey ve i  ağız kısmı kırmızı boyalı

Analoji:

Beycesultan, s.190 Fig. 46/2→ET  II

Troia vol I. ²³³ II, Fig. 380/36773&35558→Troia II

Salv. Excav.-Kaklık Mevkii, s. 68 Fig. 32/126,fig.55/140 ve fig.58/164

²³³ BLEGEN, CARL W.-JOHAN L., CASKEY-MARION, RAWSON-JEROME, SPERLING, TROY, General Introduction The First And Second Settlements, Vol.I. Part 2: Plates , Princeton 1950

113.07.99.102 Kulplu çömlek Çizim 6/40

Hamur: kiremit renginde

Astar: kahverengi

Fırlama: kötü pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, iri taşçık, kireç, mika ve saman

El yapımı

Yüzey işlemleri: açkısız

113.07.99.103 Çömlek-vazo Çizim 3/15

Hamur: kiremit renginde

Astar: kırmızı

Fırlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç ve mika

El yapımı

Yüzey işlemleri: açkısız

Analoji:

Eskiçağ Konya Araş., Lev.XCV/5

Western Links, Sızma, s.46 Fig. 20/42-43

Beycesultan, s.150 Fig. 26/1-2 ve s.226 fig.59/9→ETÇ II ve III

Tarsus. Fig 362/576 → ETÇ III

113.07.99.105 Çömlek Çizim 2/4

Hamur: koyu kahverengi

Astar: kiremit renginde

Fırlama: kötü pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç, mika ve saman

El yapımı

Yüzey işlemleri: silik açkılı

MEYDAN YOLU 113.21.02

113.21.02.08 Hafif sağa yatık kulplu çanak Çizim 9/1

Hamur: açık kahverengi

Astar: kalın koyu kırmızı/kiremit renginde

Fırlnlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu,taşçık,kireç,mika ve saman

El yapımı

Yüzey işleml: açkılı

Analoji:

Salv.Excav.-Karaoğlan, s.49 Fig. 37/3 ve s.38→ETÇ II 1a mal grubu

Alacahöyük I²³⁴, s.93, Lev LXXI/199.

113.21.02.16 Canak

Hamur: açık kahverengi

Astar: kendinden

Fırlnlama: kötü pişmiş

Hamur katkısı: kaba kumlu,taşçık, kireç yoğun mika ve saman

El yapımı

Yüzey işleml: açkısız

113.21.02.01 Mahmuz kulplu çömlek Çizim 8/49

Hamur: pembemsi

Astar: açık kahverengi

Fırlnlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç, mika ve saman

El yapımı

Yüzey işleml: silik açkılı

113.21.02.17 Yatay kulplu çömlek 8/50

Hamur: kahverengi

Astar: kendinden

Fırlnlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, yoğun kireç, mika ve yoğun saman

El yapımı

113.21.02.89 Tepsi Çizim 1/4

Hamur: kahverengi

Astar: krem

Fırlama: orta pişmiş → dış yüzey külrengine dönüşmüş

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç, mika ve saman

El yapımı

Yüzey işlemleri: silik ağırlı

113.21.02.88 Tepsi Çizim 1/5

Hamur: açık kahverengi

Astar: kendinden

Fırlama: kötü pişmiş

Hamur katkısı: kaba kumlu, taşçık, kireç, mika ve saman

El yapımı

Dış yüzey çok bozuktur

113.21.02.09 Tepsi Çizim 1/1

Hamur: açık kahverengi

Astar: kendinden

Fırlama: kötü pişmiş

Hamur katkısı: kaba taşçık, kireç, mika ve saman

El yapımı

113.21.02.50 Çanak Çizim 3/18

Hamur: koyu pembe

Astar: açık kahverengi

Fırlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, iri taşçık, kireç, mika ve saman

El yapımı

SULUTAS HÖYÜK 113.05.98

113.05.98.05 Cömlek Çizim 4/25

Hamur: açık kahverengi

²³⁴ Koşay, Hamit Z.-Mahmut, Akok, Alaca Höyük Hafriyatı 1936, Ankara 1938

Astar: kendinden

Fırınlama: kötü pişmiş → dış yüzey külrengine dönüşmüş

Hamur katkısı: ince kumlu, kireç, mika ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: açkısız

Analoji:

Bkz. 113.05.978.07 analojisi

113.05.98.07 Cömlek Çizim 4/23

Hamur: açık kahverengi

Astarlı: kendinden

Fırınlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç ve mika

El yapımı

Yüzey işlemi: açkılı

Bezeme: dış yüzey ve iç ağız kısmı kırmızı boyalı

Analoji:

Early Cult., s. 225 Fig. 13/5 → ETÇ I-II

Alacahöyük II²³⁵, Lev. 150/ikinci sıra soldan beşinci → Kalkolitik (GKÇ?)

Prehist. Sit. On The Cilician Coastal Plain,²³⁶ s. 94 Fig. 5/5 → ETÇ

113.05.98.08 Cömlek

Hamur: kahverengi

Astar: kendinden

Orta pişmiş

Orta kumlu, kireç, mika ve saman katkılı

El yapımı

Yüzey işlemi: iç yüzey açkılı, dış yüzey dökülmüş

²³⁵ KOŞAY, H.Z.-M.AKOK, Alaca Höyük Kazısı 1940-1948'deki Çalışmalara Ve Keşiflere Ait İlk Rapor, Ankara 1966

²³⁶ STEADMAN, SHARON R., "Prehistoric Sites On The Cilician Coastal Plain: Chalcolithic and Early Bronze Age Pottery From The 1991 Bilkent University Survey", *Anatolian Studies* XLVI, London 1994, s.85-102

113.05.98.09 Cömlek Çizim7/46

Hamur: koyu kahverengi

Astar: kendinden

Fırınlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, kireç, mika ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: açık

Analoji:

Western Links., Meydan Yolu s.43 Fig. 17/15-16

Prehistoric Mersin, s.170 Fig.107/3→GKÇ

Early Cult., s. 215 Fig. 9/34→ETÇ

GÖKHÖYÜK 121.02.02

121.02.02.118 Tutamaklı çömlek

Hamur: kahverengi

Astar: kendinden

Fırınlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu,kireç,mika ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: iç yüzey açık

Bezeme: kırmızı boyalı

Eklenti: ağızdan 2 cm alta tutamak

Analoji:

Kuruçay 1, Lev 143/5 8.kat A1→EKÇ

121.02.02.72 Üçgen kulp (pointed handle)

Hamur: açık kahverengi

Astar: kendinden

Fırınlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: ince kumlu, kireç, mika ve saman

El yapımı

Analoji:

Early Cult., Karkın Höyük, s. 223 Fig. 12/35B ve 37→ETÇ II

121.02.02.146 Çanak

Hamur: kahverengi

Astar: kendinden

Fırınlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, iri kireç taneleri ve mika

El yapımı

Bezeme: dudak ve iç ağız kısmı koyu kırmızı boyalı

YENİSU HÖYÜK 121.06.02

121.06.02.184 Çanak-kase Çizim 12/28

Hamur: Kül rengi

Astar: kendinden

Fırınlama: kötü pişmiş

Hamur katkısı: ince kumlu, kireç, mika ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: açkılı

Analoji:

Eskiçağ Konya Araş., Kavğanın H. Lev. XCIX/9

Early Cult., Kurtbaba, Akçayşehir s. 215 Fig. 8/1,5,9→ETÇ I

Tarsus, Fig. 345 K ve 92→ETÇ I

121.06.02.34 Çömlek-vazo Çizim 5/32

Hamur: açık kahverengi

Astar: bej

Fırınlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: ince kumlu, kireç ve saman

El yapımı

Bezeme: dış yüzeyin tümü ve iç ağız kısmı vişne renginde boyalı

Analoji:

Western Links, Gelemiş, s.46 Fig.20/40

Prehistoric Mersin, Fig. 103/13→GKÇ

Beycesultan, Fig. 14/29→ETÇ I

121.06.02.70 Gövde parçası Resim 7/c

Hamur: açık küllengi

Astar: kendinden

Fırınlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç, bol mika ve saman

El yapımı

Yüzey işlem: dış silik açkılı

Bezeme: çentik bezemeli, beyaz dolgu izleri taşıyor

Analoji:

İkiztepe²³⁷: Lev.XXXVI/9+s.44→ETÇ I

Tarsus, Fig. 257/320a ve 327→ETÇ II

B.Güllücek²³⁸:Lev.XIV

121.06.02.35 Cömlekcik Çizim 5/35

Hamur: açık kahverengi

Astar: kendinden

Fırınlama: iyi pişmiş

Hamur katkısı: ince kumlu, yoğun kireç ve mika

El yapımı

Bezeme: iç ve dış ağız kısmında ve dış yüzeyin omuza kadar olan bölüm koyu

kahverengi boyalı, bazı yerlerde boya gövdeden aşağı doğru akmış

Eklenti: dudakta küçük dikey kulp hemen altında omuzda yatay kulp

Analoji:

Bkz. 117.01.02.74 pişme, hamur, astar ve boya bezeme aynıdır→ETÇ II

²³⁷ ALKIM, U.BAHADIR-HANDAN, ALKIM, ÖNDER BİLGE, İkiztepe I, Birinci ve İkinci Dönem Kazıları (1974-1975), Ankara 1988

²³⁸ KOŞAY, HAMİT-MAHMUT, AKOK, Türk Tarih Kurulu Tarafından Yapılan Büyük Güllücek Kazısı, Ankara 1957

“Metalik kaplar”

121.06.02.65 Cömlek Çizim 11/19

Hamur: açık kiremit renginde

Astar: kiremit renginde

Fırlama: orta pişmiş→gözenekli ve renk dalgalanması var

Hamur katkısı: orta kumlu, kireç, mika ve saman

El yapımı

DEDEMOĞLU 121.18.03

121.18.03.12 Canak Çizim 11/17

Hamur: kahverengi

Astar: kendinden

Fırlama: kötü pişmiş

Hamur katkısı. orta kumlu, taşçık, kireç ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: iyi açkılı

Analoji:

Prehistoric Göksu²³⁹, s. 188 Fig. 4/20,23→ETÇ I-II

121.18.03.21 Cömlek Çizim 2/2

Hamur: krem

Astar: kendinden

Fırlama: kötü pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, iri taşçık, kireç ve saman

El yapımı

Bezeme: dış yüzey ve iç ağız kısmı vişne renginde boyanmış

121.18.03.29 Canak Çizim 10/11

Hamur: koyu kahverengi

Astar: kendinden

Fırlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: ince kumlu, taşçık ve kireç
El yapımı
Yüzey işlemleri: açıkılı
Bezeme: iç yüzey grimsi kahverenginde boyanmış

121.18.03.46 Çanak

Hamur: açık kahverengi
Astar: kendinden
Fırınlama: kötü pişmiş
Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç ve saman
El yapımı
Yüzey işlemleri: iyi açıkılı

121.18.03.63 Cömlek Çizim 2/1

Hamur: kahverengi
Astarlı: kendinden
Fırınlama: kötü pişmiş
Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç ve saman
El yapımı
Yüzey işlemleri: dış ve iç ağız kısmı silik açıkılı
Bezeme: açıkılı yerlerde kırmızı boya görülür

Analoji:

Early Cult., s. 204 Fig. 3/1 → GKÇ

121.18.03.94 Cömlek Çizim 7/45

Hamur: kahverengi
Astar: kendinden
Fırınlama: kötü pişmiş
Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç ve saman
El yapımı
Yüzey işlemleri: iyi açıkılı

²³⁹French, D.H., "Prehistoric Sites in the Göksu Valley", Anatolian.Studies XV London 1965, s. 177-201

Analoji:

Early Cult., s. 217 Fig. 9/35→ETÇ

Beycesultan, s. 86 Fig. 7/6-7→GKÇ

ÇAYIRBAĞI 116.08.97

116.08.97.76 Çanak

Hamur: açık kahverengi

Astar: kırmızı

Fırınlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu,kireç ve saman

El yapımı

Yüzey işleme: iyi açıkılı

Analoji:

Early Cult., Konya Ovası, s. 223 Fig. 12/6-7 ve Fig.8 “Red burnished ware”→ETÇ II

Salv.Excav.-Karaoğlan, Fig. 17/1,2,6 ve 37/6-7 “Red slipped & burnished ware”→ETÇII

Troia vol. I. 2., s. 376 Fig. 35454 ve 35551→Troia II

Troia vol. II.²⁴⁰ 2., Fig. 59a/16→Troia III

116.08.97.263 Çömlek

Hamur: kahverengi

Astar: kendinden

Fırınlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu,taşçık, kireç, mika ve saman

El yapımı

116.08.97.50 Çömlek

Hamur: kahverengi

Astar: kendinden

²⁴⁰ BLEGEN, CARL W.-JOHAN L., CASKEY-MARION, RAWSON-JEROME. SPERLING, TROY, The Third, Fourth, and Fifth Settlements, Vol.II. Part 2: Plates , Princeton 1951

Fırınlama: kötü pişmiş→renk dalgalanması var
Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç, mika ve saman
El yapımı

Analoji:

Kuruçay I: Lev.176/5 7kat→EKÇ
Hacılar II:s.305 Ila çömllekleri→EKÇ(ETÇ??)*

HATUNSARAY-ZOLDERE HÖYÜK 116.14.02

116.14.02.03 Çömlek Çizim 7/47

Hamur: açık kahverengi
İç Astar: iç kahverengi
Fırınlama: kötü pişmiş→dış yüzey devetüyü rengine dönüşmüş
Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç, mika ve saman
El yapımı
Yüzey işlemi: silik açkılı

Analoji:

Ormanfıdanlığı²⁴¹, s. 105 Fig. 17/280→GKÇ
Excavations at Can Hasan²⁴², s. 93 Fig. 4/7→GKÇ

116.14.02.06 Büyük çömlek Çizim 4/21

Hamur: açık kahverengi
Astar: pembemsi-krem
Fırınlama: orta pişmiş→dış yüzeyde renk dalgalanması var
Hamur katkısı: ince kumlu, taşçık, kireç, mika ve saman
El yapımı
Yüzey işlemi: boyalı olan yerler silik açkılıdır
Bezeme: iç ağız kısmında ve dış yüzeyde açık vişne renginde boya var

²⁴¹ EFE, TURAN, *The Salvage Excavations at Ormanfıdanlığı A Chalcolithic Site In Inland Northwestern Anatolia*, İstanbul 2001

²⁴² FRENCH, DAVID H., "Excavations At Can Hasan Fourth Preliminary Report, 1964", *Anatolian Studies XV*, London 1965

Analoji:

Alacahöyük II., Lev. 140 no'suz kap→ETÇ

Tarsus, Fig. 350/B→ETÇ II

116.14.02.08 Çanak Çizim 15/45

Hamur: kül rengi

Astar: kendinden

Fırlama: kötü pişmiş→renk dalgalanması oluşmuş

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç, mika ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: açık

116.14.02.21 Çömlek Çizim 2/3

Hamur: açık bej renginde

Astar: kendinden

Fırlama: kötü pişmiş

Hamur katkısı: ince kumlu, kireç, mika ve saman

El yapımı

116.14.02.30 Büyük çanak Çizim 14/35

Hamur: kahverengi

Astar: açık kül rengi

Fırlama: kötü pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, kireç, mika ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: dış yüzey silik açık

Bezeme: dış yüzeyde koyu kahverengi boya var

Analoji:

Ormanfıdanlığı, s. 101 Fig. 13/230-232→OKÇ

Beycesultan., s. 100 Fig. 12/42→GKÇ

Early Cult., s. 215 Fig. 8/25→ETÇ

ÇOMAKLI HÖYÜK 116.03.02

116.03.02.188 Tepsi Çizim 1/3

Hamur: açık kahverengi

Astar: kendinden

Fırlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, mika ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: içi açık

Analoji:

Beycesultan, s. 92 Fig. 9/15 ve s.102 Fig. 13/12,14→GKÇ

116.03.02.75 Canak Çizim 15/42

Hamur: koyu gri

Astar: kendinden

Fırlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç ve mika

El yapımı

Yüzey işlemi: açık

116.03.02.191 Canak Çizim 12/23

Hamur: açık kahverengi

Astar: koyu kahverengi

Fırlama: kötü pişmiş →is izleri var

Hamur katkısı: kaba kumlu, taşçık, kireç ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: silik açık

Analoji:

Western Links.:Malas, Meydan Yolu, s.49 Fig. 23/58-59

Salv.Excav.-Karaoğlan, s.49 Fig. 37/3→ETÇ I

Pisidia III.,²⁴³ Yakalar Lev. VIII/3→ETÇ

²⁴³ Özsait, Mehmet, "Pisidya Bölgesinde Yeni Prehistorik İskan Yerleri (IV)", *Anadolu Araştırmaları*, XI İstanbul 1989

116.03.02.74 Cömlek Çizim 4/24

Hamur: açık kahverengi

Astar: kendinden

Fırınlama: kötü pişmiş → renk dalgalanması

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: silik açkılı

Analoji:

Prehistoric Mersin, s.165 Fig. 103/1 → GKÇ (XIV-XIII katlar)

116.03.02.96 Çanak Çizim 14/37

Hamur: külrengi

Astar: Koyu gri

Fırınlama: kötü pişmiş

Hamur katkısı: ince kumlu, taşçık, kireç, mika ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: iyi açkılı

116.03.02.76 Cömlek Çizim 4/28

Hamur: kahverengi

Astar: kendinden

Fırınlama: kötü pişmiş → iç yüzey grimsi-kahverengiye dönüşmüş

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç, mika ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: silik açkılı

116.03.02.206 Cömlek Çizim 15/49

Hamur: bej renginde

Astar: kırmızı

Fırınlama: kötü pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, mika ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: açkılı

Analoji:

Beycesultan, s.100 Fig. 12/25→GKÇ

Early Cult., s. 215 Fig. 8/25-31→ETÇ

116.03.02.43 Canak Çizim 10/14

Hamur: kahverengi

Astar: dış yüzey devetüyü

Fırınlama: kötü pişmiş→iç astarda renk değişimi var

Hamur katkısı: orta kumlu, taşcık, kireç ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: açkılı

Analoji:

Early Cult., s. 215 Fig. 8/12→ETÇ II

Tarsus: Fig. 345/E→ETÇ I

116.03.02.63 Cömlek Çizim 3/16

Hamur: açık krem rengine

Astar: kendinden

Fırınlama: kötü pişmiş→dış yüzey griye dönüşmüş

Hamur katkısı: orta kumlu, taşcık, kireç, mika ve saman

El yapımı

Analoji:

Beycesultan, s.92 Fig. 9/23→GKÇ

Alacahöyük II, Lev.150/en üste soldan ikinci→Kalkolitik

DEDENİN HÖYÜK 108.10.98

108.10.98.09 Hafif sağa yatık dikey kulplu canak

Hamur: açık kahverengi

Astar: kendinden

Fırlnlama: iyi pişmiş

Hamur katkısı: ince kumlu, taşçık, kireç, mika ve saman

El yapımı

Yüzey işleml: açkılı

Analoji:

Bkz. 113.14.99.08 ve 113.21.02.08 →ETÇ II

108.10.98.10 Canak

Hamur: açık kahverengi

Astar: kendinden

Fırlnlama: iyi pişmiş

Hamur katkısı: ince kumlu, taşçık, kireç, mika ve saman

El yapımı

Yüzey işleml: mat açkılı

Analoji:

Eskiçağ Konya Araş., Dedenin H. Lev. CV/1

Early Cult., Koca H. s. 215 Fig. 8/15→ETÇ II

Tarsus: Fig. 345 K ve L→ETÇ I

108.10.98.11 Dışa dönük ağızlı çömlek

Hamur: açık kahverengi

Astar: kendinden

Fırlnlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: ince kumlu, taşçık, kireç, mika ve saman

El yapımı

Yüzey işleml: açkılı

Analoji:

Eskiçağ Konya Araş., Karaköy Küllük. Lev. XCVI/5 ve s. 27→GKÇ ve ETÇ

Beycesultan: s.186 Fig. 44/23 (XIII kat)→ETÇ II

BAŞHÖYÜK 108.07.95

108.07.95.07 Çanak Çizim 9/9

Hamur: kahverengi

Astar: kendinden

Fırlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: ince kumlu, kireç ve mika

El yapımı

Analoji:

Salv.Excav.-Karaoğlan, s.50 Fig. 38/14→ ETÇ II-III

108.07.95.02 Çanak

Hamur: kiremit renginde

Astar: kendinden

Fırlama: orta pişmiş→is izleri görülür

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç, mika ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: açkılı

108.07.95.04 Çanak

Hamur: kiremit renginde

Astar: kırmızı

Fırlama: kötü pişmiş→dış yüzey kırmızıdan grimsi-kahverengiye dönüşmüş

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç, mika ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: açkılı

108.07.95.09 Çanak Çizim 13/32

Hamur: açık kiremit renginde

Astar: kendinden

Fırlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: ince kumlu, kireç ve mika

El yapımı

Analoji:

Salv.Excav.-Karaoğlan, s.49 Fig. 37/6→ ETÇ II-III

Kuruçay II., Lev. 125/1-2,4,7→ ETÇ I-II

108.07.95.08 Cömlek

Hamur: kahverengi

Astar: kendinden

Fırlnlama: kötü pişmiş→renk değişimi

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç, mika ve saman

El yapımı

108.07.95.15 Cömlek Çizim 3/13

Hamur: kahverengi

Astar: kendinden

Fırlnlama: kötü pişmiş→dış yüzeyin tamamı isli

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, mika ve saman

El yapımı

Analoji:

Kuruçay II., Lev. 162/8→EKÇ

Western Links., Meydan Yolu, s. 45 Fig. 19/35

Ormanfıdanlığı, s. 90 Fig. 2/29→ EKÇ ve s.104 Fig. 16/262→GKÇ

Beycesultan, s.100 Fig. 5/2→GKÇ

ERTUĞRUL HÖYÜK 108.12.94

108.12.94.04 Canak

Hamur: kahverengi

Astar: kendinden

Fırlnlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, kireç, mika ve saman

El yapımı

Yüzey işlemleri: iç yüzey ağıkılı

Analoji:

Eskiçağ Konya Araş., Lev.CI/11→Troia ETÇ malları (s.30)

Troia vol. I. 2: s. 412/11-12→Troia II ve s. 414/12—II e-g evreleri.

108.12.94.01 İlmek kulplu fincan

Hamur: kiremit renginde

Astar: kendinden

Fırınlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç, mika ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: silik açkılı

Analoji:

Eskiçağ Konya Araş., Lev. XLVI/ 1

Beycesultan, s.146 Fig.24/11→ETÇ II

PAZARHÖYÜK 108.06.95

108.06.95.13 Cömlek Çizim 6/38

Hamur: pembemsi

Astar: kahverengi

Fırınlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: kaba kumlu, iri taşçık, kireç ve saman

El yapımı

Analoji:

Ormanfidanlığı, s. 102 Fig. 14/236→OKÇ (V kat)

Beycesultan, s. 102 Fig. 13/4,6→GKÇ

108.06.95.02 Cömlek Çizim 3/10

Hamur: kiremit renginde

Astar: kendinden

Fırınlama: iyi pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç ve mika

El yapımı

Yüzey işlemi: açkılı

Analoji:

Kuruçay I, Lev. 142/10 ve 143/5→EKÇ (8 kat)

KARHANE HÖYÜK 117.01.02

117.01.02.35 Canak Çizim 15/43

Hamur: açık kahverengi

Astar: krem

Fırlnlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, iri kireç taneli, mika ve saman

El yapımı

Bezeme: ağız kısmı vişne rengine boyanmış

117.01.02.74 Cömlek-vazo Çizim 5/36

Hamur: grimsi- kahverengi

Astar: kendinden

Fırlnlama: orta pişmiş →is izleri görülür fakat kabın kendisi sertdir.

Hamur katkısı: ince kumlu, kireç ve mika

El yapımı

Bezeme: ağızda ve boyunda koyu kahverengi şerit bezeme

Analoji:

Bkz. 121.06.02.35 “Metalik kap”

Prehistoric Mersin, s.196 Fig. 122

Early Cult., s. 227 Fig. 14/38-41→ETÇ II

117.01.02.117 Tutamak

Hamur: açık kahverengi

Astar: beyaz

Fırlnlama: orta pişmiş

Orta kumlu, kireç ve mika katkılı

El yapımı

Bezeme: kırmızı U şeklinde motifli

Analoji:

Çatal Höyük West²⁴⁴, s. 152-153→EKÇ II kapları

117.01.02.84 Gövde parçası Resim 7/b

Hamur: grimsi-kahverengi

Astar: kendinden

Fırlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç, mika ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: dış yüzey açıkılı

Bezeme: dışta şevron bezemeli, Beyaz boya dolgunun dökülmüş olduğu düşünölmektedir.

117.01.02.56 Tutmaklı kapak Çizim 6/42

Hamur: açık kahverengi

Astar: koyu kahverengi

Fırlama: kötü pişmiş→renk farklılaşması meydana gelmiş

Hamur katkısı: ince kumlu, kireç, mika ve saman

El yapımı

MÜLAYİM HÖYÜK 112.01.99

112.01.99.19 Canak Çizim 12/22

Hamur: açık kahverengi

Astar: kendinden

Fırlama: kötü pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: silik açıkılı

Bezeme: kırmızı boyalı

112.01.99.33 Cömlek Çizim 3/11

Hamur: kahverengi

Astar: kendinden
Fırlama: orta pişmiş
Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç, mika ve saman
El yapımı
Yüzey işlemleri: açkılı

112.01.99.29 Cömlek Çizim 4/19

Hamur: bej
Astar: kendinden
Fırlama: kötü pişmiş
Hamur katkısı: orta kumlu, iri taşçık, kireç, mika ve saman
El yapımı

112.01.99.18 Cömlek Çizim 5/31

Hamur: açık kahverengi
Astar: açık kiremit renginde
Fırlama: orta pişmiş
Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç, yoğun mika ve saman
El yapımı
Yüzey işlemleri: dış yüzey açkılı

Analoji:

Tarsus, Fig. 346/126→ETÇ I
Beycesultan, s.74 Fig. 2/8→GKÇ
Kuruçay II, Lev. 126/5 (2.kat J türü mal)→ETÇ

112.01.99.53 Cömlekkik Çizim 4/20

Hamur: kahverengi
Astar: kendinden
Fırlama: kötü pişmiş
Hamur katkısı: ince kumlu, iri taşçık, kireç ve samaan
El yapımı
Yüzey işlemleri: açkılı

²⁴ Mellaart, James, "Çatal Höyük West", *Anatolian Studies* XV, London 1965, s.136-156

Bezeme: kırmızı boyalı

112.01.99.56 Çanak Çizim 9/5

Hamur: krem

Astar: kendinden

Fırlama: orta pişmiş→renk dalgalanması var

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç ve mika

El yapımı

Yüzey işlemleri: silik ağıllı

112.01.99.41 Çanak Çizim 12/25

Hamur: açık kahverengi

Astar: kiremit/kırmızı

Fırlama: kötü pişmiş→renk dalgalanması ve oksidasyon izleri

Hamur katkısı: orta kumlu, kireç, mika ve saman

El yapımı

Yüzey işlemleri: silik ağıllı

Analoji:

Beycesultan, s.146 Fig. 24/11→ETÇ II

Early Cult., s. 215 Fig. 8/11→ETÇ II

112.01.99.22 Çanak Çizim 12/26

Hamur: kahverengi

Astar: kiremit rengi

Fırlama: kötü pişmiş

Hamur katkısı: ince kumlu, taşçık, kireç, mika ve saman

El yapımı

Yüzey işlemleri: ağıllı

112.01.99.65 Çanak Çizim 10/15

Hamur: pembemsi

Astar: kendinden

Fırlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç, mika ve saman
El yapımı

EFLATUN HÖYÜK 115.02.98

115.02.98.129 Çömlük (Küp?) Çizim 2/7

Hamur: pembemsi

Astar: kendinden

Fırlama: kötü pişmiş

Hamur katkısı: kaba kumlu, iri taşçık, kireç ve saman

El yapımı

Yüzey işlemleri: açkılı

Analoji:

Kuruçay I, Lev. 168/3-4→EKÇ (7 kat)

Ormanfidanlığı, s. 97 Fig. 9/139→EKÇ (IV kat)

115.02.98.137 Canak Çizim 10/12

Hamur: kiremit renginde

Astar: kendinden

Fırlama: kötü pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık ve kireç

El yapımı

Yüzey işlemleri: açkılı

Analoji:

Western Links., s. 49 Fig. 23/65

Prehistoric Göksu s. 189 Fig. 5/22→ETÇ

115.02.98.32 Yatay kulplu canak

Hamur: pembemsi

Astar: kahverengi

Fırlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, kireç ve saman

El yapımı

Yüzey işlemleri: silik ağıklı

115.02.98.159 Dikey kulplu çanak

Hamur: kahverengi

Astar: kendinden

Fırınlama: iyi pişmiş

Hamur katkıları: ince kumlu, taşçık, kireç ve mika

El yapımı

Yüzey işlemleri: ağıklı

BAYAT HÖYÜK 115.04.98

115.04.98.10 Cömlek Çizim 4/26

Hamur: kahverengi

Astar: kendinden

Fırınlama: kötü pişmiş → külrengine dönüşmüş

Hamur katkıları: ince kumlu, taşçık, kireç, mika ve saman

El yapımı

Yüzey işlemleri: ağıklı

Analoji:

Beycesultan, s.100 Fig.12/8 → GKÇ

Early Cult., s. 225 Fig. 13/6 → ETC

SİVRİCEK 101.05.03

101.05.03.06 Çanak Çizim 15/48

Hamur: açık kahverengi

Astar: kendinden

Fırınlama: orta pişmiş → yüzeyde is izleri ve çatlaklar görülür

Hamur katkıları: orta kumlu, taşçık ve kireç

El yapımı

Yüzey işlemleri: ağıklı

Analoji:

Pisidia II²⁴⁵., Sazak Lev. III/2→ETÇ

Early Cult., s. 215 Fig. 8/15,17→ GKÇ

101.05.03.26 Düğme tutamaklı çanak Çizim 11/18

Hamur: kahverengi

Astar: kendinden.

Fırınlama: kötü pişmiş→dış yüzeyde is izleri ve hamurda çatlaklar görülür

Hamur katkısı: kaba kumlu, iri taşçık ve kireç

El yapımı

Yüzey işlemi: açıkılı

Analoji:

Tarsus, Fig. 345/V, W, X ve AA→ ETÇ I

101.05.03.07 Çanak Çizim 14/40

Hamur: kahverengi

Astar: kendinden

Fırınlama: kötü pişmiş→dış yüzey beje dönüşmüş

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç ve saman

El yapımı

101.05.03.25 Çanak-tabak Çizim 13/31

Hamur: kırmızı-pembemsi

Astar: kızılımsı-kahverengi

Fırınlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç, saman ve bitki

El yapımı

Yüzey işlemi: açıkılı

101.05.03.31 Makara tutamaklı çanak-tabak Çizim 13/33, Resim 6/c

Hamur: açık kahverengi

²⁴⁵ Özsait, Mehmet, "Pisidya Bölgesinde Yeni Prehistorik İskan Yerleri (III)", Anadolu Araştırmaları, X İstanbul 1986

Astar: kendinden
Fırınlama: orta pişmiş
Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık ve kireç
El yapımı
Yüzey işlemi: açıkılı
Bezeme: dış yüzeyde ve iç ağız kısmında bant şeklinde kiremit rengi boyalı
Eklenti: ağızın alt tarafında makara tutamak var

Analoji:

Salv.Excav.-Karaoğlan, s.49 Fig. 37/9→ETÇ II
Tarsus, Fig. 353/431 ve 354/L→ ETÇ III
Western Links, Meydan Yolu, s. 49 Fig. 23/65

ÜÇHÖYÜK-I 101.02.94

101.02.94.07 Çanak Çizim 8/52

Hamur: açık kiremit renginde
Astar: kendinden
Fırınlama: kötü pişmiş→dış yüzeyin bir bölümü külrengindedir.
Hamur rengi: ince kumlu, kireç ve mika
El yapımı
Yüzey işlemi: açıkılı

Analoji:

Salv.Excav.-Kaklık Mevkii, s. 72 Fig. 55/139→ETÇ II-III

101.02.94.04 Çanak Çizim 13/30

Hamur: açık kiremit renginde
Astar: kendinden
Fırınlama: orta pişmiş
Hamur katkısı: orta kumlu, iri taşçık, kireç, mika ve saman
El yapımı
Yüzey işlemi: açıkılı

101.02.94.06 Çömlek Çizim 5/34

Hamur: açık kiremit renginde
Astar: kendinden
Fırınlama: orta pişmiş
Hamur katkısı: orta kumlu, iri taşçık, kireç, mika ve saman
El yapımı
Yüzey işlemi: açkılı

Analoji:

Early Cult., s. 219 Fig. 10/19→ETÇ II

101.02.94.09 Kulplu çanak Çizim 13/34

Hamur: külrenginde
Astar: kendinden
Fırınlama: kötü pişmiş→gözenekli
Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç ve saman
El yapımı
Yüzey işlemi: açkılı

Analoji:

Kuruçay II., Lev. 129/2→ETÇ II

Pisidia I.,²⁴⁶ Kuruçay Lev. VII/40→ETÇ

YÖRÜK MEZARI 101.07.03

101.07.03.103 Cömlek Çizim 7/44

Hamur: pembemsi
Astar: kahverengi
Fırınlama: orta pişmiş→is izleri görülür
Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç ve saman
El yapımı
Yüzey işlemi: açkılı

²⁴⁶ Özsaıt, Mehmet, "Pisidia Bölgesi Yeni Prehistorik İskan Yerleri (I)", *Anadolu Araştırmaları*, IV-V, İstanbul 1977

Analoji:

Pisidia I., Çallica Lev. XV/ 19→EKÇ?

101.07.03.10 Canak Çizim 9/2

Hamur: pembemsi

Astar: kahverengi

Fırınlama: orta pişmiş→renk farklılaşması var

Hamur katkısı: ince kumlu ve kireç

El yapımı

Yüzey işlemi: açıkılı

Analoji:

Early Cult., s. 215 Fig. 8/15,17→ETÇ

101.07.03.34 Canak Çizim 9/4

Hamur: pembemsi

Astar: kahverengi

Fırınlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: ince kumlu, taşçık ve kireç

El yapımı

Yüzey işlemi: açıkılı

Analoji:

Pisidia I., Yassigüme Lev. 1/4→ETÇ (s.73 dipnot 10)

101.07.03.167 Cömlek Çizim 3/17

Hamur: pembemsi-krem renğinde

Astar: kendinden

Fırınlama: orta pişmiş→renk dalgalanması var

Hamur katkısı: ince kumlu taşçık, kireç ve saman

El yapımı

Analoji:

Pisidia II, Yazır Lev. III/30→EKÇ

101.07.03.137 Canak Çizim 15/47

Hamur: devetüyü renginde

Astar: kahverengi

Fırınlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: ince kumlu, taşçık, kireç ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: açıkılı

Analoji:

Pisidia III., Aziziye Lev II/19→GNÇ veya EKÇ

101.07.03.39 Cömlek Çizim 7/43

Hamur: grimsi

Astar: kendinden

Fırınlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: ince kumlu, taşçık, kireç ve mika

El yapımı

Yüzey işlemi: dış yüzey açıkılı, iç yüzey silik açıkılı

101.07.03.18 Cömlek Çizim 3/9

Hamur: kahverengi

Astar: kendinden

Fırınlama: iyi pişmiş

Hamur katkısı: ince kumlu ve kireç

El yapımı

Yüzey işlemi: açıkılı

Analoji:

Pisidia III., Mürseller Lev. V/10→EKÇ

101.07.03.114 Canak Çizim 9/7

Hamur: kahverengi

Astar: kendinden

Fırınlama: orta pişmiş→iç yüzeyde renk farklılaşması var

Hamur katkısı: ince kumlu, taşçık ve kireç

El yapımı

Yüzey işlemi: dış yüzey açkılı, iç yüzey silik açkılı

101.07.03.183 Cömlek Çizim 2/5

Hamur: külrenginde

Astar: koyu kahverengi

Fırınlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: ince kumlu, taşçık ve kireç

El yapımı

Yüzey işlemi: açkılı

Analoji:

Prehistoric Göksu., s. 189 Fig.5/7→ETÇ II

Beycesultan, s. 202 Fig. 47/31,39 ve 41→ETÇ III

Salv.Excav.-Karaoğlan Mevkii, s.63 Fig. 48/93

ÜÇKUYULAR HÖYÜK 103.01.97

103.01.97.01 Kulplu cömlek Çizim 5/30

Hamur: koyu bej rengine

Astar: kendinden

Fırınlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: ince kumlu, taşçık, kireç, mika ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: boyalı yerler açkılı

Bezeme: dış yüzey ve ağız kısmı turuncu-kahverengi boyalı

Eklenti: kulp oluk bezemeli

Analoji:

Salv.Excav.-Karaoğlan, s. 59 Fig. 45→ETÇ II

Tarsus, Fig.350/309→ETÇ II

103.01.97.05 Çanak Çizim 15/50

Hamur: açık kahverengi

Astar: kendinden

Fırlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: ince kumlu, kireç, mika ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: açkılı

Bezeme: ağzın iç kısmında ve tüm dış yüzey kahverengi boyalı

Analoji:

Pisidia III., Mürseller Lev. V/13→EKÇ

103.01.97.04 Kulplu çanak Çizim 13/29

Hamur: açık kahverengi

Astar: açık kiremit rengi

Fırlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: ince kumlu, taşçık, kireç, mika ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: açkılı

Analoji:

Salv.Excav.-Karaoğlan, s.29 Fig.17/4 →ETÇ II

Beycesultan, s.142 Fig. 22/9→ETÇ II

Kuruçay II, Lev. 140/4

GÖRÜNMEZ HÖYÜK 111.06.99

111.06.99.04 Çanak Çizim 8/53

Hamur: kiremit renginde

Astar: kendinden

Fırlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, mika ve kesilmiş ot

El yapımı

Yüzey işlemi: açkılı

Bezeme: dış yüzeyde yatay dalga şeklinde kabartma görülür

Analoji:

Early Cult., s. 217 Fig. 9/32→ETÇ II

Beycesultan, s. 170 Fig. 36/10→ETÇ II

111.06.99.06 Cömlek-küp Çizim 6/39

Hamur: devetüyü renginde

Astar: kiremit

Fırınlama: kötü pişmiş→gözenekli

Hamur katkısı: kaba kumlu, iri taşçıklı, mika, ot ve saman

El yapımı

Analoji:

Eskiçağ Konya Araş., Karasevinç Lev. XCIX/2

111.06.99.08 Cömlek-küp Çizim 3/14

Hamur: koyu bej renginde

Astar: kendinden

Fırınlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: ince kumlu, kırmızı taşçık, mika, ot ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: silik açkılı

Bezeme: dış yüzeyde ince bir tabaka halinde astar renginin bir ton koyu rengi sürülmüştür

Analoji:

Pisidia I., Çallica Lev. XV/28→EKÇ

İSLİK HÖYÜK 122.01.00

122.01.00.22 Cömlek

Hamur: açık devetüyü renginde

Astar: turuncu-kahverengi

Fırınlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç, mika ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: iç yüzey silik açkılı

122.01.00.16 Çanak Çizim 12/27

Hamur: bej renginde

Astar: kızılımsı-kahverengi

Fırınlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: ince kumlu ve kireç

El yapımı

Yüzey işlemi: mat açkılı

Analoji:

Early Cult.,s.215 Fig.8/1 → ETÇ I ?

Kuruçay II, Lev. 94/8-9 (4 kat malları) → GKÇ

122.01.00.18 Çanak Çizim 10/16

Hamur: bej renginde

Astar: koyu kahverengi

Fırınlama: kötü pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: silik açkılı

Analoji:

Early Cult., s.206 Fig. 4/16 → GKÇ

AKÇASEHİR HÖYÜK 201.02.02

201.02.02.21 Çanak Çizim 14/41

Hamur: kahverengi

Astar: kendinden

Fırınlama: kötü pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, kireç, mika ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: iç açkılı, dış silik açkılı

Analoji:

Tarsus, Fig. 339/11b ve Fig. 340/17→Kalk

Hacılar 2:s.359 Fig. 109/13 Hacılar I→ EKÇ²⁴⁷

201.02.02.12 Cömlek Çizim 4/22

Hamur: kahverengi

Astar: kendinden

Fırınlama: kötü pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, kireç, mika ve saman

El yapımı

Analoji:

Early Cult., Can Hasan s. 204 Fig. 3/1→GKÇ

Ormanfidanlığı, s. 107 Fig. 19/300 VII kat→GKÇ

201.02.02.02 Kapak

Hamur: açık kahverengi

Astar: kiremit rengi

Fırınlama: kötü pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, kireç, mika ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: çalıyla yüzeye düzeltilme işlemi yapılmaya çalışılmış

Analoji:

Early Cult., s. 206 Fig. 4/33→GKÇ

201.02.02.78 Gövde parçası Resim 7/f

Hamur: açık kahverengi

Astar: kendinden

Fırınlama: iyi pişmiş

Hamur katkısı: ince kumlu, kireç ve yoğun mika

El yapımı

Bezeme: astarın üzerine kırmızı boya akıtılmış

201.02.02.03 Çanak Çizim 11/20

Hamur: açık gri

Astar: kendinden

Fırınlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: ince kumlu, kireç ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: yüzeydeki boya dökülmüş?

Analoji:

Pisidia I., Kuruçay Lev. III/1 →GKÇ

201.02.02.09 Çanak Çizim 9/6

Hamur: açık devetüyü renginde

Astar: kahverengi

Fırınlama: iyi pişmiş

Hamur katkısı: ince kumlu ve kireç

El yapımı

Yüzey işlemi: açkılı

Analoji:

Pisidia III., Mürseller Lev. I/4 →ETÇ

201.02.02.01 Çanak Çizim 10/13

Hamur: krem renginde

Astar: kızılımsı-kahverengi

Fırınlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: ince kumlu, kireç ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: açkılı

²⁴⁷ MELLAART, JAMES, Excavation at Hacilar (2), Edinburgh 1970

201.02.02.07 Canak Çizim 9/8

Hamur: açık devetüyü-renginde

Astar: kahverengi

Fırınlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: ince kumlu ve kireç

El yapımı

Yüzey işlemi: açık

201.02.02.08 Canak Çizim 9/10

Hamur: bej

Astar: kızılımsı-kahverengi

Fırınlama: kötü pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, mika ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: açık

KOCA HÖYÜK 201.09.02

201.09.02.141 Cömlek Çizim 2/6

Hamur: kahverengi

Astar: kendinden

Fırınlama: orta pişmiş→iç yüzey kısmen kiremit rengine dönüşmüştür

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç, mika ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: silik açık

Analoji:

Beycesultan, s. 82 Fig. 5/2→GKÇ

201.09.02.07 Canak Çizim 14/3

Hamur: açık kahverengi

Astar: kahverengi

Fırınlama: kötü pişmiş→is izleri görülür

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: silik ačkılı

Bezeme: iç ağız kısmı ve dış yüzey kırmızı boyalı

201.09.02.25 Çanak Çizim 11/21

Hamur: açık kahverengi

Astar: kendinden

Fırınlama: orta pişme

Hamur katkısı: ince kumlu, taşçık ve kireç

El yapımı

Yüzey işlemi: ačkılı

Bezeme: iç ağız kısmı ve dış yüzey kırmızı boyalı

Analoji:

Prehistoric Göksu., s. 193 Fig. 9/1 →ETÇ

201.09.02.46 Çanak Çizim 14/39

Hamur: açık kahverengi

Astar: kırmızı

Fırınlama: kötü pişmiş → renk dalgalanması var

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç, mika ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: ačkılı

201.09.02.13 Dip parçası Çizim 6/41

Hamur: gri

Astar: koyu gri

Fırınlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: ince kumlu, kireç, mika ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: ačkılı

DÜDÜĞÜN YÜĞCEZİ 201.18.02

201.18.02.06 Çanak

Hamur: kahverengi

Astar: kırmızı

Fırlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: ince kumlu, kireç ve mika

El yapımı

Yüzey işlemleri: açkılı

201.18.02.07 Cömlek Çizim 14/38

Hamur: açık kahverengi

Astar: kendinden

Fırlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: ince kumlu, taşçık ve kireç

El yapımı

Bezeme: dış yüzey ve iç ağız kısmı açık kiremit renginde boyanmış

201.18.02.09 Cömlek Çizim 4/27

Hamur: açık kahverengi

Astar: bej

Fırlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık ve kireç

El yapımı

Analoji:

Kuruçay II, Lev.64/7→GKÇ

Beycesultan s.86 Fig. 7/12→GKÇ

KAŞOBA HÖYÜK 201.12.02

201.12.02.21 Cömlek Çizim 3/1

Hamur: kahverengi

Astar: kırmızı

Fırlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: ince kumlu, kireç ve mika

El yapımı

Yüzey işlemleri: açkılı

Analoji:

Alacahöyük II, Lev. 140/76, 128→ETÇ

201.12.02.20 Tutamaklı çömlek Çizim 5/33

Hamur: kahverengi

Astar: kendinden

Fırınlama: kötü pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, kireç ve saman

El yapımı

Yüzey işlemi: boyalı yerler silik açkılı

Bezeme: dış yüzey ve iç ağız kısmı kırmızı boyalı

Analoji:

Prehistoric Mersin, s.205 Fig. 126/11→ETÇ

Kuruçay II, Lev. 128/6→ETÇ I-II

201.12.02.24 Çanak

Hamur: koyu külrengi

Astar: kendinden

Fırınlama: iyi pişmiş

Hamur katkısı: ince kumlu ve kireç

Yüzey işlemi: açkılı

ESKİŞEHİR YOLU/YUĞCEĞİZ 201.17.03

201.17.03.01 Çanak Çizim 9/3

Hamur: kahverengi

Astar: kiremit renginde

Fırınlama: orta pişmiş→dış yüzeyde açık kahverengiden pembeye kadar dalgalanma var

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç ve saman

El yapımı

Analoji:

Excavations at Can Hasan, s.93 Fig. 4/15→GKÇ

201.17.03.04 Düğme tutamaklı çömlek

Hamur: kahverengi

Astar: kiremit renginde

Fırlama: orta pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık ve mika

El yapımı

Yüzey işlemi: iç yüzey açkılı

201.17.03.05 Çömlek

Hamur: kahverengi

Astar: iç yüzey kırmızı, dış yüzey açık kiremit rengi

Fırlama: kötü pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık ve mika

El yapımı

Yüzey işlemi: açkılı

201.17.03.02 Tutamaklı çömlek

Hamur: açık kiremit renginde

Astar: açık kahverengi

Fırlama: kötü pişmiş

Hamur katkısı: kaba kumlu, taşçık ve kireç

El yapımı

Analoji:

Beycesultan, s.82 Fig. 5/21 →GKÇ

Prehistoric Mersin, s. 113 Fig. 71/2 →OKÇ

201.17.03.03 Çömlek Çizim 6/37

Hamur: kahverengi

Astar: kendinden

Fırlama: kötü pişmiş

Hamur katkısı: orta kumlu, taşçık, kireç ve saman

El yapımı

8.1 KAP GRUPLARINA GÖRE GENEL DEĞERLENDİRME

Tepsiler: (Çizim 1/1-6) Konya Bölgesi'nin farklı höyüklerinden toplanmış olan tepsi parçalarının çapı 33-42 cm. ve yükseklikleri ortalama 2.5-6 cm. arasında değişmektedir. Bu grubun mallarının çoğunun hamur katkısı taşçık, kireç, mika ve saman içermektedir. Ana hamur rengi kahverenginin ve kiremit renginin tonlarındadır. Bazı tepsilerin (Çizim 1/2, 3 ve 6) iç yüzeyleri ağızlıdır. Fakat hepsinin dış yüzeyi çok düzensizdir ve ağız işlemi görülmemektedir. Büyük tepsilerin taşıma amaçlı yapılmadığı düşünülmektedir. Çünkü bunların hamurları çok incedir. Bu örneklerin toprak gibi yüzeylere yapıştırılarak kullanıldığı sanılmaktadır. Tepsilerin çoğu kötü pişmiştir.

Form olarak bu mallar büyük oranda dışa dönüktür. Tam kap formlarının iç kısımları hafif kavislidir ve dış dip kısımları dışa doğru çıkıntı yapmaktadır. Tepsilerin altları ise genellikle düzdür.

Bu kaplardan bazıları (Çizim 1/1-2) küçük olduğundan tava olarak nitelenebilecek olsa bile, biz genel buluntu özelliklerinden yola çıkarak bunların bütünü tepsi grubunda değerlendirmeyi uygun gördük.

Bölgemizde (Pınabaşı Yuğ Tepesi Höyük, Malas Höyük, Çomaklı Höyük, Yenisu Höyük, Karhane Höyük, Zoldura Höyük ve Meydan Yolu Höyük) görülen bu tepsi örneklerinin benzerleri Beycesultan²⁴⁸ ve Kuruçay'da²⁴⁹ da bulunmaktadır. Tepsilerimiz GKÇ'a tarihlense de bu örnekler ETÇ II'de de görülmektedir.

Çömlekler: Bu kapları iki gruba ayırmayı uygun gördük. Birinci grubun biçimi dışa dönük ağızlı ve şişkin gövdelidir (Çizim 2/1-6; Çizim 3/7-17; Çizim 4/18-26; Çizim 5/27-34; Çizim 6/35-48). İkinci grubun formu ise içe dönük ağızlı ve şişkin gövdelidir (Çizim 7/41-47; Çizim 8/47-49).

Birinci gruba ait olan çömlekler yoğun olarak Konya'nın Batı ilçesi Beyşehir, Kuzeybatı ilçeleri Akşehir ve Derbent, Kuzey ilçesi Sarayönü ve Merkez ilçeleri olan Meram, Selçuklu ve Karatay, Güneydoğu ilçesi Çumra'da görülmüştür. Ayrıca bu tip örnekler Karaman Merkez'e bağlı olan höyüklerde de bulunmuştur. Çömleklerin ağız çapı 10-50 cm. arasında değişmektedir. Kapların büyük bir çoğunun tüm dış yüzeyi ve iç ağız kısmı boya bezemelidir. Çömlekler açılanmış ise genellikle bu boyalı yerler bu işlemi

²⁴⁸ Lloyd-Mellaart 1962, s.92 Fig.9/15 ve s.102 Fig. 13/4, 12

²⁴⁹ Duru 1996, Lev.132/18-19

görmüştür. Bu grupta küp sayılabilecek bazı çömlekler (Çizim 2/1-2,3; Çizim 6/36-37) bulunmaktadır fakat biz bunları çömlek grubunun içinde değerlendirmeyi uygun gördük.

Birinci gruba ait olan çömlek formu Göksu, Beycesultan, Pisidia, Alacahöyük ve Kilikia Ovası'nda da görülmektedir. Bu tip çömlek biçimi EKÇ²⁵⁰, GKÇ²⁵¹ ve ETÇ'inin²⁵² üç evresinde de görülür.

İkinci grup çömlek biçimleri, Selçuklu, Akşehir, Çumra, Meram ve Karaman'da görülmektedir. Bu gruptaki bazı mallar (Çizim 7/43 ve 8/47-49) küp olarak da tanımlanabilir. Bu formda olan çömleklerin yakın benzerleri Beycesultan, Ormanfidanlı, Can Hasan ve Pisidia Bölgesi'nde de görülmektedir ve dönem olarak EKÇ'da da bulunsa daha çok GKÇ aittir.²⁵³

Çanaklar: Çömleklerde olduğu gibi çanakları da iki gruba ayırdık.

Birinci gruptakiler hafif içe dönük ya da düz ağızlı olup gövde de hafif kıvrım yapan kaplardır (Çizim 8/50-51; Çizim 9; Çizim 10; Çizim 6; Çizim 7 ve Çizim 8). Bu tip çanakların çoğunda açkı işlemi görülmektedir. Bezeme ise fazla yaygın değildir. Bazı kaplarda tek kulp, çift kulp veya tutamak vardır (Çizim 9/1; 11/18 ve Çizim 13/29,34).

Bu kaplar hemen hemen her yerleşimde görülmektedir ve her dönemde kullanılmış olan bir biçimdir.

İkinci grup (Çizim 14 ve Çizim 15) çanak formu ise daha dışa dönüktür ve genellikle aşağı doğru daralarak ve kıvrım yapmadan düz bir şekilde iner yani huni biçimindedir. Bazı örnekler hafif içe kıvrım yaparak inerler (Çizim 14/36 ve Çizim 15/47, 50-51). Konya ve Karaman'ın hemen hemen her alanında görülen bu tip çanak formları, Hacılar'da EKÇ²⁵⁴ tabakalarında, Ormanfidanlı ve Beycesultan²⁵⁵ GKÇ katlarında, Tarsus Gözlükule'de²⁵⁶ Kalkolitik Çağ'a ait katlarda ve Pisidia²⁵⁷ Bölgesi'nde de bulunmuştur.

²⁵⁰ Özsait 1986, Lev. V/10

²⁵¹ Lloyd-Mellart 1962, s. 82 Fig. 5/2

²⁵² French 1965, s. 189 Fig. 5/7 (ETÇ II); Lloyd-Mellaart 1962, s. 202 Fig. 47/31, 39, 41 (ETÇ III)

²⁵³ Özsait 1977, Lev. XV/19 (EKÇ); Efe 2001, s. 105 Fig. 17/280 (GKÇ); French 1965, s.93 Fig. 4/7 GKÇ);

Lloyd-Mellart 1962, s.86 Fig. 7/6-7 (GKÇ).

²⁵⁴ Mellaart 1970, s. 359 Fig. 109/13

²⁵⁵ Efe 2001, s. 101 Fig. 13/230-232; Lloyd-Mellart 1962, s. 12/42.

²⁵⁶ Goldman 1956, Fig. 339/IIb ve 340/17

SONUÇ

Bu çalışmamız Konya-Karaman İlleri ve İlçelerini içine alan geniş bir kesimde yer alan ve Kalkolitik-ETÇ'lara tarihlenen yerleşmelerdeki çanak-çömlek buluntuları esas alınarak yapılmıştır. Burada incelediğimiz yerleşmeler, çalışma bölgemizdeki farklı coğrafi kesimlerde yer aldığı için yaptığımız değerlendirme hem malzeme ve hem de kültür özellikleri bakımından sağlıklı sonuçlara ulaşabilmemizi sağlamaktadır.

Çalışmamız sırasında, bölgemizdeki bütün yerleşmeler ve bunlardan elde ettiğimiz buluntular teker teker görülerek incelenmiştir. Ancak, burada bölge buluntuları arasından bizim için değerlendirmede belli nitelik taşıyan örnekler ele alınmıştır. Bu örneklerden de birçoğunun çizimi ve envanterlenmesi yapılarak üzerlerinde gerekli değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Burada bölgenin Kalkolitik ve ETÇ kültürleri incelenmiştir. Bu bölgede çalışma dönemimizle ilgili kronolojiyi veren kazıların azlığı, malzeme değerlendirmede bizim için önemli bir sorun olmuştur. Ancak, çevre yerleşmelerde yapılan arkeolojik kazı ve araştırmalar ile bu bölgede yaptığımız araştırmalar sırasında bölge kültür özelliklerini iyi bir şekilde tanıma imkanına sahip olmamız, bu problemin halledilmesini kolaylaştırmıştır.

Konya ve Karaman İlleri çanak-çömleklerinin hamur ve astar rengi genellikle kahverengi ve kiremit renginin tonlarındadır (Tablo 2). Keramiklerin çoğu orta dereceli pişmiştir ve yine büyük bir oranı açık işlemi görmüştür (Tablo 1). Seçmiş olduğumuz 139 parça %79 hamurunda kireç, % 69 hamurunda taşçık, % 61 hamurunda saman ve 54 % hamurunda ise mika katkısı vardır.

Değerlendirilen keramiklerin büyük bir oranı GKÇ, ETÇ I ve ETÇ II'e tarihlenmektedirler. EKÇ, OKÇ ve ETÇ III kapları seçmiş olduğumuz mallar arasında fazla görülmemektedir. Ayrıca bazı kap biçimleri ve formları farklı devirlerde

²⁵⁷ Özsait 1986, Lev. III/2 (ETÇ).

kullanılmıştır. Konya ve Karaman İlleri'nden toplamış olduğumuz kapların en yakın benzerlerine Beycesultan, Karaoğlan-Kaklık Mevkii, Gözlükule ve Kuruçay'da rastlamaktayız.

Konya'nın merkez ilçelerinden toplamış olduğumuz çanak-çömlek parçaları hem renk olarak hemde teknik olarak diğer bölgelerden farklılık göstermektedir. Bu bölgenin malzemesi genellikle kabadır. Konya'nın kuzeybatı ilçelerinin malzemesi ise Afyon ve Orta-Batı Anadolu mallarına benzemektedirler ve daha bir kaliteli işçilik göstermektedir (örneğin ETÇ II kapları).

CONCLUSION

In Konya and Karaman regions, brown and brick colors dominate in ware's paste and slip . A great deal of the ceramics are moderately fired and a large part of the wares are burnished. 79 % of the 139 wares contain limestone, 69% contain grit, 61% contain chaff and only 54 % of these contain mica.

A great part of the findings are dated to LCA, EBA I and EBA II. ECA and EBA III are hardly to find in our chosen/research material. Some ware forms have been used in different periods. In general findings from Konya-Karaman region have resembles at Beycesultan, Karaoğlan-Kaklık Mevkii, Gözlükule and Kuruçay.

Konya centrum ware group show different color and technique than surrounding findings. These wares are more coarser and show bad workmanship. But besides this, Northwest part ware group of the Konya, show similarity with the Afyon region material and Central-West Anatolia findings (especially EBA II wares).

BİBLİOGRAFYA

Akurgal 2000

AKURGAL, EKREM, **Anadolu Uygarlıkları**, İstanbul 2000

Alkım 1988

ALKİM, U.BAHADIR-HANDAN, ALKİM, ÖNDER BİLGE, **İkiztepe I, Birinci ve İkinci Dönem Kazıları (1974-1975)**, Ankara 1988

Arık 1937

ARIK, REMZİ OĞUZ, **Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Hafriyatı 1935 deki Çalışmalara Ve Keşiflere Ait İlk Rapor**, Ankara 1937

Atalay 1997

ATALAY, İBRAHİM-KENAN, MORTAN, **Türkiye Bölgesel Coğrafyası**, İstanbul 1997

Bahar 1996a

BAHAR, HASAN, "İlgın Çevresi Höyükleri 1994", **Araştırma Sonuçları Toplantısı**, XIII Ankara 1996. s.153-183.

Bahar 1996b

BAHAR, HASAN- GÜNGÖR, KARAUĞUZ, ÖZDEMİR, KOÇAK, **Eskiçağ Konya Araştırmaları I**, İstanbul 1996

Bahar 1997

BAHAR, HASAN, "Doğanhisar, İlgın, Kadınhanı ve Sarayönü Yüzey Araştırmaları 1995", **Araştırma Sonuçları Toplantısı**, XIV-2 Ankara 1997, s.359-374.

Bahar 1998

BAHAR, HASAN. "Konya Araştırmaları III; Lykaonia (Konya Merkez Bölgesi)", **Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi**, 12 Konya 1998, s. 197-206.

Bahar 1999

BAHAR, HASAN. "Konya ve Çevresi Yüzey Araştırmaları 1997", **Araştırma Sonuçları Toplantısı**, XVI-2 Ankara 1999, s.23-54.

Bahar 2001

BAHAR, HASAN. "1998-1999 Yılı Konya-Karaman İlleri Yüzey Araştırmaları", **Araştırma Sonuçları Toplantısı**, XVIII-2 Ankara 2001, s.187-199.

Bahar 2002

BAHAR, HASAN. "Konya-Karaman İlleri Yüzey Araştırmaları 2000", **Araştırma Sonuçları Toplantısı**, XIX-2 Ankara 2002, s.257-270.

Bahar-Koçak 2002

BAHAR, HASAN-ÖZDEMİR, KOÇAK., "Erken Dönemlerde Konya-Karaman Bölgesi Yerleşmeleri I:(Ilgın, Kadınhanı, Doğanhisar ve Sarayönü Kesimi)", **Anadolu Araştırmaları**, XVI İstanbul 2002, s.35-53.

Bahar 2003

BAHAR, HASAN. "Konya-Karaman İlleri Yüzey Araştırması", **Araştırma Sonuçları Toplantısı**, XX-2 Ankara 2003, s.171-180.

Bahar-Koçak 2003

BAHAR, HASAN-ÖZDEMİR, KOÇAK. "Western Links Of The Lykaonia Plain In The Chalcolithic And Early Bronze Age", **Anatolia Antiqua**, XI Paris 2003, s.21-51.

Bahar 2004a

BAHAR, HASAN, "Konya-Karaman Bölgesi Yüzey Araştırması 2002",
Araştırma Sonuçları Toplantısı, XXI-1 Ankara 2004, s. 203-216.

Bahar 2004b

BAHAR, HASAN- ÖZDEMİR, KOÇAK, **Eskiçağ Konya Araştırmaları**
2, Konya 2004

Blegen 1950

BLEGEN, CARL W.-JOHAN L., CASKEY-MARION, RAWSON-
JEROME, SPERLING, TROY, **General Introduction The First And**
Second Settlements, Vol.I. Part 2: Plates , Princeton 1950

Blegen 1951a

BLEGEN, CARL W.-JOHAN L., CASKEY-MARION, RAWSON, TROY,
The Third, Fourth And Fifth Settlements, Vol.II. Part 2: Plates Princeton
1951

Blegen 1951b

BLEGEN, CARL W.-JOHAN L., CASKEY-MARION, RAWSON, TROY,
The Third, Fourth And Fifth Settlements, Vol.II. Part 1:Text, Princeton
1951

Blegen 1963

BLEGEN, CARL W, **Troy And The Trojans, London 1963**

Calder 1962

CALDER, W.M.-J.M.R, CORMACK, **Monument Asiae Minoris Antiqua,**
Vol III, 1962

Davis 1879

DAVIS, D.E, **Life In Asiatic Turkey A Journal Of Travel In Cilicia**
Pedias And Trahcea, Isauria And Parts Of Lycaonia And Cappadocia,
London 1879

Duru 1994

DURU, REFİK, **Kuruçay Höyük I**, Ankara 1994

Duru 1996

DURU, REFİK, **Kuruçay Höyük II**, Ankara 1996

Duru 2000a

DURU, REFİK, "Burdur Bölgesi Araştırmaları Ve Kuruçay Höyüğü Kazıları", **Türkiye Arkeolojisi Ve İstanbul Üniversitesi**, Ed. Oktay Belli, Ankara 2000

Duru 2000b

DURU, REFİK, "Bademağacı Kazıları", **Türkiye Arkeolojisi Ve İstanbul Üniversitesi**, Ed. Oktay Belli, Ankara 2000

Efe 2000a

EFE, TURAN, "Kütahya, Bilecik Ve Eskişehir İlleri Yüzey Araştırmaları Ve Ormanfidanlığı Kurtarma Kazıları", **Türkiye Arkeolojisi Ve İstanbul Üniversitesi**, Ed. Oktay Belli, Ankara 2000

Efe 2000b

EFE, TURAN, "Seyitgazi/Küllüoba", **Türkiye Arkeolojisi Ve İstanbul Üniversitesi**, Ed. Oktay Belli, Ankara 2000

Efe 2001

EFE, TURAN, **The Salvage Excavations at Orman Fidanlığı, A Chalcolithic Site in Inland Northwestern Anatolia**, İstanbul 2001

Efe 2003

EFE, TURAN, " Batı Anadolu Son Kalkolitik ve İlk Tunç Çağı", **Arkeoatlas Dergisi**, 2 2003, 94-97, 99-104,106-107,109-110,112-116,118,122,125,126,129.

French 1965a

FRENCH, D.H., "Excavations At Can Hasan", **Anatolian Studies XV**, London 1965, s. 87-94.

French 1965b

FRENCH, D.H., "Prehistoric Sites In The Göksu Valley", **Anatolian Studies XV**, London 1965, s. 177-201.

French 1967

FRENCH, D.H., "Excavations At Can Hasan", **Anatolian Studies XVII**, London 1967, s.165-178.

Garstang 1953

GARSTANG, JOHN, **Prehistoric Mersin, Yümük Tepe In Southern Turkey**, London 1953

Goldman 1956

GOLDMAN, HETTY, **Excavations At Gözlükule, Tarsus Plates II**, Princeton 1956

Güneri 1986

GÜNERİ, SEMİH, "Orta Anadolu Höyükleri ", **Araştırma Sonuçları Toplantısı, IV Ankara 1986**, s.207-227.

Güneri 1989

GÜNERİ, SEMİH, "Orta Anadolu Höyükleri, Karaman-Ereğli Araştırmaları", **Türk Arkeoloji Dergisi, XXVIII Ankara 1989**, s.97-144.

Hamilton 1842

HAMILTON, W.J, **Researhes In Asia Minor, Pontus And Armenia II**, London 1842

Harmankaya 1997

HARMANKAYA, SAVAŞ- OĞUZ, TANINDI- MİHRİBAN,
ÖZBAŞARAN, "Suberde", TAY, İstanbul 1997

Harmankaya 1998a

HARMANKAYA, SAVAŞ- OĞUZ, TANINDI- MİHRİBAN,
ÖZBAŞARAN,
"Alacahöyük", TAY, İstanbul 1998

Harmankaya 1998b

HARMANKAYA, SAVAŞ- OĞUZ, TANINDI- MİHRİBAN,
ÖZBAŞARAN,
"Alişar", TAY, İstanbul 1998

Harmankaya 1998c

HARMANKAYA, SAVAŞ- OĞUZ, TANINDI- MİHRİBAN,
ÖZBAŞARAN,
"Beşik-Sivritepe", TAY, İstanbul 1998

Harmankaya 1998d

HARMANKAYA, SAVAŞ- OĞUZ, TANINDI- MİHRİBAN,
ÖZBAŞARAN,
"Beycesultan Höyük", TAY, 1998 İstanbul

Harmankaya 1998e

HARMANKAYA, SAVAŞ- OĞUZ, TANINDI- MİHRİBAN,
ÖZBAŞARAN "Büyük Güllücek", TAY, İstanbul 1998

Harmankaya 1998f

HARMANKAYA, SAVAŞ- OĞUZ, TANINDI- MİHRİBAN,
ÖZBAŞARAN "Büyükkaya", TAY, İstanbul 1998

Harmankaya 1998g

HARMANKAYA, SAVAŞ- OĞUZ, TANINDI- MİHRİBAN,
ÖZBAŞARAN,

"Can Hasan I", TAY, İstanbul 1998

Harmankaya 1998h

HARMANKAYA, SAVAŞ- OĞUZ, TANINDI- MİHRİBAN,
ÖZBAŞARAN "Çatalhöyük (Batı)", TAY, 1998 İstanbul

Harmankaya 1998i

HARMANKAYA, SAVAŞ- OĞUZ, TANINDI- MİHRİBAN,
ÖZBAŞARAN "Hacılar ", TAY, İstanbul 1998

Harmankaya 1998j

HARMANKAYA, SAVAŞ- OĞUZ, TANINDI- MİHRİBAN,
ÖZBAŞARAN "Kabakulak", TAY, İstanbul 1998

Harmankaya 1998l

HARMANKAYA, SAVAŞ- OĞUZ, TANINDI- MİHRİBAN,
ÖZBAŞARAN,

"Kuruçay", TAY, İstanbul 1998

Huot 2000

HUOT, J-L.-J-P, THALMANN, D. VALBELLE, **Kentlerin Doğuşu**, Çev.
A.B Girgin, Ankara 2000

Kamil 1982

KAMİL, T., **Yortan Cemetery In The Early Bronze Age Of Western
Anatolia**, Oxford 1982

Kinal 1998

KINAL, FÜRÜZAN, **Eski Anadolu Tarihi**, Ankara 1998

Korfmann 2003

KORFMANN, M., "Demircihöyük"; **ArkeoAtlas Dergisi**, II 2003, s. 111,113

Koşay 1938

KOŞAY, HAMİT Z.-MAHMUT, AKOK, **Alaca Höyük Hafriyatı 1936** , Ankara 1938

Koşay 1957

KOŞAY, HAMİT Z.-MAHMUT, AKOK, **Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Büyük Güllücek Kazısı**, Ankara 1957

Koşay 1966

KOŞAY, HAMİT Z.-MAHMUT, AKOK, **Alaca Höyük Kazısı 1940-1948 deki Çalışmalara Ve Keşiflere Ait İlk Rapor**, Ankara 1966

Koşay 1973

KOŞAY, HAMİT Z.-MAHMUT, AKOK, **Alaca Höyük Kazısı 1963-1967 Çalışmaları Ve Keşiflere Ait İlk Rapor**, Ankara 1973

Lloyd-Mellaart 1962

LLOYD, SETON-JAMES MELLAART, **Beycesultan I, the Chalcolithic and Early Bronze Age Levels**, London 1962

Macqueen 2001

MACQUEEN, J.G, **Hititler ve Hitit Çağında Anadolu**, Çev. E. Davutoğlu, Ankara 2001

Mellaart 1959

MELLAART, JAMES, "Arcaeological Survey Of The Konya Plain", **Anatolian Studies IX**, London 1959, s. 31-33

Mellaart 1961

MELLAART, JAMES, "Early Cultures Of the South Anatolian Plateau ",
Anatolian Studies XI, London 1961, s.159-184.

Mellaart 1963

MELLAART, JAMES, "Early Cultures Of the South Anatolian Plateau II",
Anatolian Studies XIII, London 1963, s.199-236.

Mellaart 1965a

MELLAART, JAMES, "Çatal Hüyük West", **Anatolian Studies XV**,
London 1965, s.135-156.

Mellaart 1965b

MELLAART, JAMES, **Earliest Civilizations Of The Near East**, London
1965

Mellaart 1970

MELLAART, JAMES, **Excavation at Hacilar (2)**, Edinburgh 1970

Memiş 2002

MEMİŞ, EKREM, **Eskiçağ Türkiye Tarihi**, Konya 2002

Miyake 2002

MİYAKE, YUTAKA, "Statü Eşyaları Kalkolitik Çağ", **Arkeoatlas Dergisi**,
I 2002, s.130-131.

Ökse 1999

ÖKSE, TUBA, **Önasya Arkeolojisi Seramik Terimleri**, İstanbul 1999

Ökse 1999

ÖKSE, TUBA, **Arkeolojik Çalışmalarda Seramik Değerlendirme
Yöntemleri**, İstanbul 2002

Omura 1995

OMURA, SACHİHIRO, "1993 Yılı İç Anadolu'da Yürütülen Yüzey Araştırmaları", **Araştırma Sonuçları Toplantısı**, XII Ankara 1995, s.215-244.

Özdoğan 2002a

ÖZDOĞAN, MEHMET, "İlk Adımlar Paleolitik Çağ", **Arkeoatlas Dergisi**, I 2002, s.46-57

Özdoğan 2002b

ÖZDOĞAN, MEHMET, "Köyden Kente Kalkolitik Çağ", **Arkeoatlas Dergisi**, I 2002, s.110-113, 115-117, 119-120, 122-124, 127-129.

Özdoğan 2002c

ÖZDOĞAN, MEHMET, "Aşağı Pınar", **Arkeoatlas Dergisi**, I 2002, s.126.

Özsait 1977

ÖZSAİT, MEHMET, "Pisidia Bölgesinde Yeni Prehistorik İskan Yerleri (I): Kuruçay, Çiğirkankaya, Çallica, Yağlıyurt Yerleşmeleri ", **Anadolu Araştırmaları**, IV-V İstanbul 1976-1977, s.71-162.

Özsait 1986

ÖZSAİT, MEHMET, "Pisidia Bölgesinde Yeni Prehistorik İskan Yerleri (III)", **Anadolu Araştırmaları**, X İstanbul 1986, s.73-98.

Özsait 1989

ÖZSAİT, MEHMET, "Pisidia Bölgesinde Yeni Prehistorik İskan Yerleri (IV)", **Anadolu Araştırmaları**, XI İstanbul 1989, s.1-47.

Özsait 1991

ÖZSAİT, MEHMET, "Eski Anadolu'nun Prehistorik Devirleri, Kültür ve Uygarlıkları", Eskişehir 1991, s.77-95.

Özsait 2003

ÖZSAİT, MEHMET, "Harmanören Mezarlığı", **ArkeoAtlas Dergisi**, II 2003, s. 119.

Seeher 1986

SEEHER, JÜRGEN, "Antalya Yakınlarında Karain Mağarasındaki Kalkolitik Çağ Buluntuları", **Araştırma Sonuçları Toplantısı**, IV Ankara 1986, s.221-233.

Sevin 2003

SEVİN, VELİ, **Anadolu Arkeolojisi**, İstanbul 2003

Steadman 1994

STEADMAN, SHARON R., "Prehistoric Sites On The Cilician Coastal Plain: Chalcolithic and Early Bronze Age Pottery From The 1991 Bilkent University Survey", **Anatolian Studies XLIV**, London 1994, s.85-103.

Summers 1991

SUMMERS, G.D., "Chalcolithic Pottery From Kabakulak (Niğde) Collected By İan Todd", **Anatolian Studies**, XLI London 1991, s.125-129.

Texier 1839-1848

TEXİER, C., **Description de L'Asie Mineure, Fait Par Ordre du Gouvernement Français de 1833 á 1837 I-III**, Paris 1839-1848

Topbaş 1998

TOPBAŞ, AHMET-TURAN, EFE-AHMET, İLASLI, "Salvage Excavations Of The Afyon Archaeological Museum, Part 2: The Settlement Of Karaoğlan Mevkii And The Early Bronze Age Cemetery Of Kaklik Mevkii", **Anatolia Antiqua VI**, 1998, s.21-94.

Umurtak 2003

UMURTAK, GÜLSÜM, "Bademağacı", **ArkeoAtlas Dergisi**, II 2003, s.108.

Watkins 1998

WATKINS, TREVOR, "Pınarbaşı, Karaman Province: Investigating The Beginnings Of Settlement İn Central Anatolia", **Ancient Anatolia**, Ed. Roger Matthews, London 1998.

Yakar 1979

YAKAR, JAK, "Troy And Anatolian Early Bronze Age Chronology", **Anatolian Studies**, XXIX London 1979, s.51-67.

EKLER

RESİM LİSTESİ

RESİM 1 Tepsi örnekleri

- a. 113.21.02.88 Meydan Yolu
- b. 113.21.02.89 Meydan Yolu
- c. 121.06.02.187 Yenisu Höyük
- d. 113.14.99.02 Pınarbaşı Yuğ Tepesi

RESİM 2 Tepsi örnekleri

- a. 113.21.02.09 Meydan Yolu
- b. 113.14.99.05 Pınarbaşı Yuğ Tepesi
- c. 121.14.03.98 Kızılhöyük
- d. 117.01.02.66 Karhane Höyük

RESİM 3 Metalik kap örnekleri

- a. 117.01.02.74 Karhane Höyük
- b. 113.01.99.81 Eğribayat
- c. 121.18.03.105 Dedemoğlu
- d. 121.06.02.35 Yenisu Höyük
- e. 117.01.02.27 Karhane Höyük

RESİM 4 Metalik kap örneği

- a. 113.01.99.81 Eğribayat

RESİM 5 Tutamak örnekleri

- a. 103.01.97.06 Üçkuyular Höyük
- b. 117.01.02.117 Karhane Höyük
- c. 113.14.99.106 Pınarbaşı Yuğ Tepesi
- d. 117.01.02.100 Karhane Höyük
- e. 113.14.99.188 Pınarbaşı Yuğ Tepesi

RESİM 6 Makara kulplu/tutamaklı örnekler

- a. 115.02.98.125 Eflatun Höyük
- b. 101.07.03.133 Yörük Mezarı
- c. 101.05.03.31 Sivricik
- d. 101.07.03.01 Yörük Mezarı
- e. 115.02.98.86 Eflatun Höyük

RESİM 7 Bezeme örnekleri

- a. 201.05.00.01 Osmaniye II-Ekinözü
- b. 117.01.02.84 Karhane Höyük
- c. 121.06.02.70 Yenisu Höyük
- d. 101.02.94.04 Üçhöyük
- e. 111.06.99.04 Görünmez Höyük
- f. 201.02.02.78 Akçaşehir Höyük

RESİM 8 Kapak örnekleri

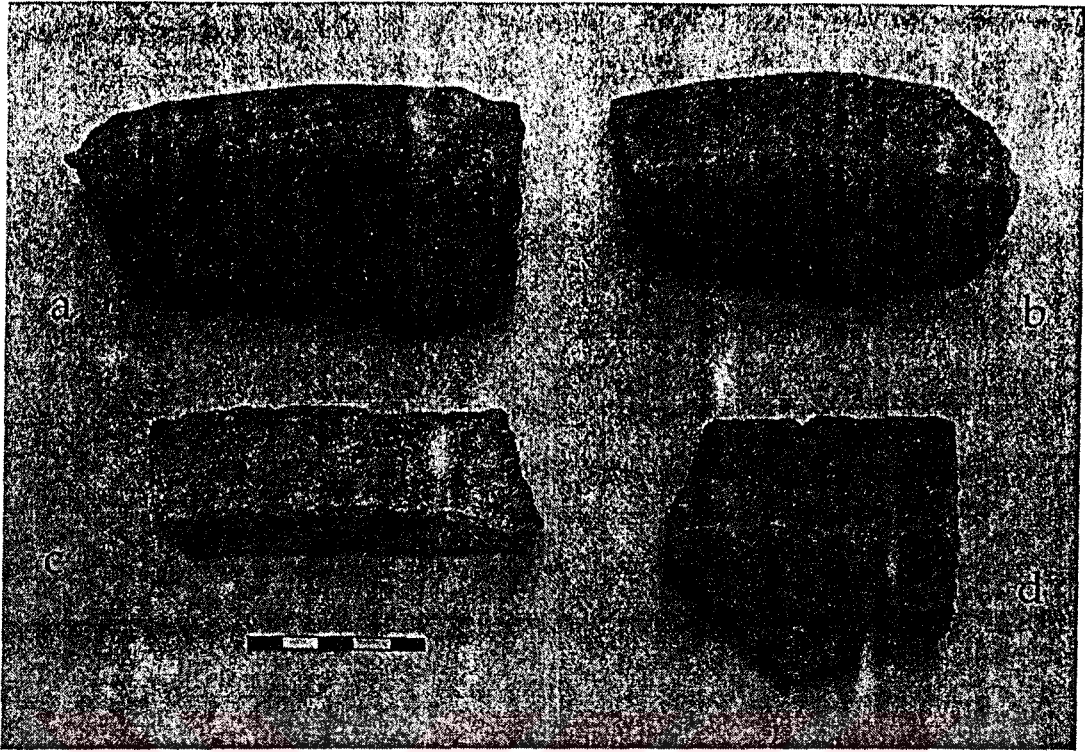
- a. 121.14.03.00 Kızılhöyük
- b. 113.14.99.92 Pınarbaşı Yuğ Tepesi
- c. 117.01.02.61 Karhane Höyük
- d. 117.01.02.56 Karhane Höyük

RESİM 9 Kulp örnekleri

- a. 103.01.97.01 Üçkuyular
- b. 103.01.97.04 Üçkuyular
- c. 108.10.98.09 Dedenin Höyük

RESİM 10 Kulp örnekleri

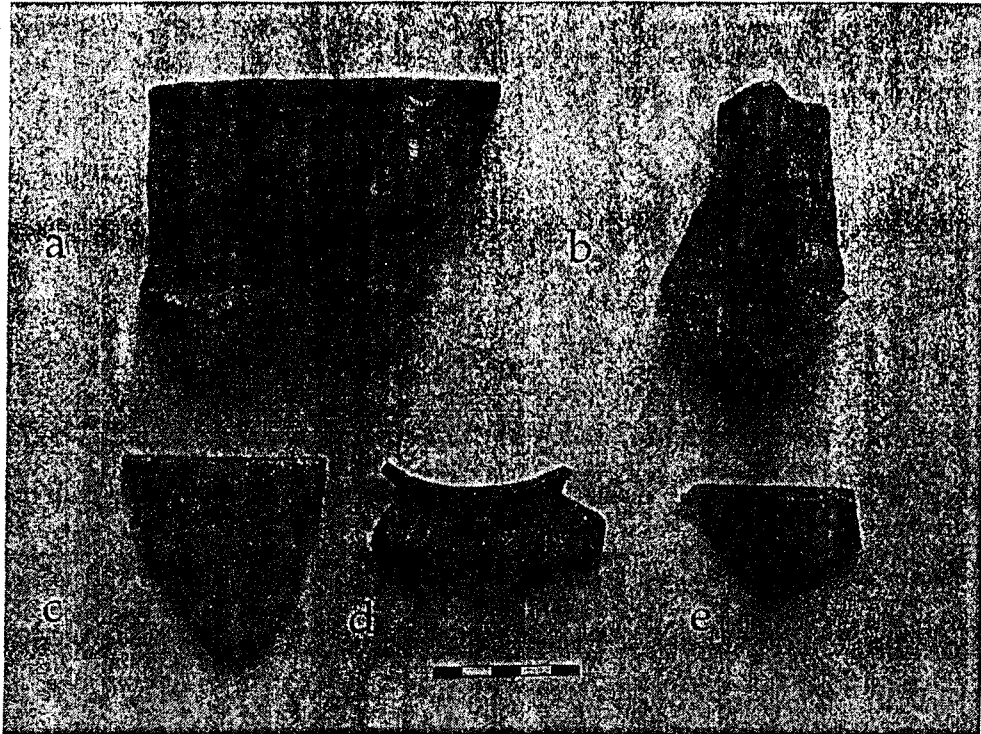
- a. 113.21.02.08 Meydan Yolu
- b. 115.02.98.154 Eflatun Höyük
- c. 113.14.99.08 Pınarbaşı Yuğ Tepesi
- d. 201.02.02.09 Akçaşehir Höyük

Resim 1

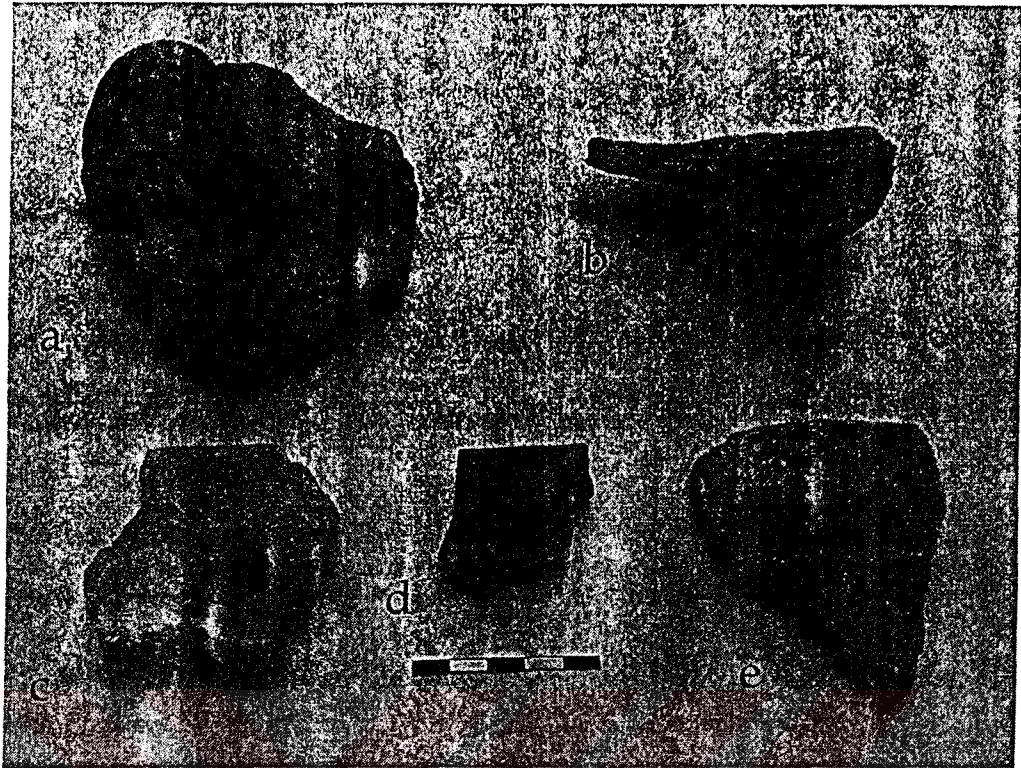
Resim 2

Resim 3

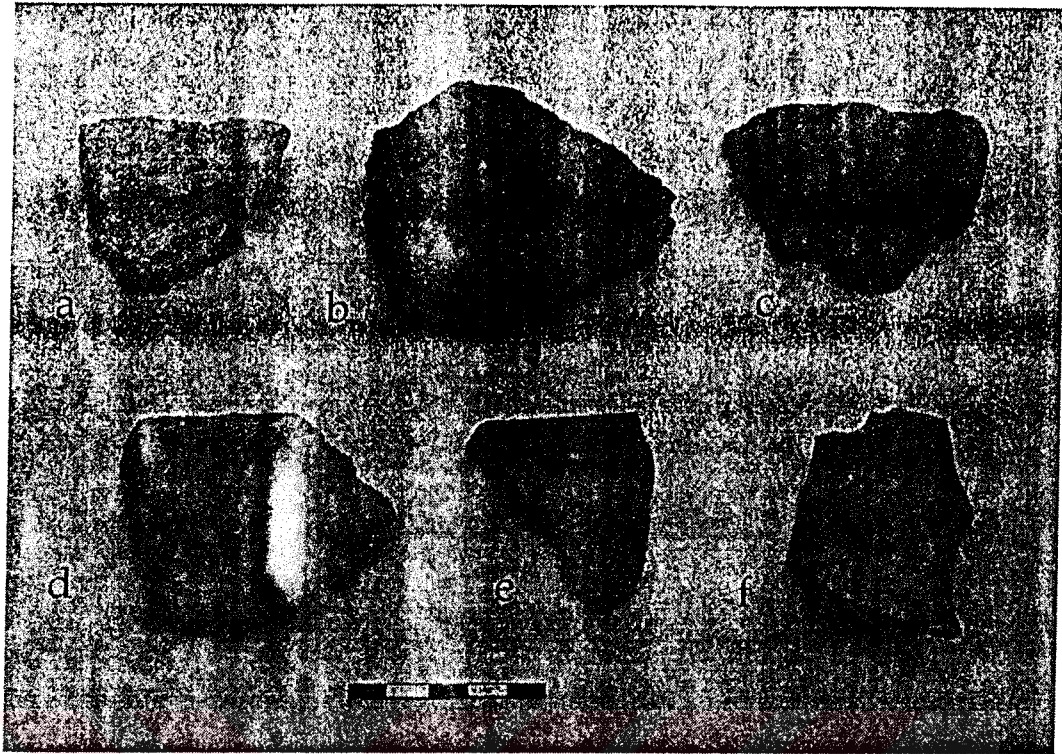
Resim 4

Resim 5

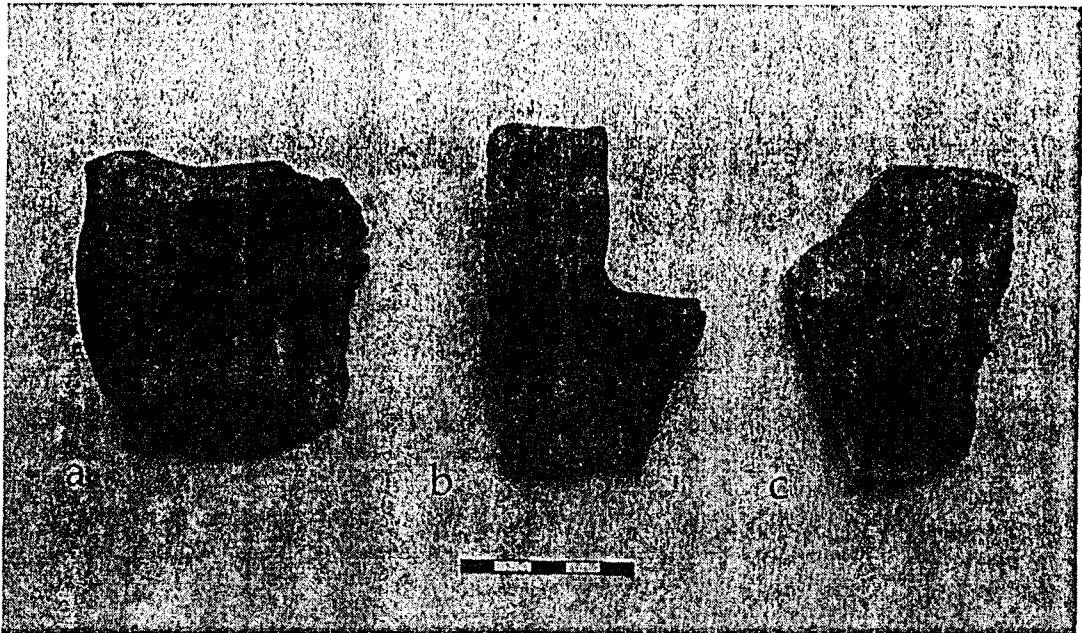
Resim 6

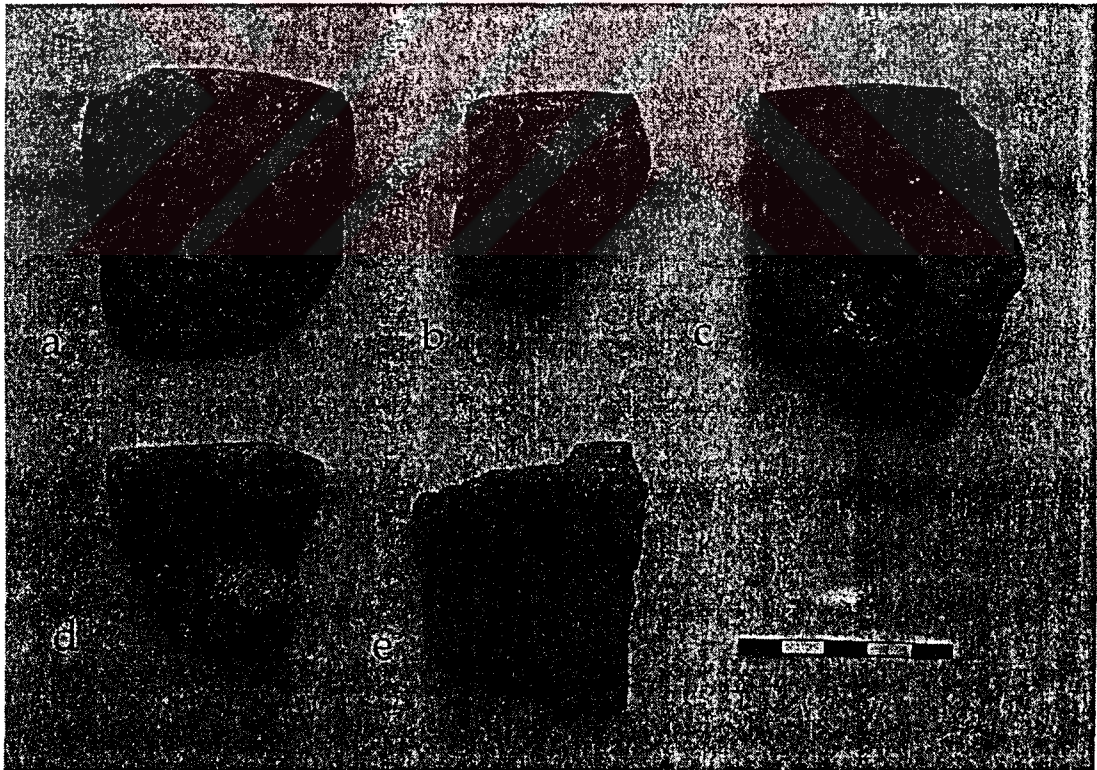
Resim 7

Resim 8

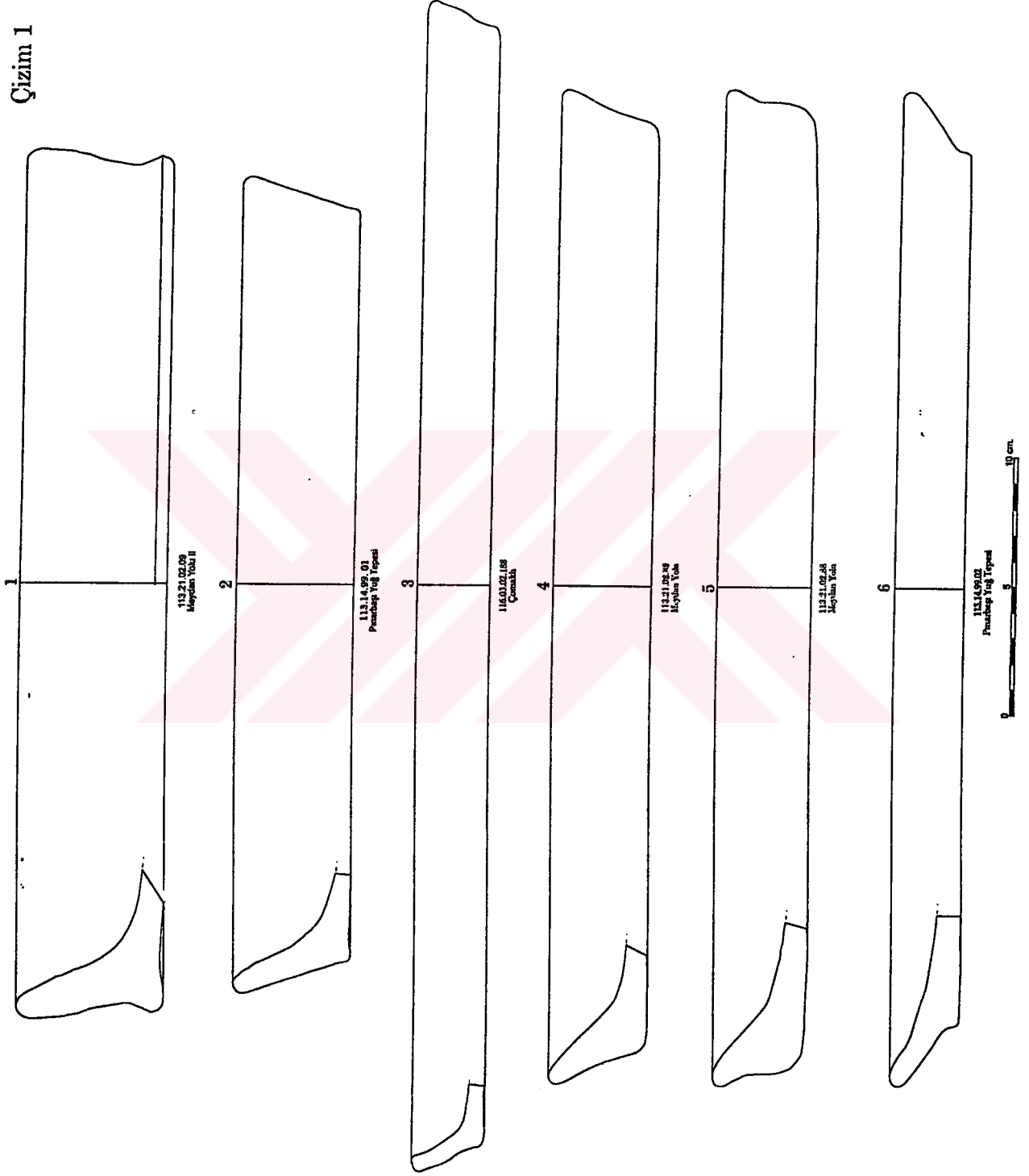

Resim 9

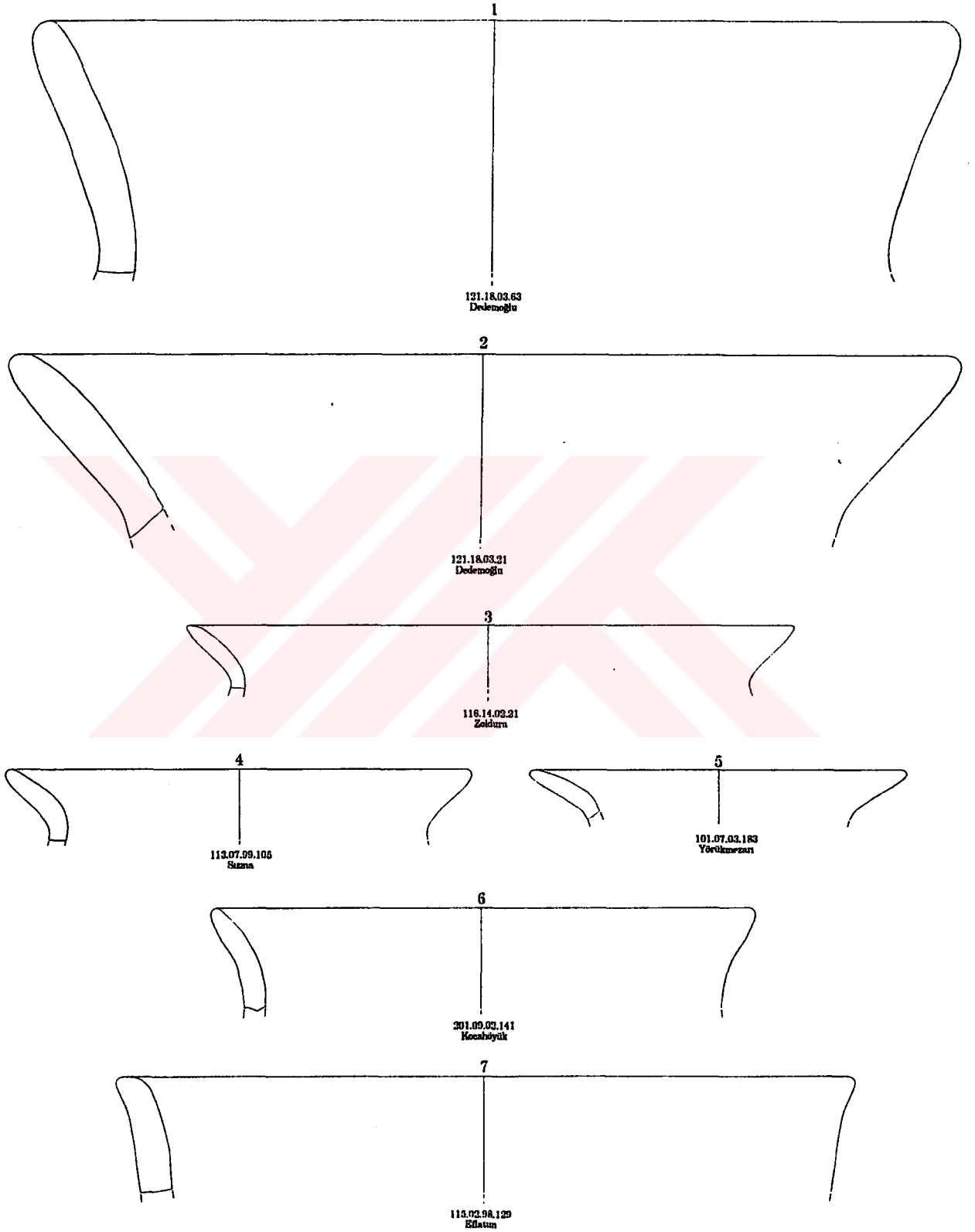

Resim 10

Çizim 1

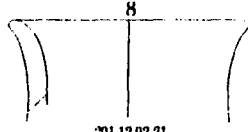

Çizim 2

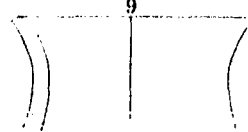

0 10 20 cm

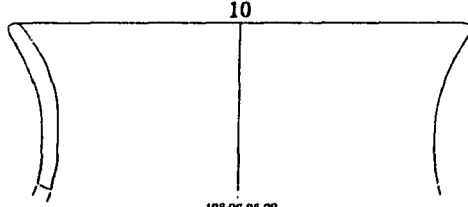
Çizim 3

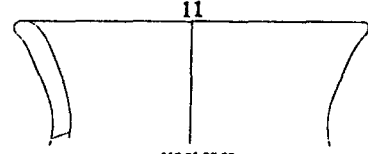
201.13.02.21
Kapotu

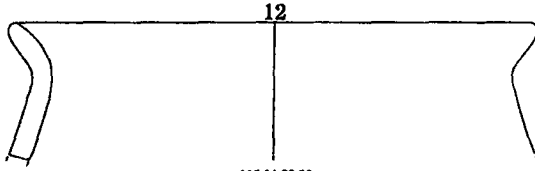
101.07.03.18
Yörükmezarı

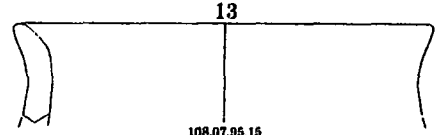
108.06.95.03
Pazar Höyük

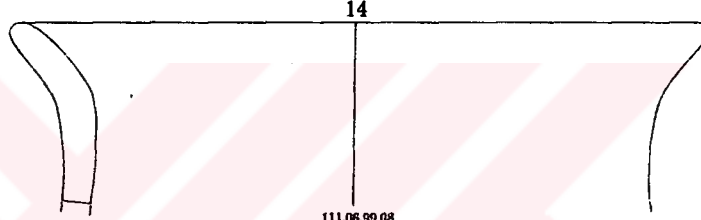
112.01.99.33
Mülşyın

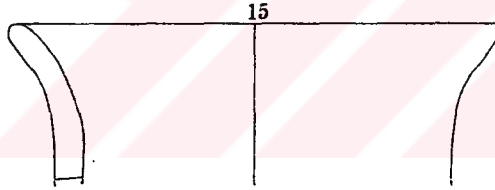
113.14.99.03
Pınarbaşı Yuğ Tepesi

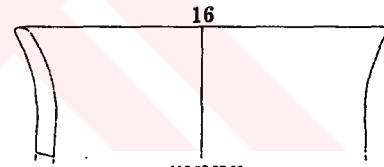
108.07.95.15
Başhöyük

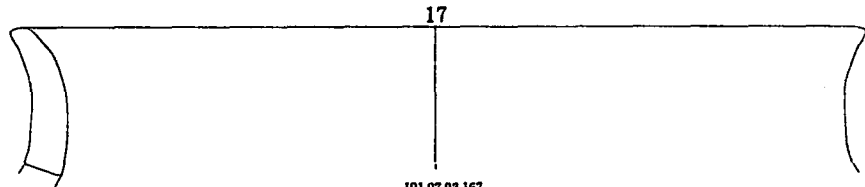
111.06.99.08
Görünmez

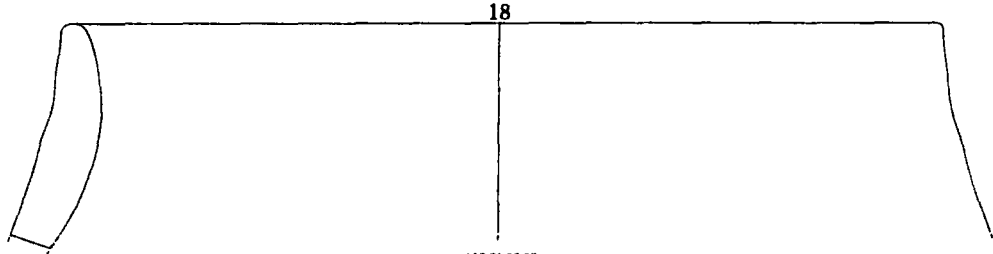
113.07.99.103
Sızma

116.03.02.63
Çomaklı

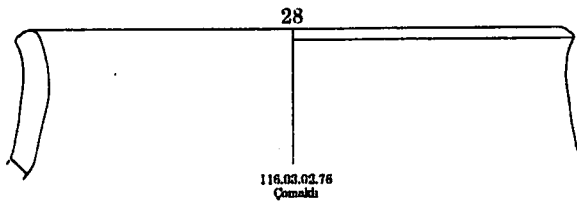
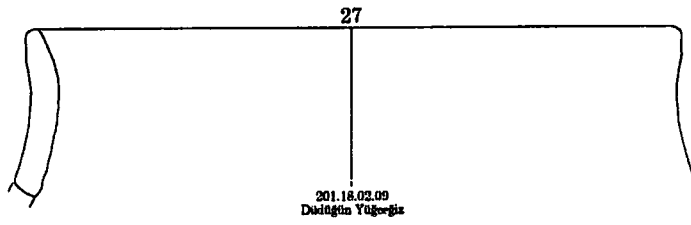
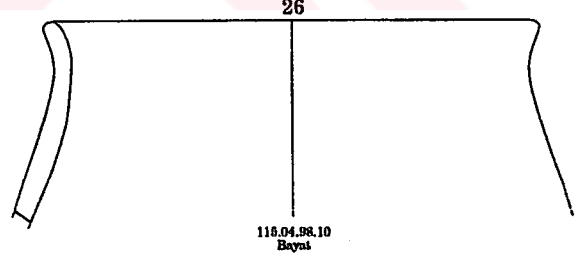
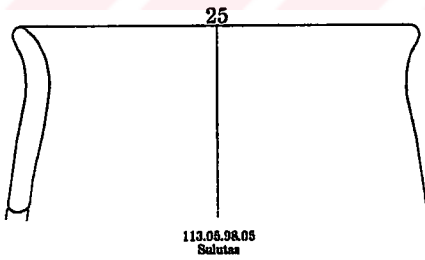
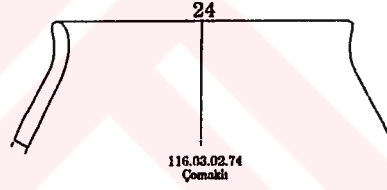
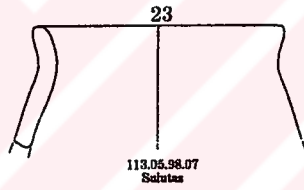
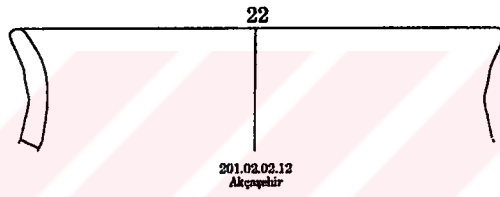
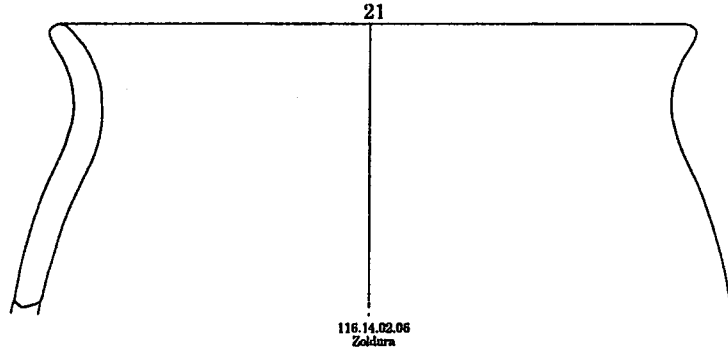
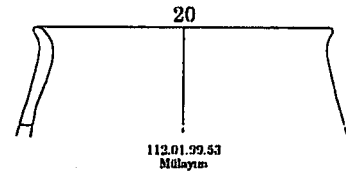
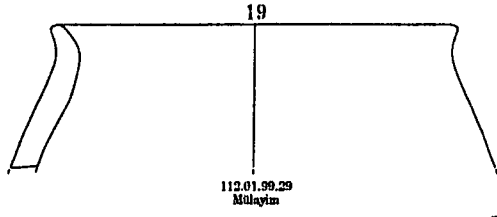
101.07.03.167
Yörükmezarı

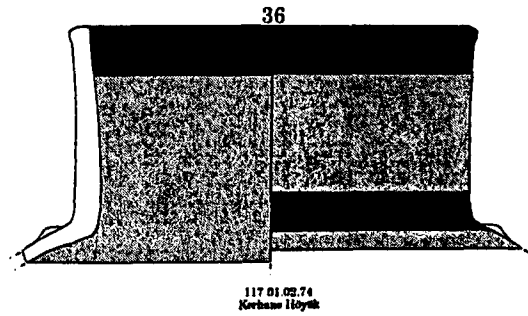
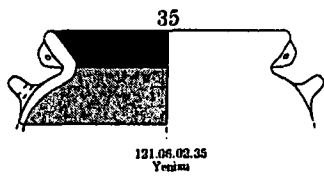
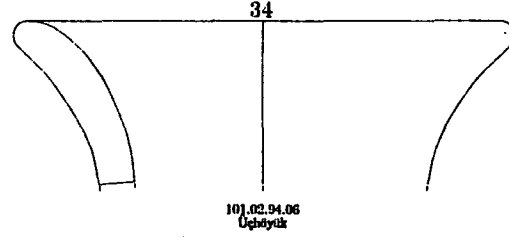
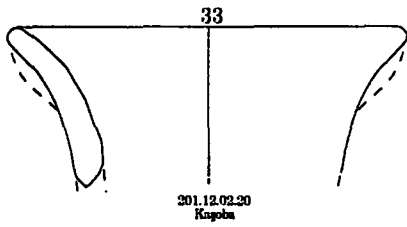
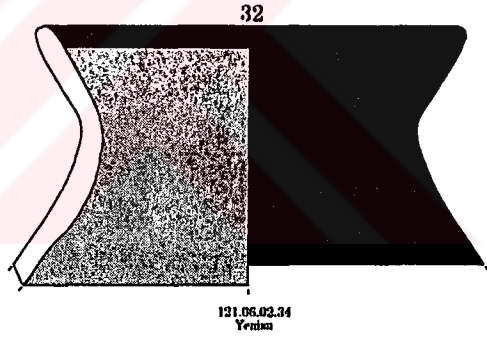
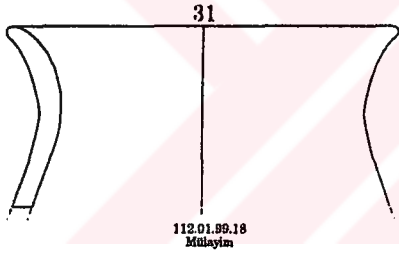
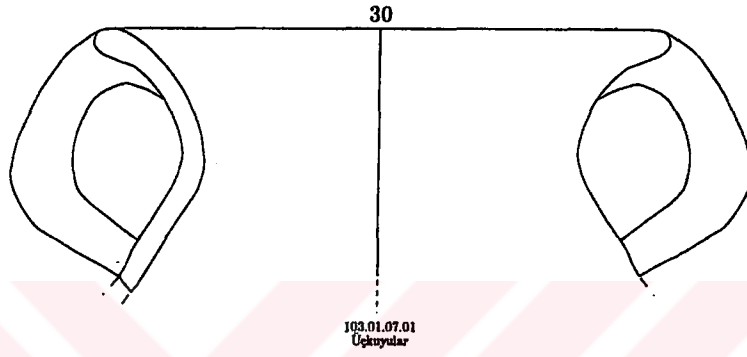
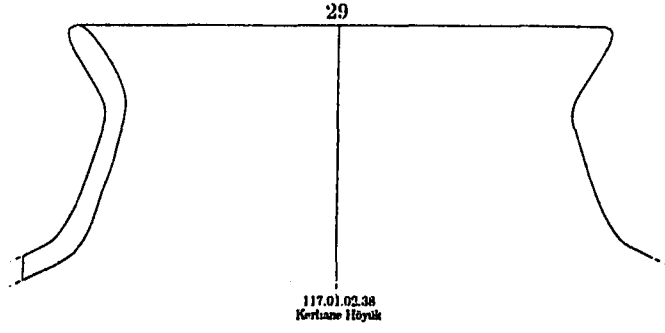
113.21.02.50
Meydan Tepe II

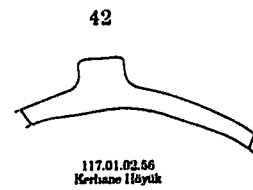
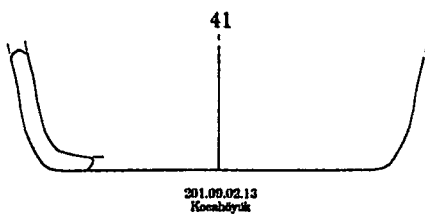
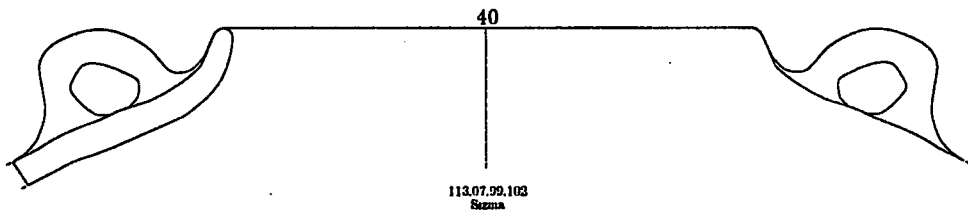
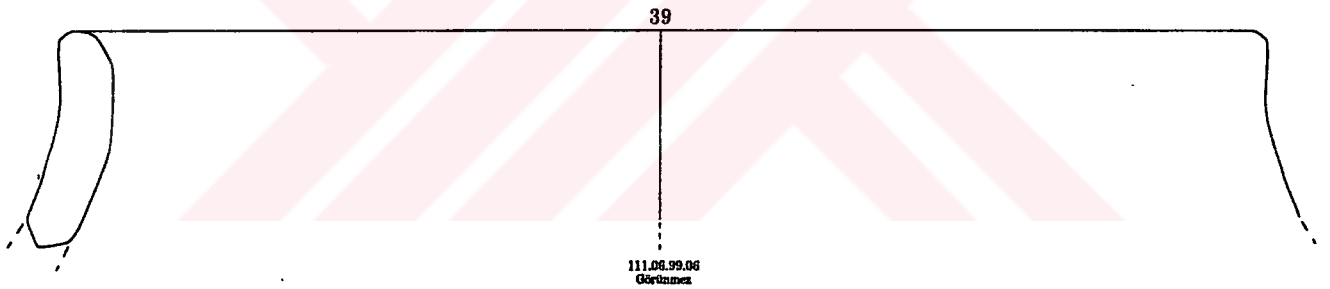
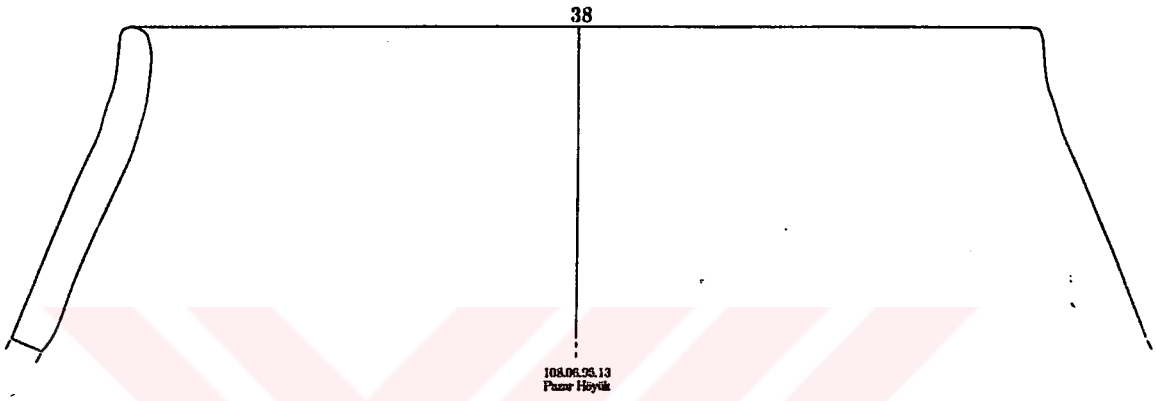
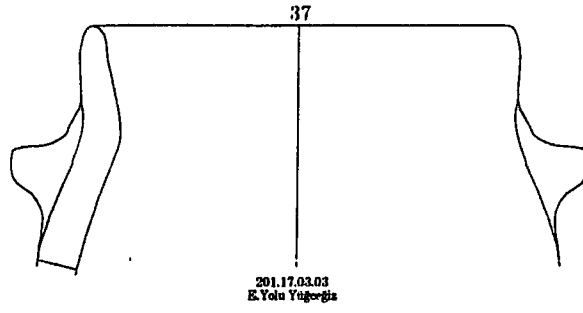
Çizim 4

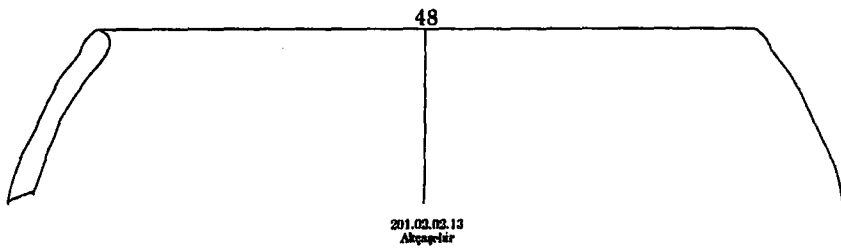
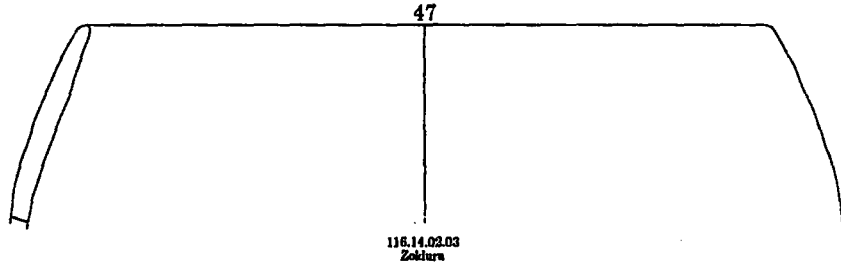
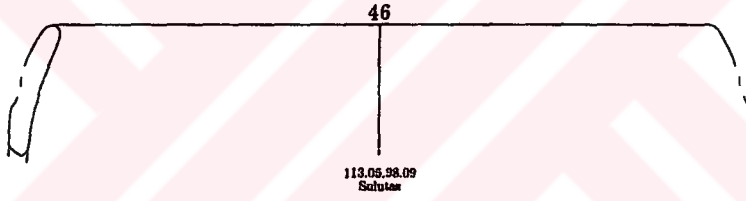
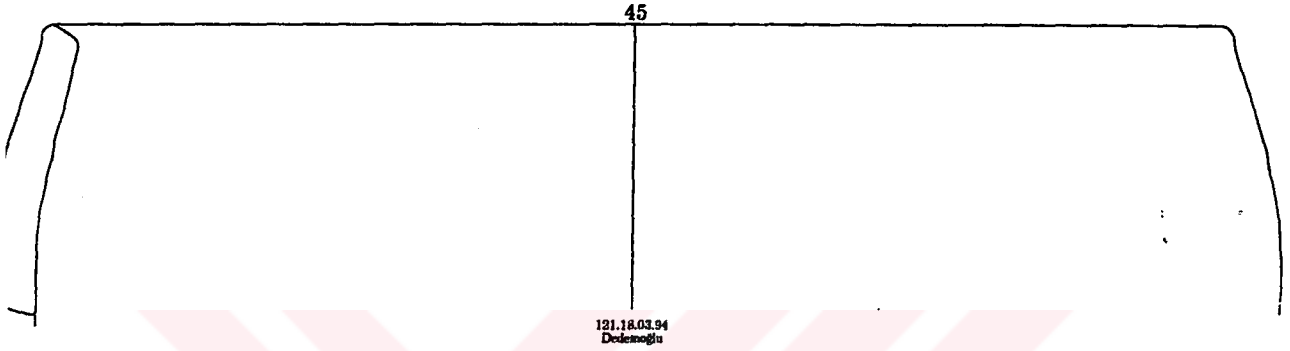
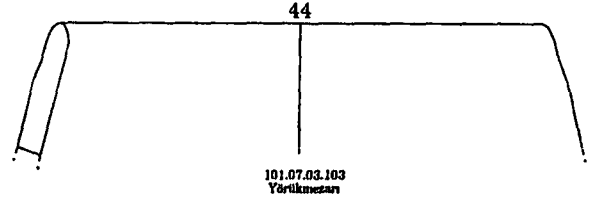
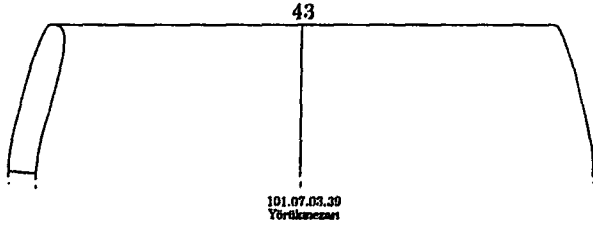
Çizim 5-

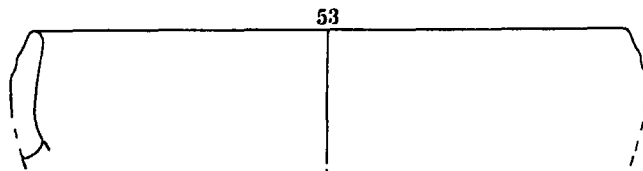
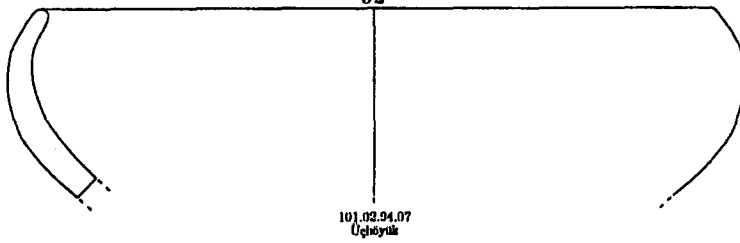
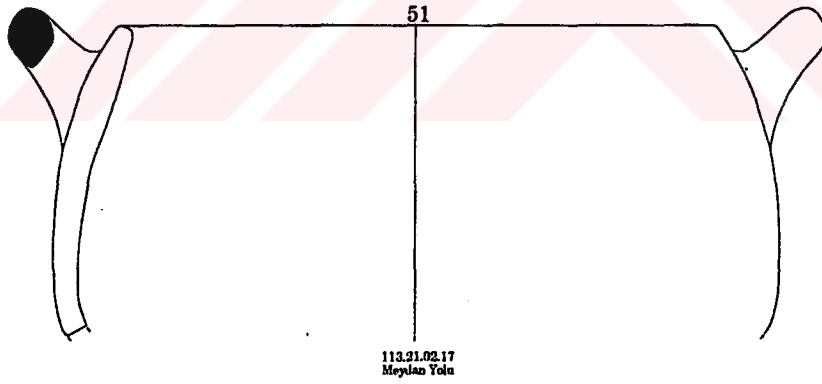
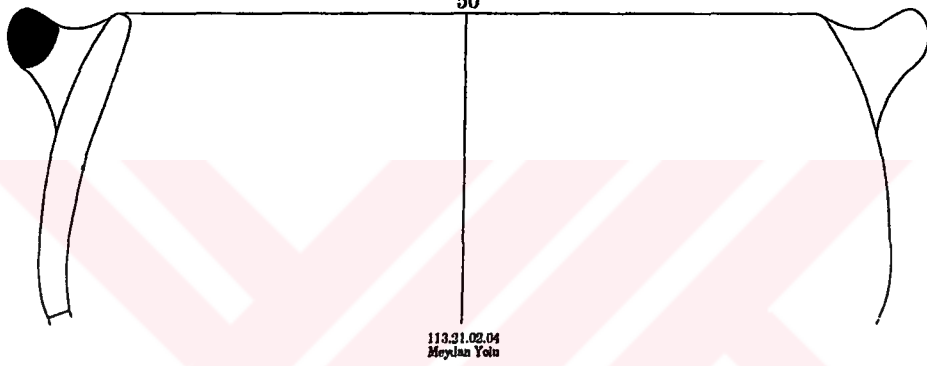
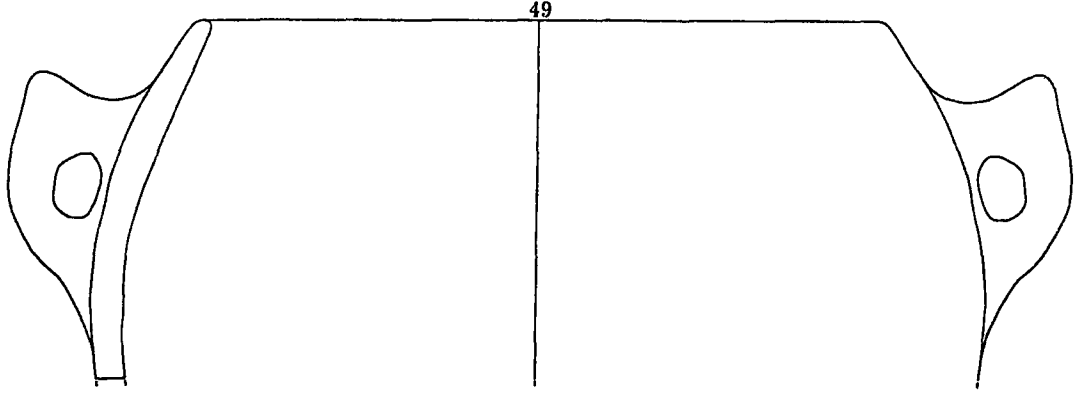
Çizim 6

Çizim 7

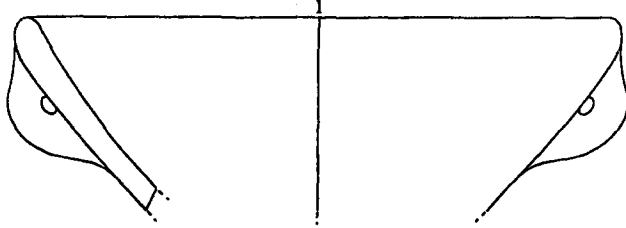

Çizim 8

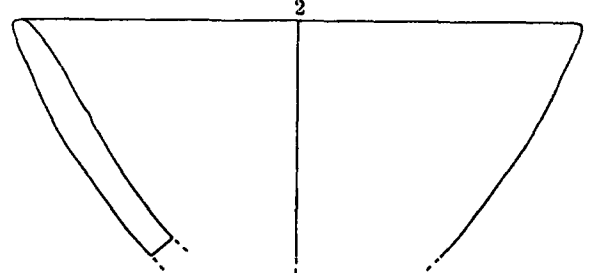

0 5 10 cm.

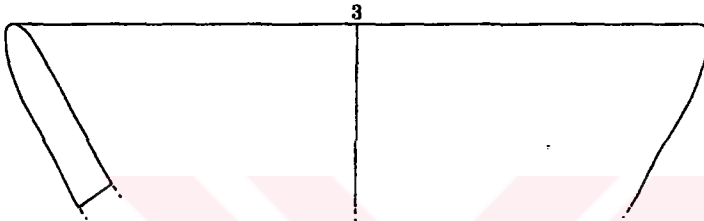
Çizim 9

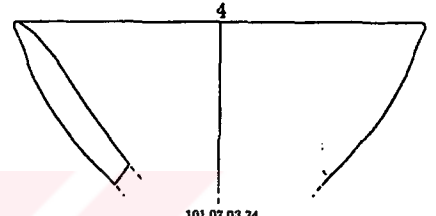
113.21.02.08
Meydan Yolu II

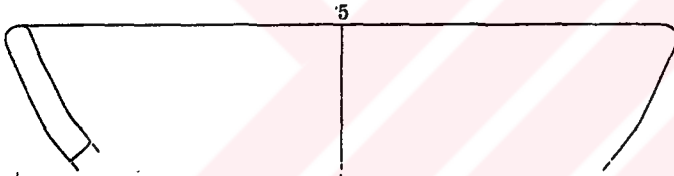
101.07.03.10
Yardımcı

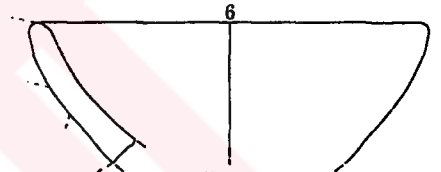
201.17.03.01
E. Yolu Yığıncağı

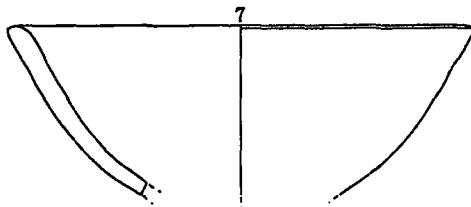
101.07.03.34
Yardımcı

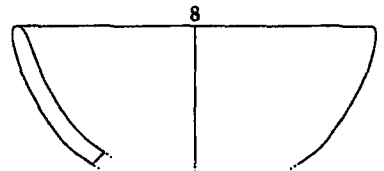
112.01.90.56
Mülhüm

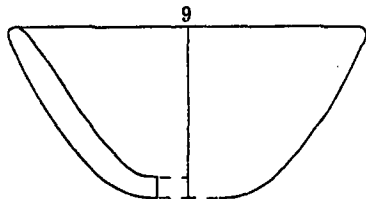
201.02.02.09
Akçeşir

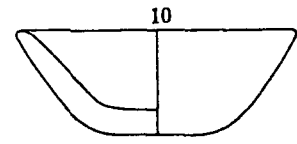
101.07.03.114
Yardımcı

201.02.02.07
Akçeşir

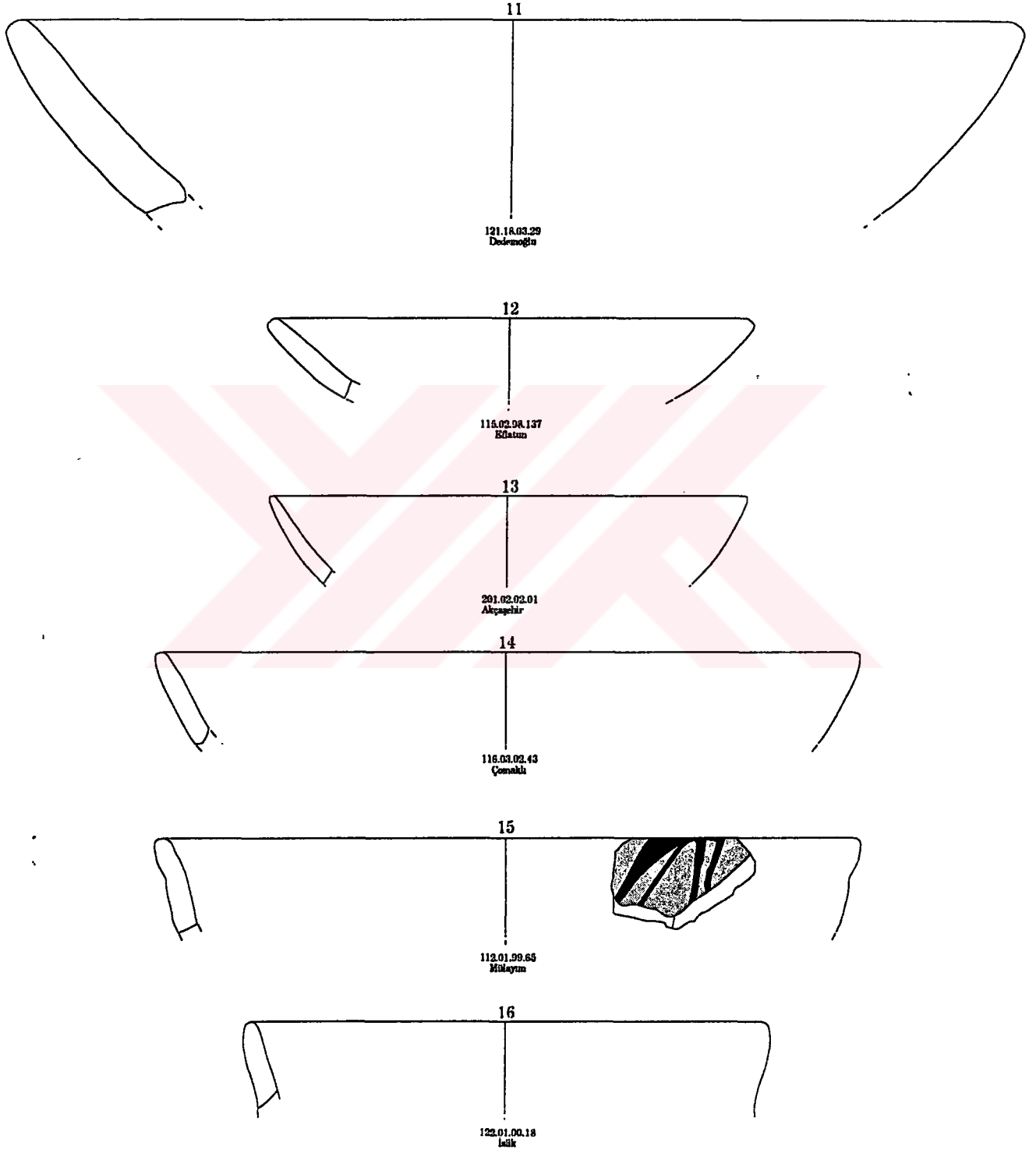
108.07.95.07
Başlıyık

201.03.02.08
Akçeşir

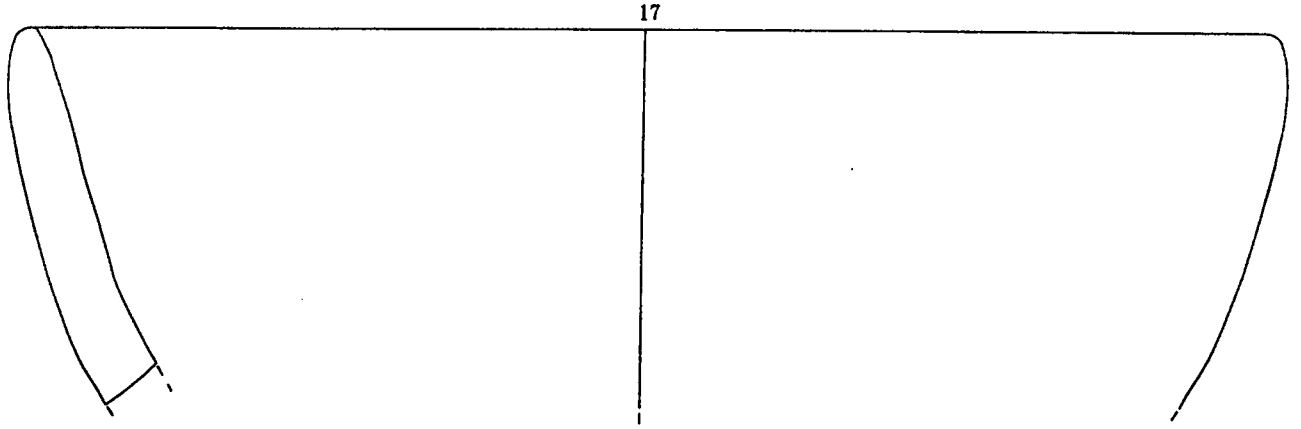
0 5 10 cm.

Çizim 10

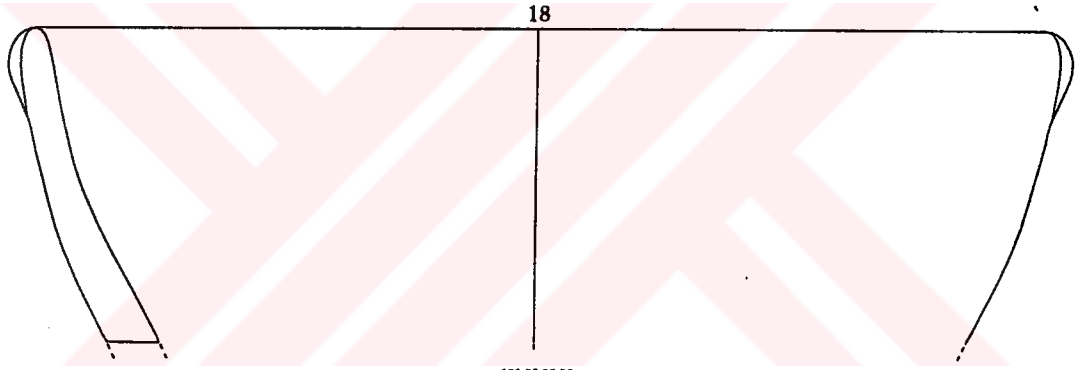

0 5 10 cm

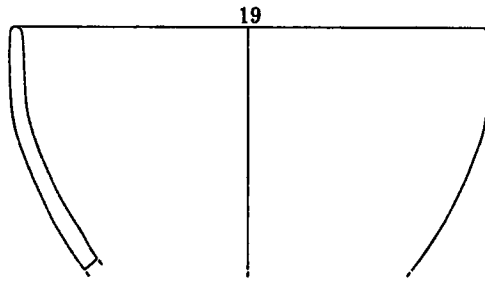
Çizim 11

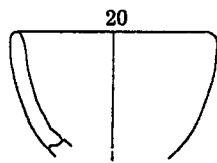
121.18.03.12
Dedenoğu

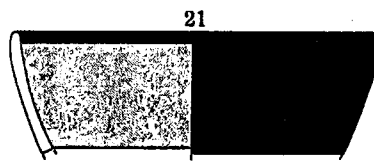
101.03.03.26
Sivick

121.06.02.65
Yezim

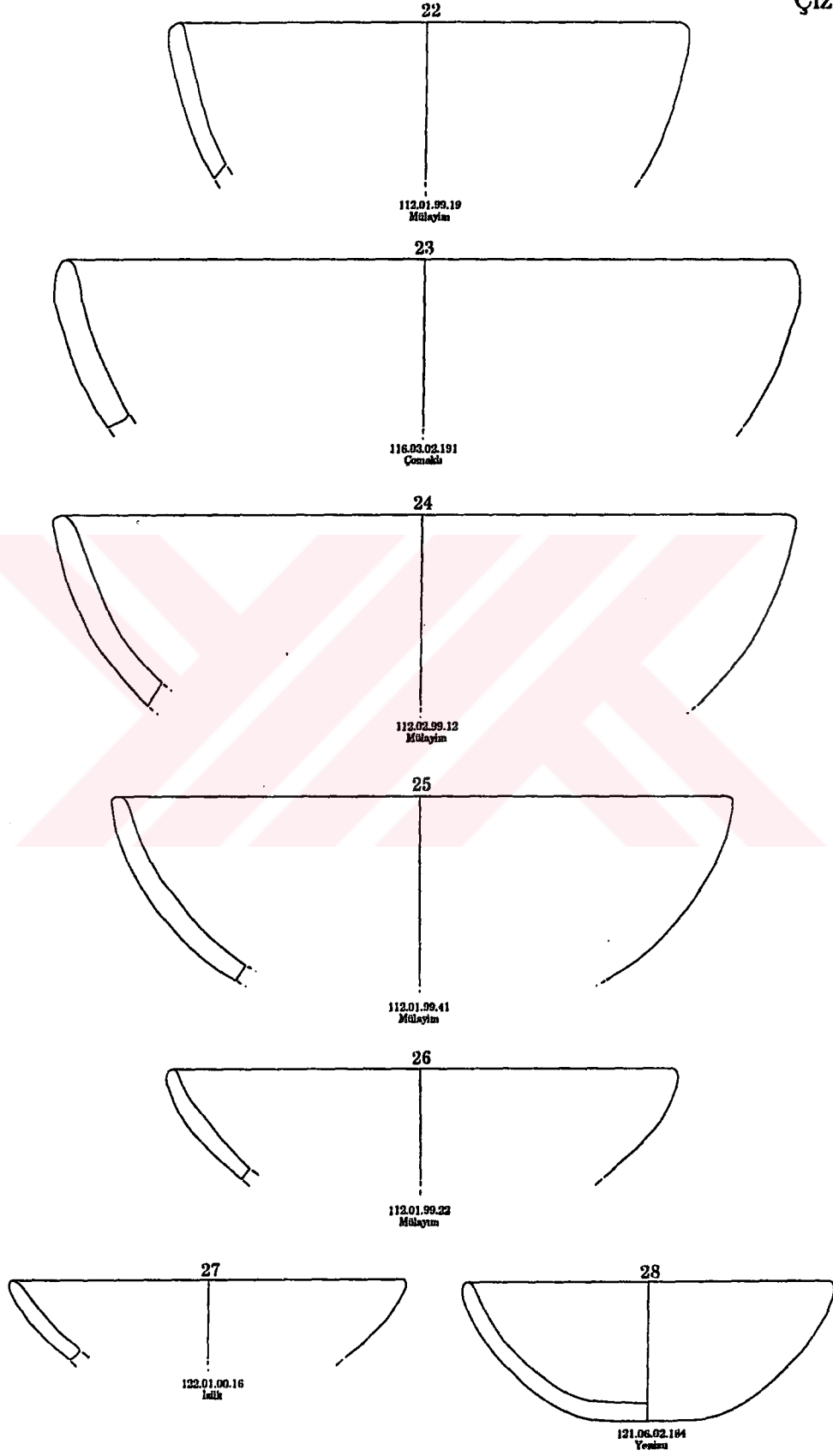
201.02.02.03
Akşepür

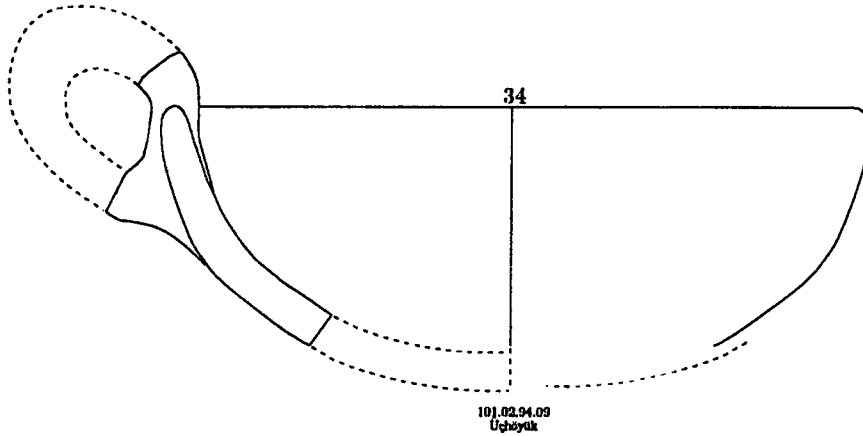
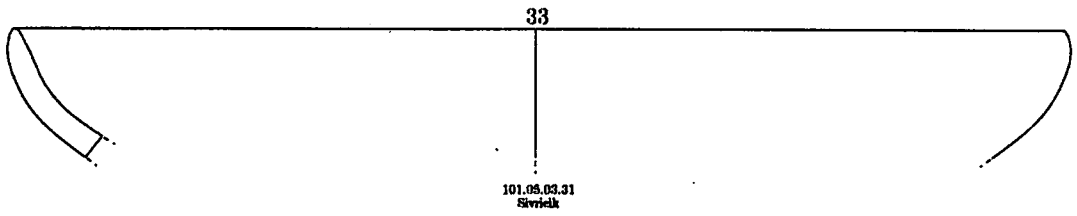
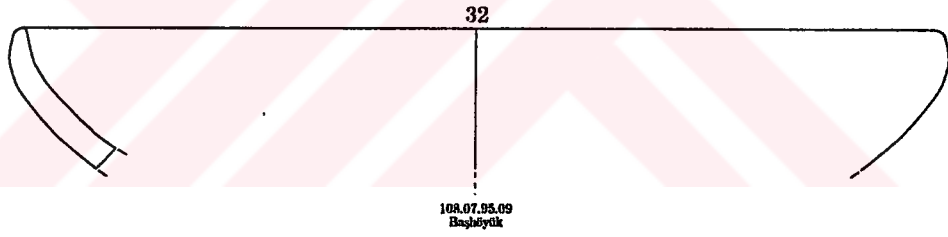
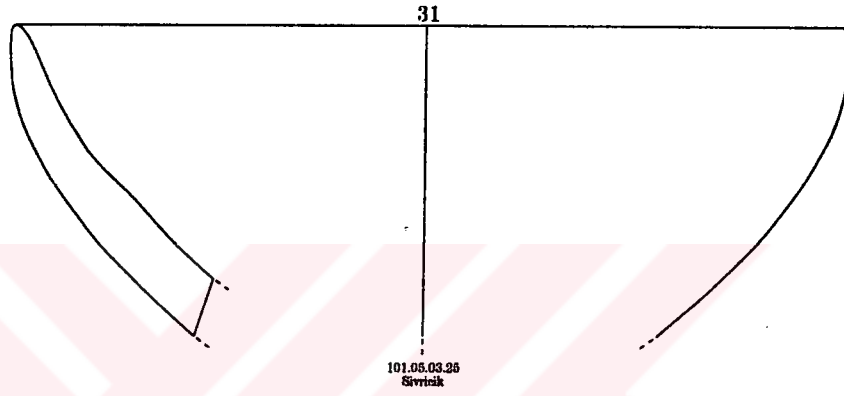
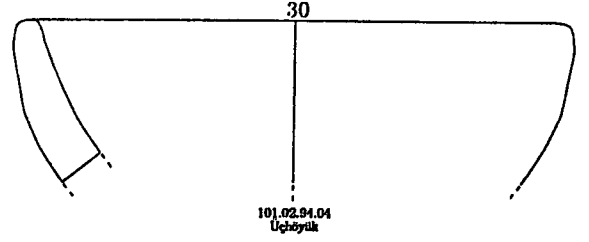
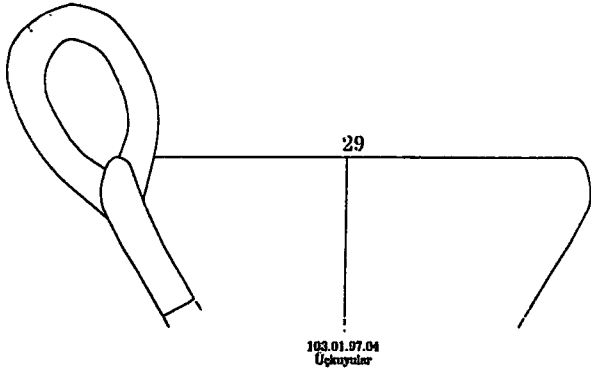
201.09.03.25
Koralhöyük

Çizim 12

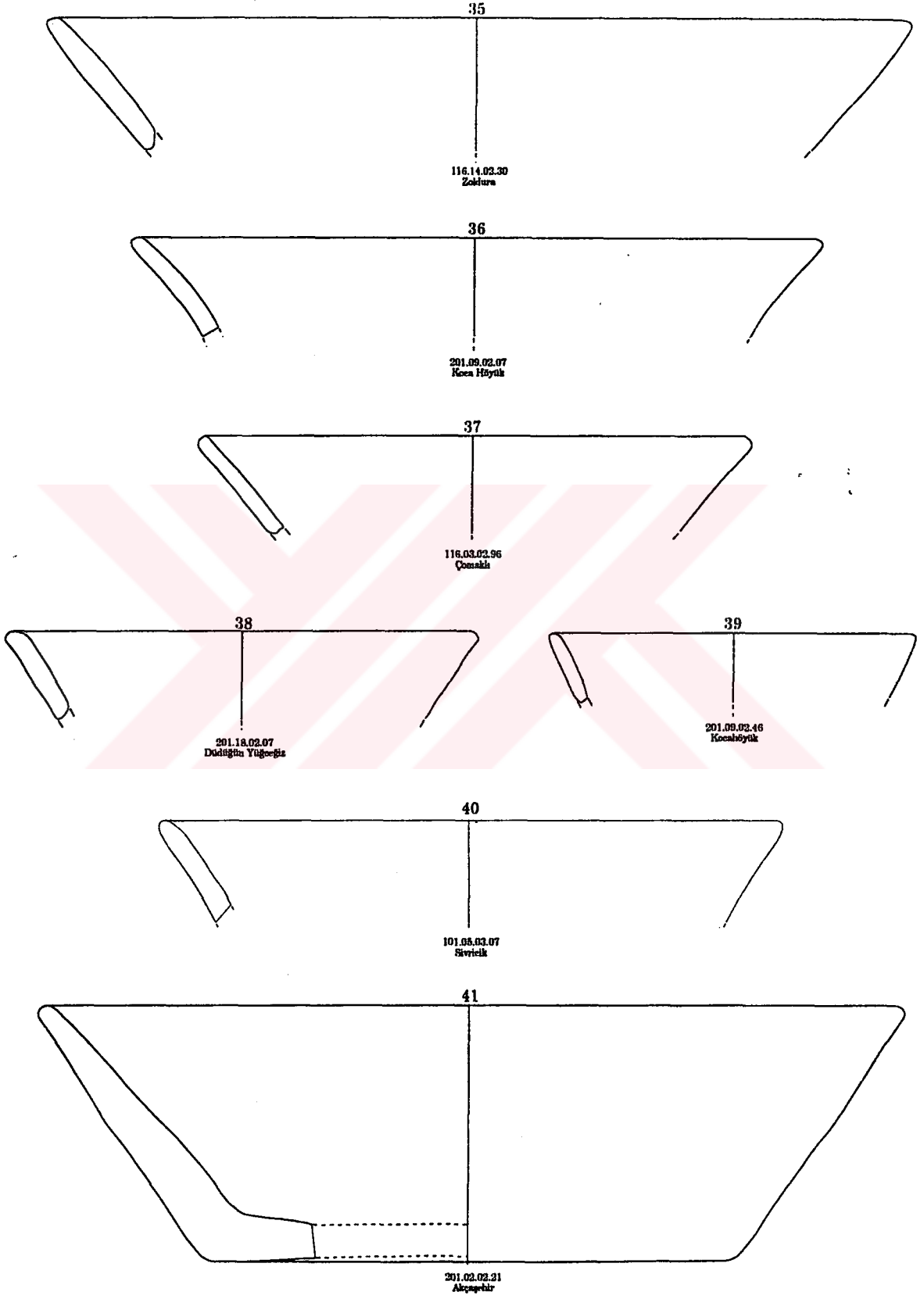

Çizim 13

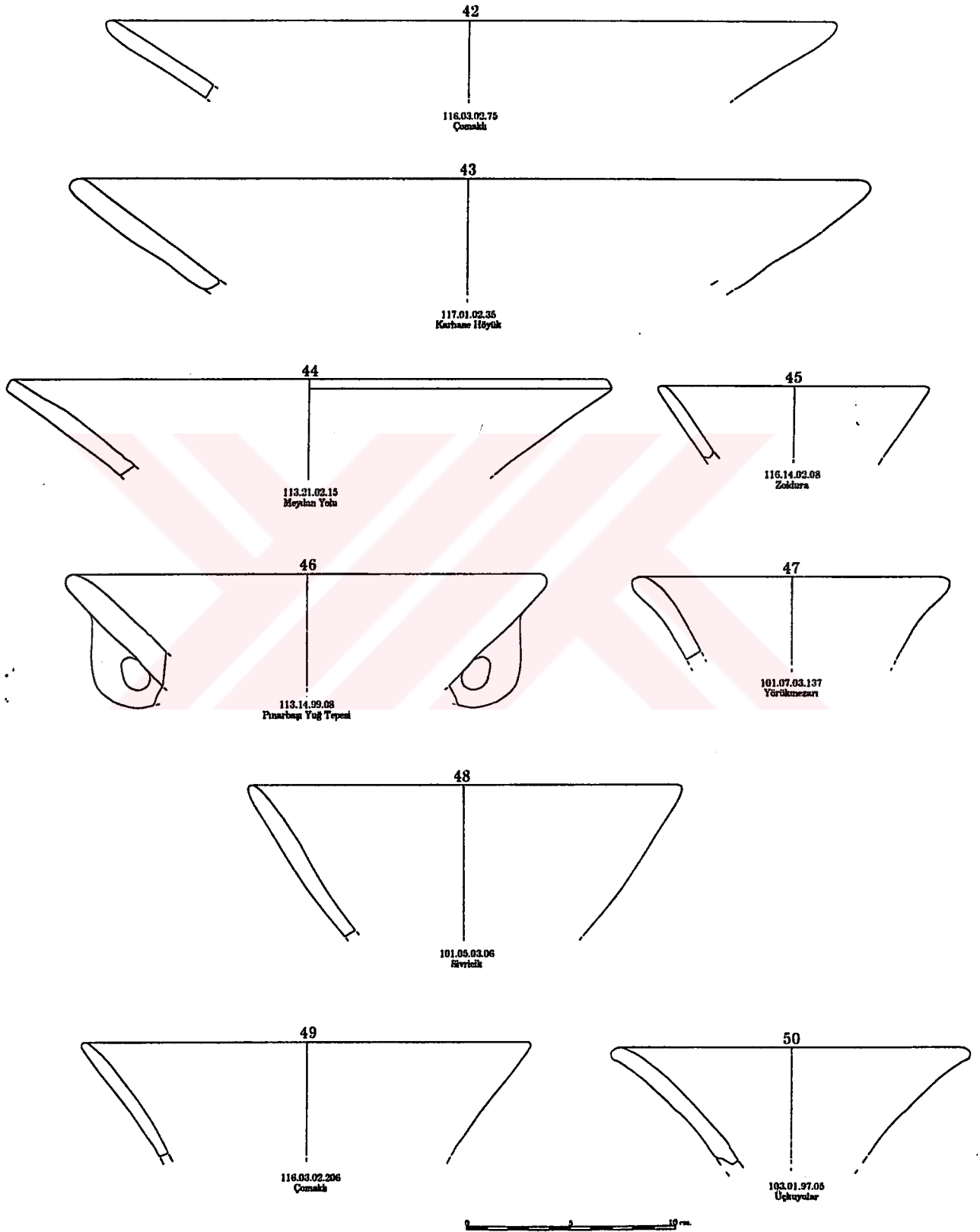
0 5 10 cm.

Çizim 14

1 2 10 cm.

Çizim 15

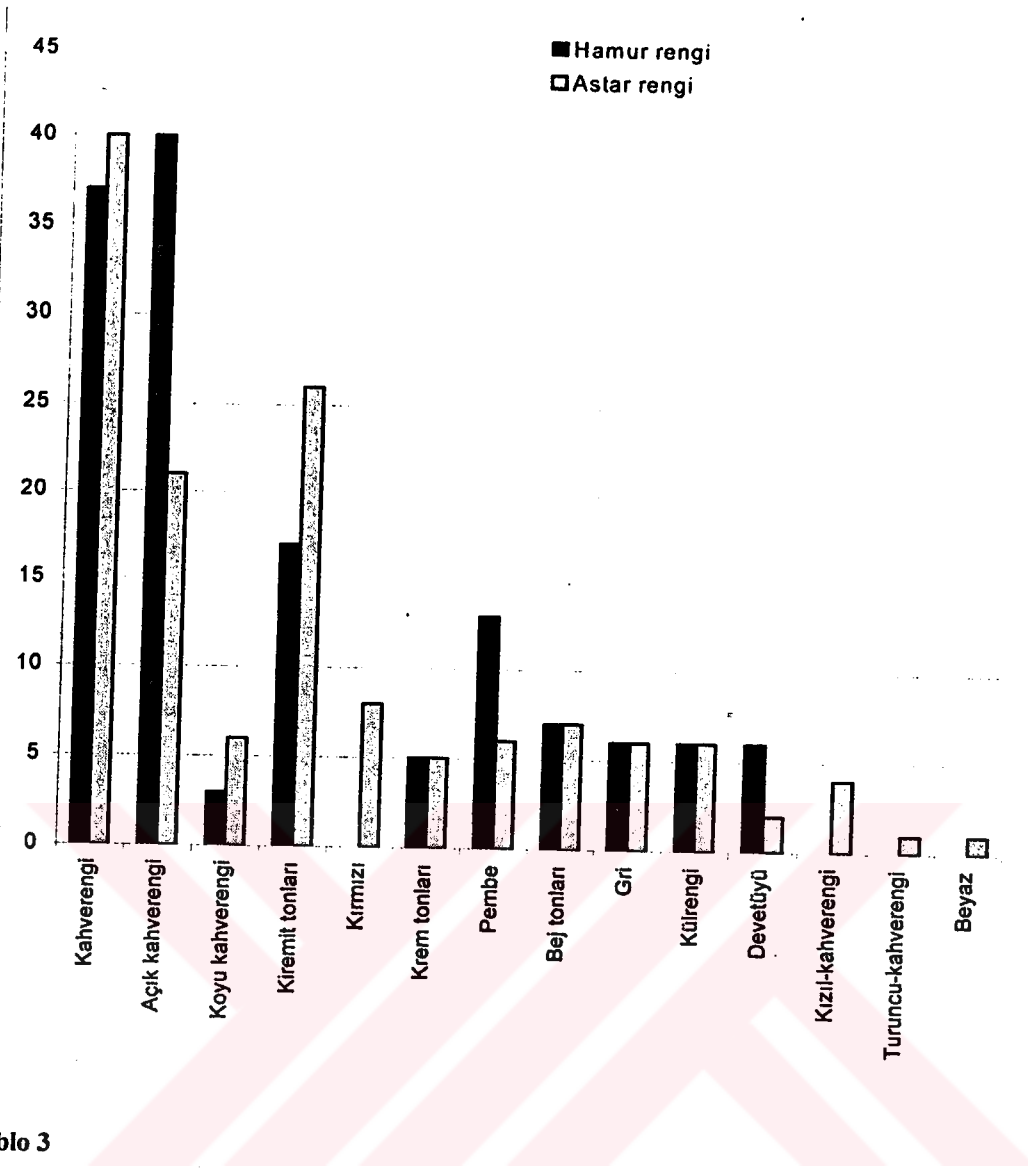
TABLOLAR

İlçe	Parça	Fırınlama			Katkı				Açkı		
		İyi	Orta	Kötü	Taşçık	Kireç	Mika	Saman	İyi	Silik	Açkısız
Selçuklu	25	1(4)	11(44)	13(52)	21(84)	25(100)	19(76)	22(88)	10(40)	4(16)	11(44)
Meram	16	0	5(31)	11(69)	13(81)	14(88)	12(75)	15(94)	7(44)	6(38)	3(19)
Çumra	14	1(7)	7(50)	6(43)	7(50)	14(100)	7(56)	10(71)	6(43)	2(14)	6(43)
Sarayönü	13	3(23)	7(54)	3(23)	10(77)	12(92)	12(92)	10(77)	6(46)	2(15)	5(39)
Beyşehir	5	1(20)	1(20)	3(60)	4(80)	5(100)	2(40)	3(60)	4(80)	1(20)	0
Höyük	3	0	2(67)	1(33)	2(67)	0	3(100)	3(100)	1(33)	1(33)	1(33)
Yunak	3	0	3(100)	0	1(33)	3(100)	3(100)	3(100)	3(100)	0	0
Karatay	5	0	4(80)	1(20)	1(20)	5(100)	5(100)	3(60)	1(20)	0	4(80)
Karapınar	3	0	2(67)	1(33)	2(67)	2(67)	1(33)	2(67)	0	3(100)	0
Derbent	9	0	4(44)	5(55)	8(89)	9(100)	7(78)	8(89)	4(44)	3(33)	2(22)
Akşehir	18	1(5)	13(72)	4(22)	15(83)	18(100)	4(22)	8(44)	14(78)	2(11)	3(17)
Karaman (merkez)	25	3(12)	12(48)	10(40)	12(48)	21(84)	11(44)	12(48)	13(52)	5(20)	7(28)
TOPLAM	139	10(7)	71(51)	58(42)	96(69)	110(79)	75(54)	85(61)	51(37)	27(19)	42(30)

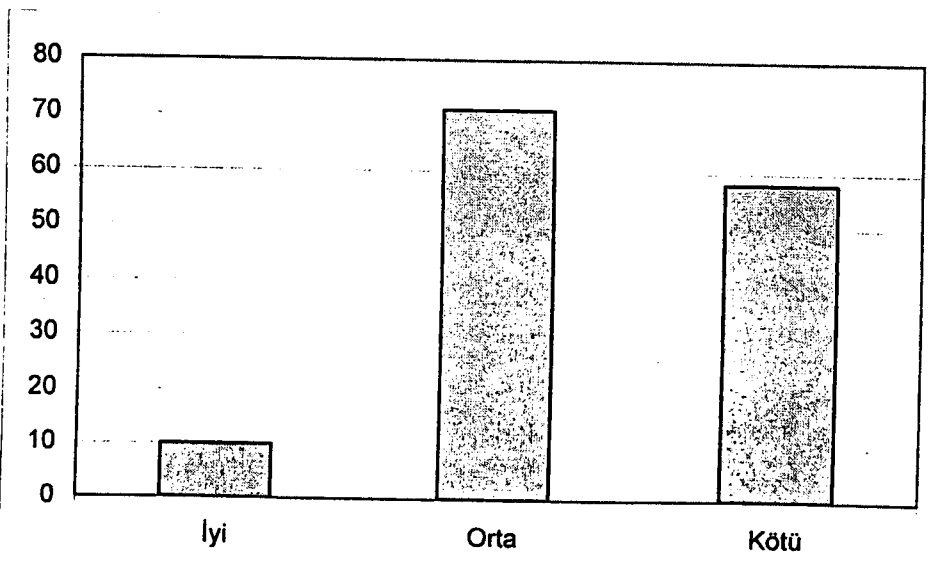
Tablo 1. Parantez içindeki değerler, yüzdelik orandır.

	Hamur rengi	Astar rengi
Kahverengi	37 (27)	40 (29)
Açık kahverengi	40 (29)	21 (15)
Koyu kahverengi	3 (2)	6 (4)
Kiremit tonları	17 (12)	26 (19)
Kırmızı	0	8 (6)
Krem tonları	5 (3)	5 (3)
Pembe	13 (9)	6 (4)
Bej tonları	7 (5)	7 (5)
Gri	6 (4)	6 (4)
Külrengi	6 (4)	6 (4)
Devetüyü	6 (4)	2 (1)
Kızıl-kahverengi	0	4(3)
Turuncu-kahverengi	0	1 (0,7)
Beyaz	0	1 (0,7)

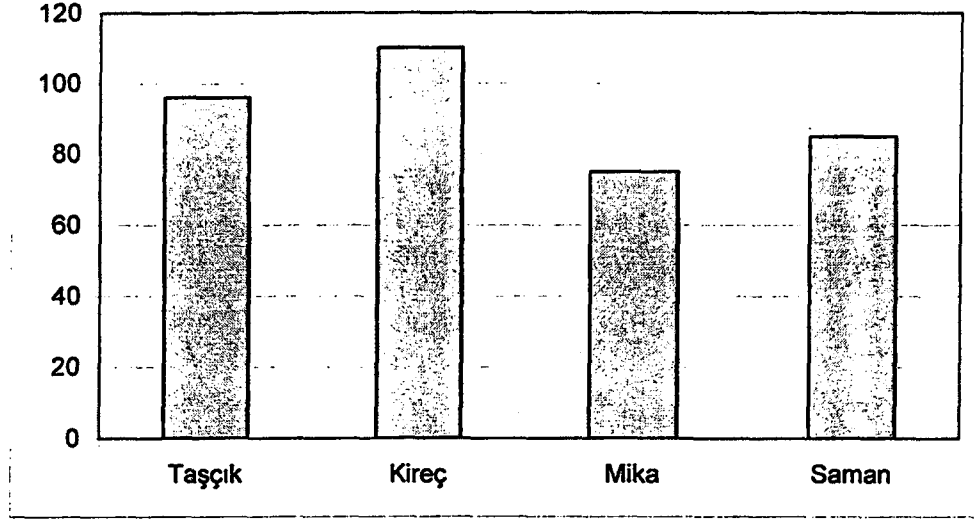
Tablo 2. Parantez içindeki değerler, yüzdelik orandır.

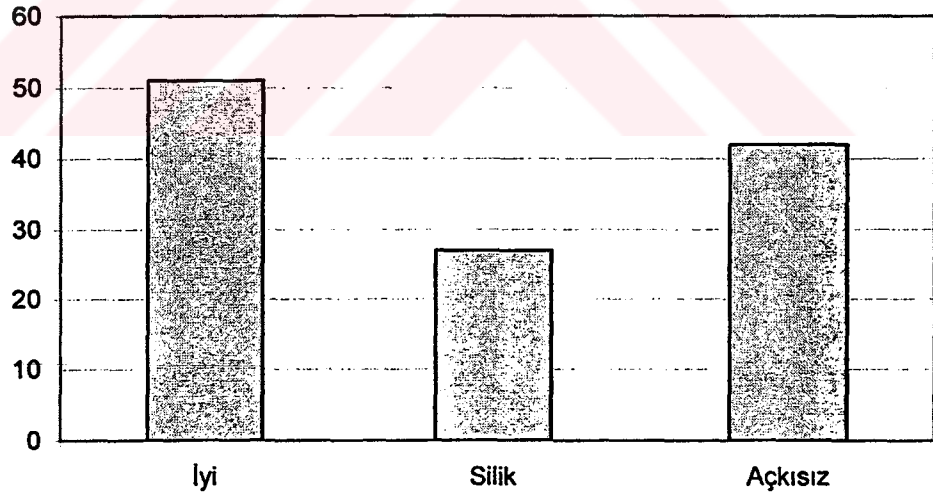
Tablo 3

Tablo 4 Pişme durumu

Tablo 5 Katkı maddelerinin oranları

Tablo 6 Açıklama oranları

